

ŠPANSKE BAJKE

Sadržaj

BISERI
60

ŠPANSKE NARODNE BAJKE

Prevod:
Jugana Stojanović i Marina Milović
Ilustracije:
Moma Marković
Naslovna strana:
Ljubiša Odžaklijevski

NARODNA KNjIGA
BEOGRAD 1978

BUBAMARA I MLADI KRALj

Živeli jednom starčić i starica koji su odavno bili u braku, ali, na njihovu veliku žalost, poroda imali nisu. Jednoga dana meseći hleb starica ponovo pomisli kako je svaka kuća bez dece pusta. Ona duboko uzdahnu i poluglasno reče:

— Da sam, kojom srećom, na svet donela kćerkicu, pa makar ne bila veća od bubamare što mili po muškatli na prozoru.

Čim to reče, komadić testa joj ispade iz naćava i kad dotače zemlju, pretvori se u majušnu devojčicu ništa veću od bubamare što mili po muškatli na prozoru. Devojčica odmah pozva staricu:

— Majko, majčice!

Starica to ču pa se osvrnu oko sebe da vidi ko je tako zove, ali nikog ne ugleda.

— Biće da mi se javljaju neki tajanstveni glasovi — pomisli ona. — Ko bi mene u ovoj gluvoj kući mogao još nazvati majkom, svojom majčicom? Mora biti da sam šenula.

No mala Bubamara ponovo pozva:

— Mama, mamice!

Starica ostavi testo i naćuli uši, pa se još jednom podozrivo osvrnu unaokolo.

— Ko li me to zove? Ko to može biti?

— Ja te zovem, majčice moja rođena, tvoja kći, tvoja mala, malecka kći koja nije veća od bubamare sa muškatle na prozoru.

Starica još jednom napregnu vid — i šta ugleda! Upravo pored njene noge skakutalo je i igralo neko stvorenje sa tačkastim oklopom na lećima. Ono je bilo slika i prilika bubamare sa muškatle na prozoru i vikalo je:

— Ja te zovem, mamice, tvoje Marče Bubamarče! Jesi li spremila doručak za tatu? Stavi ga u kotaricu da mu ga odnesem na njivu.

Starica se zgranu:

Šta ti je, dete, pobogu? Zar ne vidiš da je kotarica stoput veća od tebe? Ti je ne možeš poneti pa da si još tolika!

No Bubamara je bila uporna:

— Kako da ne, kako da ne, poneću je kad ti kažem! Samo mi je ti stavi na glavu pa ćeš videti!

Starica nije htela ni da čuje, ali Bubamara je ostajala pri svome, preklinjući je da joj dozvoli da nosi ocu doručak, i tako starica najzad popusti. Ona joj poveri kotaricu sa doručkom za svoga muža. A Bubamarica nije gubila vreme. Dobro namesti kotaricu na glavu, pa bez ikakvih teškoća stiže na njivu na kojoj je njen otac orao.

Čičica je upravo bio uzorao jednu brazdu, kad pred sobom ugleda kotaricu koja mu je sasvim sama išla u susret. Možete misliti koliko se začudio! A još više se naće u čudu kad mu kotarica priđe i u njoj ugleda svoj doručak. Bio je to priprost čovek pa je još uvek verovao u čuda. Zato pomisli da kotarica zaista hoda sama. On joj se duboko pokloni i obrati joj se rečima:

— Dobro došla, ljupka kotarice! Samo mi reci, kako uspevaš da hodaš sama?

Tada se ispod kotarice oglasi Bubamara:

— Ne idem ja, čiko, sama. Mene nosi Bubamara!

Dobri starčić pomisli da mu to odgovara kotarica. No kada je diže, ispod nje spazi neko nežno stvorenjce tačkastih leđa, ništa veće od bubamare što mili po muškatli na prozoru. A mališanka poče da skakuće govoreći:

— Ja sam Marica Bubamarica, tvoja kći! U kotarici sam ti donela nešto da prezalogajiš i dok ti jedeš, ja ću te odmeniti na polju.

Starčić se zgranu:

— Ne budali, bubice! Zar ne vidiš koliki su ovi naši volovi, a ti tako majušna! Kud ćeš ti sa njima da se nosiš!

— Ništa ne brini! Sad ćeš da vidiš kako ja umem sa njima!

Kad to reče, Bubamara bičem pređe preko ručica na plugu i viknu:

— Ajs! Pritisnite ralo! Biha! Izbrazdajte našu oranicu!

Tada jedan od volova dohvati ručice i povede plug, a drugi pritisnu raonik. I dva poslušna vola, krupne sivonje, izoraše tako prave, tako duboke brazde, kao da ih je starac vodio.

Dok je starčić spokojno doručkovao, a njegovi volovi sami obrađivali njivu, na drumu se pojaviše neki lovci. Tog dana bio je priređen kraljevski lov, a povorku lovaca lično je predvodio mladi kralj. Jahao je na divnom kraljevskom belcu, o boku mu je visio divan kraljevski mač, u ustima je imao divnu kraljevsku lulu, sedam palaca dugačku. Mladi kralj je veselo pušio lulu, kad mu odjednom kamiš ispade iz usta. A kako i ne bi, kad pred sobom ugleda par volova bez orača kako sami oru njivu! Takvo čudo u svom životu nije još video ni kralj ni bilo ko na svetu! On pomisli da bi bolje bilo da ti volovi obrađuju njegova polja i kraljevsko imanje nego ovu šaku posne zemlje tog ubogog ratara. Zato ga pozva:

— Hej, starče! Prodaj mi ove volove što umeju sami da oru!

Starčić se pokloni kralju i odgovori mu: — Vaše veličanstvo, ovi volovi se ni po čemu ne razlikuju od obične tegleće marve. Vama se samo čini da sami oru, a njih, u stvari, vodi moje dete, moja majušna kći!

Mladi kralj se namršti i naljuti jer je pomislio da ga stari seljak vuče za nos. On mu reče:

— Koješta! Nisam slep: te volove ne vodi niko.

Starac se ne zbuni već mu spremno odgovori: — Dobro otvorite oči pa ćete videti!

Kraljević bolje pogleda i zaista, na ručkama pluga sedelo je neko sićušno stvorenje, tačkastih leđa, nimalo veće od bubamare što mili po muškatli na prozoru. Da bi je bolje video, kralj okrenu lulu i pogleda kroz nju kao kroz dogled. Takvo čudo, zaista, još nije bio video! Ne skidajući pogled sa Bubamare, on reče:

— Dobri starče, pa prodaj mi, onda, tvoju kćer Bubamaru!

Starac to odlučno odbi i odgovori kralju:

— Na šta bih vam ja ličio, gospodaru, kad bih vam prodao svoje dete, krv svoju! Pa nije to ovca!

No u međuvremenu, Bubamara domile do uva svog oca i šapnu mu:

— Mili moj roditelju, tatice, tajo, molim te, preklinjem te, prodaj me kralju, nećeš se pokajati!

Ali starčić nije hteo ni da čuje! Tako dugo je želeo dete i kad ga je najzad dobio, zar da ga proda? Ne, ne i ne! Ni govora! On pognu glavu, i opet odbi ponudu mladoga kralja koji mu je obećavao kule i gradove samo da dođe do Bubamare.

— Razmisli, starče! Takva ponuda se lako ne odbija! Daću ti toliko zlata da do smrti nećeš morati da radiš!

No starac je bio uporan:

— Ostajem pri svome, Vaše veličanstvo. Ko je još to video da se proda rođeno dete kao da je ovca!

— Ako nećeš milom, ti ćeš silom — najzad podviknu kralj. — Uostalom, dužnost je podanika da se povinjavaju kraljevim zapovestima!

Starac oseti da ovo neće izići na dobro. Šta da radi? Tada mu Bubamara opet šapnu na uvo:

— Poslušaj me, tata, nećeš se pokajati!

Starčić oseti da nema kud i da mora poslušati kralja. Zato reče uzdahnuvši:

— Šta da radim, pristajem, iako teška srca! Prodaću vam, kad ste zapeli, svoju Maricu Bubamaricu za sedam kesa zlata!

Mladi kralj odmah u gotovom isplati starcu zlato koje mu je tražio, presrećan što je napravio dobar posao. Zatim kucnu svojom kraljevskom lulom po peti, istrese iz nje duvan, posadi Bubamaru na konja ispred sebe da bi je imao na oku i razdragan krenu prema dvoru. Uz put nije povukao nijedan dim iz lule, jer se nije ni setio da puši.

Kad stiže u dvor, mladi kralj naredi da Bubamaru smeste u najlepše odaje i dodeli joj sedam pratilja da joj budu društvo a i da je dvore. Iako je Bubamara bila veoma mala, nisi imao šta da vidiš, ništa veća od bubamare sa muškatle na prozoru, umela je da se postavi i da se na dvoru ponaša kao prava princeza.

Nekako u to vreme pripremala se velika dvorska svečanost. Mladi kralj je slavio rođendan i u povodu toga trebalo je da se u dvorcu održi nekoliko balova. Sve princeze iz okoline bile su pozvane i mlade lepotice su jedna za drugom pristizale u dvor u zlatnim kočijama. Ceo dvor je bio na nogama, sluge su se starale o zvanicama, a uveče, kad su se razlegli zvuci muzike, sedam Bubamarinih pratilja je napustilo njene odaje i pošlo da vidi igranku.

Bubamara je ostala sama u svojoj sobi. No, istini za volju, dugo nije samovala! Čim su pratilje za sobom zatvorile vrata, mala Bubamara je sela pred ogledalo i skinula svoj tačkasti oklop. Onda se odjednom pretvorila u lepu devojku, toliko lepu da joj na celom svetu ravne nije bilo. Ispod jednog krilca ona izvuče haljinu izatkanu od svetlosti i senke,

ispod drugog — sedam pregršti bisera i prstenja. Zatim se pažljivo obuče, veoma lepo očešlja i otrča na bal.

Parovi su se već okretali po zvucima muzike, ali kad se Bubamara pojavi na vratima, svi zastadoše zadivljeni. Mladi kralj se prosto okameni od čuda i kad najzad dođe sebi, brzo pođe Bubamari u susret, duboko joj se pokloni i pozva je da odigraju jedan kadril.

Od tog trenutka mladi kralj se nije odvajao od lepe neznanke. Igrao je samo s njom, razgovarao je samo s njom, neprestano ju je ispitivao ko je, odakle je. Ali ljupka Bubamara se samo smeškala i na ovako pitanje odgovarala:

— Sada igrajmo, posle ćemo pričati!

Mladom kralju nije ništa drugo preostalo nego da sačeka da se igranka završi, pa da se onda slatko narazgovara sa svojom lepom gošćom. Ali Bubamara upravo to nije želela, nije želela da razgovara, da daje objašnjenja. I zato, čim mladi kralj pogleda na drugu stranu, ona šmugnu kroz jedna vrata koja su se upravo otvorila i tako mu pred nosom pobeže iz balske dvorane. Pre nego što mladi kralj primeti da je nestala, Bubamara je već bila u svojim odajama. Još nije ni stigao da pošalje slute da je traže po dvoru, ona je već uspela da stavi na leđa tačkasti oklop.

Ujutru su Bubamarine pratilje bile pune priča o raskošnom balu, nadugačko i naširoko su raspredale o svemu što su videle, ali najveći utisak je na njih ipak ostavila tajanstvena princeza, koja je bila tako lepa u haljini satkanoj od svetlosti i senke. Niko je nije poznavao, niko nije znao kako se zove ni otkuda je, a ona je plenila ljupkošću tako da se mladi kralj u nju do ušiju zaljubio. Samo je s njom igrao, samo je nju video, ali kad je hteo da sazna kako se zove, pobegla je kroz odškrinuta vrata i nestala kao da je u zemlju propala. Bubamara je uživala u priči svojih pratilja. Pošto se neprestano smejala, pratilje pomisliše:

— Smeje se ko lud na brašno! Jadna Bubamara, bal joj je udario u glavu!

Sutra je priređen drugi bal. Čim su se začuli zvuci muzike, pratilje požuriše da gledaju zvanice, a umiljata Bubamarica opet ostade sama u sobi. No ni ovoga puta nije dugo samovala! Čim njene družbenice za sobom zatvoriše vrata, ona sede pred ogledalo, skide tačkasti oklop, ispod jednog krilca izvuče haljinu satkanu od plavetnila mora i od zlaćanih preliva riblje krljušti, ispod drugog pregršt dragog kamenja i poče da se oblači i kiti. Kad se obuče, očešlja i nakiti, bila je još lepša nego prethodne večeri.

Svi su bili zastali zadivljeni kad se pojavila na prvom balu, a tek kako je sada bilo! Mladi kralj je nije ispuštao iz vida, samo je s njom igrao i jednako je ispitivao ko je i odakle je. No ljupka Bubamara je odgovarala kroz smeh:

— Sada igrajmo, posle ćemo pričati!

Kralj je, dakle, čekao da se bal završi da bi najzad porazgovarao sa svojom plesačicom, ali i ovoga puta, njegove nade su se izjalovile. Lepa Bubamara iskoristi priliku kad neko odškrinu vrata i kad se kralj okrenu na drugu stranu, pa mu i ovoga puta pobeže pred nosom. Kad kralj primeti da je nestala, bila je već u svojoj sobi, a kad se seti da za njom pošlje slute u poteru, već je na leđa bila stavila onaj svoj tačkasti oklop.

Sutra ujutru dvorkinje su govorile samo o lepoj princezi u haljini izatkanoj od plavetnila mora i zlaćanih preliva riblje krljušti i pričale su da se mladi kralj u nju smrtno zaljubio. Dosetljiva Bubamarica je slušala njihove priče i samo se smejala, tako da su dvorkinje najzad rekle:

— Smeje se ko lud na brašno! Jadna Bubamara, bal joj je zavrteo mozak.

Trećeg dana opet je priređen bal. I ovoga puta pratilje se izgubiše čim odjeknuše zvuci muzike. Bubamara je samo to čekala. Čim su se za dvorkinjama zatvorila vrata, ona otrča do

ogledala, skide oklop, ispod jednog krilca izvuče haljinu izatkanu od sunca i zvezda, a ispod drugog — sedam pregršti dragog kamenja, zatim se obuče i nakiti.

Ako su se svi zapanjili kad se pojavila na dva prethodna bala, sada je pred njenom raskošnom lepotom svima zastao dah u grlu. Kralj naredi maršalu dvora da postavi straže ispred svih vrata, kako mu lepotica ovoga puta ne bi umakla. Zatim joj priđe i pozva je na igru.

Sve se ponovilo kao i prethodna dva puta. Kralj je igrao samo sa neznankom u haljini izatkanoj od sunca i zvezda, samo je s njom razgovarao, samo je nju gledao. Stalno ju je ispitivao ko je i odakle je. No ljupka Bubamara se neprestano smejala i odgovorila mu je:

— Sada igrajmo, posle ćemo pričati!

— Vrlo dobro — reče kralj u sebi — ali ovoga puta mi nećeš umaći!

A prevario se! Na bal je došla još jedna princeza koja je bila smrtno zaljubljena u mladoga kralja i silno ljubomorna na lepoticu koja joj ga je pred očima preotela. Bubamara je to primetila pa pretkraj bala izvadi iz džepa parčence sapuna i namerno ga baci toj ljubomornoj gospi pod noge. Ona se okliznu i prući koliko je duga i široka na pod. Svi potrčaše da je dignu, a među njima i mladi kralj kao i vojnici koji su pred vratima bili na straži. Bubamara to jedva dočeka. Ona šmugnu kroz prva odškrinuta vrata i izgubi se. Pre nego što se kralj snađe i primeti da je pobegla, već je bila u svojim odajama i pre nego što je za njom poslao poteru, već je na leđa stavila svoj tačkasti oklop.

Sutradan ujutru dvorkinje razvezoše priču — ko o čemu, a one jednako o lepoj princezi u haljini satkanoj od sunca i zvezda i o mladom kralju koji se u nju zaljubio, pa za njom čezne i vene, tako da se najzad razboleo i pao u postelju. Otkako je neznana princeza treći put pobegla iz balske dvorane, mladi kralj niti jede niti pije, ne može da spava, mori ga nesanica, ćuti kao zaliven. Samo uzdiše. Čitava četa lekara sa svih strana sveta okupila se oko njegovog uzglavlja, ali nijedan nije mogao utvrditi od čega boluje niti je znao da nađe leka njegovoj boljci. Samo je, tako bar neki pričaju, neki stari lekar izjavio da će kralju laknuti čim pojede pogaču ljubavnog jada. No ma koliko da su se dvorani svuda rastrčali u potrazi za tom čudnom pogačom za koju dotad niko čuo nije, nisu našli kuvaricu koja bi znala recept za nju i koja bi umela da je umesi.

Ništa ne brinite! Ja ću mu je umesiti! — reče Bubamara svojim pratiljama. Kad to začuše, dvorkinje se pogledaše i rekoše:

— Naša jadna Bubamara je posle ovoga bala potpuno skrenula!

Ali Bubamara je bila uporna. Ona im naredi:

— Samo vi meni donesite brašna pa ćete videti!

Onda joj pratilje donesoše brašna. Mala Bubamara ih potom otpusgi i za njima zatvori vrata. Zatim okide tačkasti oklop, ponovo obuče haljinu izatkanu od svetlosti i senke i ubrzo zamesi testo. Kad je pogača bila pečena, ona ponovo stavi na leđa oklop, pozva dvorkinje, predade im rumeno pečenu pogaču i reče:

— Odnesite je kralju.

Kad kralj na poslužavniku ugleda lepo naraslu pogaču, pođe mu voda na usta i odmah mu bi bolje. On pruži ruku i odlomi jedno parče pogače pa se njime založi. I gle čuda, pogača tada zapevuši:

— Kad kralj bude saznao ko me je umesio, proći će ga ljubavni jadi!

Kralj se zgranu pa pozva dvorkinje i upita ih ko mu je umesio tu neobičnu pogaču.

Devojke ne htedoše da pohvale Bubamaru, pa smisliše odgovor:

— Naša baka!

Kad kralj pojede pogaču, odmah mu laknu, pa naredi:

— Recite baki da mi umesi još tri ovakva testa!

Dvorkinje preneše kraljevu naredbu, kome drugom ako ne Bubamari. Ona odgovori:

— Dobro, umesiću mu!

I tako se opet zatvori u svoju sobu. Ovoga puta kad poče da mesi pogaču, obuče haljinu izatkanu od plavetnila mora i zlaćanih preliva riblje krljušti. Te pogače se još všpe svideše mladom kralju. Kad ih ovoga puta okusi, pogače zapevušiše:

— Čim kralja izlečimo, on će se nama i oženiti!

Kralj se još više začudi i upita pratilje ko je umesio te pogače. Ali sobarice ni sada ne htedoše da pohvale Bubamaru pa slagaše:

— Naša majka!

Pogače su kralja toliko okrepile, da naredi da mu se umese još tri.

Pratilje ponovo zamoliše Bubamaru da po kraljevoj želji umesi još tri pogače. No dok su je molile, ovako su mislile:

— Ovoga puta ćemo gledati kroz ključaonicu kako mesi to lekovito testo koje čuda stvara. I tako, kada kralj bude zatražio da mu se opet umesi takva pogača, umesićemo je mi i on će se oženiti jednom od nas.

Što naumiše, to učiniše. Kad ih je Bubamara otpustila u nameri da nasamo zamesi testo, one ostadoše kod vrata, gvireći kroz ključaonicu. Imale su šta i da vide!

Umesto male, nikakve Bubamare sa tačkastim oklopom na leđima naočita princeza u haljini protkanoj suncem i zvezdama zasukala je rukave i mesila pogače. Kad su bile ispečene, princeza ih stavi na srebrni poslužavnik i lično ih odnese kralju.

Nije teško pogoditi da je u tom trenutku kraljeva boljka prošla kao rukom odnesena! On skoči iz postelje, zagrli Bubamaru i nije je iz zagrljaja puštao sve dok se nisu venčali.

Ko sve nije bio pozvan na tu velelepnu svadbu! Ali Bubamara nije zaboravila svoje drage roditelje, skromnog starčića i staricu. Poslala je glasnike da ih dovedu na dvor i kad su stigli,

priređeno je neviđeno slavlje. Otada su svi zajedno živeli u slozi i zadovoljstvu i dočekali su duboku starost.

NAJVEĆA RETKOST NA SVETU

Živeo jednom neki kralj udovac sa tri dobra i hrabra oina. U susednom kraljevstvu živela kraljica, udovica. Ona je imala jedinicu kćer, lepu kao majska ruža. Kralj udovac se oženi kraljicom udovicom. I tako su se majka i kći nastanile u dvorcu kralja koji je imao tri sina. Pošto je mlada princeza bila prava lepotica, nije nimalo čudno što su se sva tri kraljevića u nju zaljubila. Svaki od njih hteo je da se njome oženi. Jednog dana oni iziđoše pred kralja:

— Dični oče, sva trojica volimo tvoju pastorku, lepu princezu iz susedne zemlje, čijom majkom si se ti oženio kad si ostao udovac. Pa ipak, pošto je samo jedan od nas može uzeti za ženu, najlepše te molimo da ti odlučiš ko će joj biti muž.

Kad kralj to začu, dobro razmisli, pa reče:

— Dragi moji sinovi, uzdanice moje, kako da ja donesem takvu odluku? No pošto ste sami izrazili želju da među vama izaberem muža za svoju pastorku, predlažem vam da se otisnete u dalek svet. Onaj koji mi bude doneo ono što je najdragocenije, najređe na svetu, za nagradu će dobiti ruku lepe princeze.

Tako se tri kraljevića otisnuše u beli svet, u potragu za onim što je najveća retkost na svetu. Na prvoj raskrsnici oni se rastadoše i svaki poće svojim putem.

Prvi kraljević uskoro stiže u neki veliki grad i odmah se dade u potragu za nečim što bi bilo veoma retko i dragoceno. Obišao je sve pijace, velike radnje, dućane i već je mislio da krene dalje, u neki drugi grad, kad odjednom ugleda nekog starog trgovca koji je izložio na prodaju jedan divan ćilim. To je bio čarobni ćilim! Kad bi čovek na njega stao i pritisnuo jednu skrivenu oprugu, ćilim bi se vinuo u visine, leteo vazduhom i odveo ga onamo kuda je želeo da ode.

Mladi kraljević upita trgovca pošto prodaje taj čarobni ćilim.

— Hiljadu zlatnika — odgovori stari trgovac. Kraljević odbroja novac, odmah sede na ćilim n polako odlete prema Svome domu.

Drugi kraljević je, međutim, stigao u neko selo i u tom selu se namerio na nekakvog mladića koji je imao čarobni dogled. Kroz taj dogled videli su se ljudi i stvari na koje se u tom času mislilo.

Kad kraljević pogleda kroz dogled, ugleda starijeg brata koji je leteo kući na ćilimu, jer je upravo u tom času na njega mislio.

— Pošto ovaj čarobni dogled? — upita on seoskog momka.

— Daću ti ga jevtinije. Nosi ga za hiljadu zlatnika — odgovori momak.

Kraljević mu odbroja hiljadu zlatnika, zatim strpa dogled u torbu i — put pod noge pa krenu kući.

Treći, najmlađi brat, takođe nije loše prošao. Kad stiže u neki grad, na trgu spazi starca koji je prodavao jabuke i mamio kupce.

— Kupite jednu jabuku, čarobnu jabuku!

Kraljević priđe starom voćaru i upita ga:

— Čiko, u čemu je čarobna moć tvojih jabuka?

— Svaki bolesnik koji njima dotakne lice i pomiriše ih, mora ozdraviti — odgovori stari voćar.

— Ako je to istina, baš bih kupio jednu — reče kraljević. — Pošto jedna?

— Hiljadu zlatnika — izjavi voćar.

Kraljević mu odbroja hiljadu zlatnika, strpa čarobnu jabuku u bisage i uputi se kući.

U međuvremenu, drugi brat je hteo da kroz dogled vidi gde su mu stariji i mlađi brat. Najpre ugleda starijeg brata koji je na čarobnom ćilimu leteo prema rodnom dvorcu. Pošto nije bio daleko odmakao, on obode konja i uskoro ga stiže.

— Hej, brate, znaš li, možda, gde je naš mlađi brat? — viknu on sa zemlje.

— Zaista ne znam — odgovori mu on i slete ispred njega.

— Pogledaj, onda, kroz ovaj dogled — reče on i pruži mu čarobnu napravu.

Stariji brat prisloni oko uz dogled i odmah ugleda njihovog najmlađeg brata koji je mirno jahao prema roditeljskoj kući. On tada primi na ćilim drugog brata, pritisnu tajnu oprugu i u tren oka se nađoše pored najmlađeg brata. Potom su sva trojica zajedno nastavila put na letećem ćilimu.

Leteli su, tako, izvesno vreme kad najmlađi uze od najstarijeg brata dogled i pogleda kroz njega. On odmah bolno zavapi:

— Avaj! Teško nama! Šta to vidim? Nemam snage ni da vam saopštim.

— Šta se desilo? — upita stariji brat i uze mu dogled iz ruku. No čim ga prisloni uz oko i sam poče duboko da uzdiše:

— Teško nama! Velika nesreća!

— Šta je? Čemu tolika kuknjava? — upita ih radoznalo drugi brat pa i sam uze dogled da vidi šta se desilo. I šta je video? Svoju ljubav, mladu princezu, kako leži u postelji smrtno bolesna i niko ne može da je spase. Šta da se radi?

No, međutim, najmlađi brat se pribrao. On reče ostaloj dvojici:

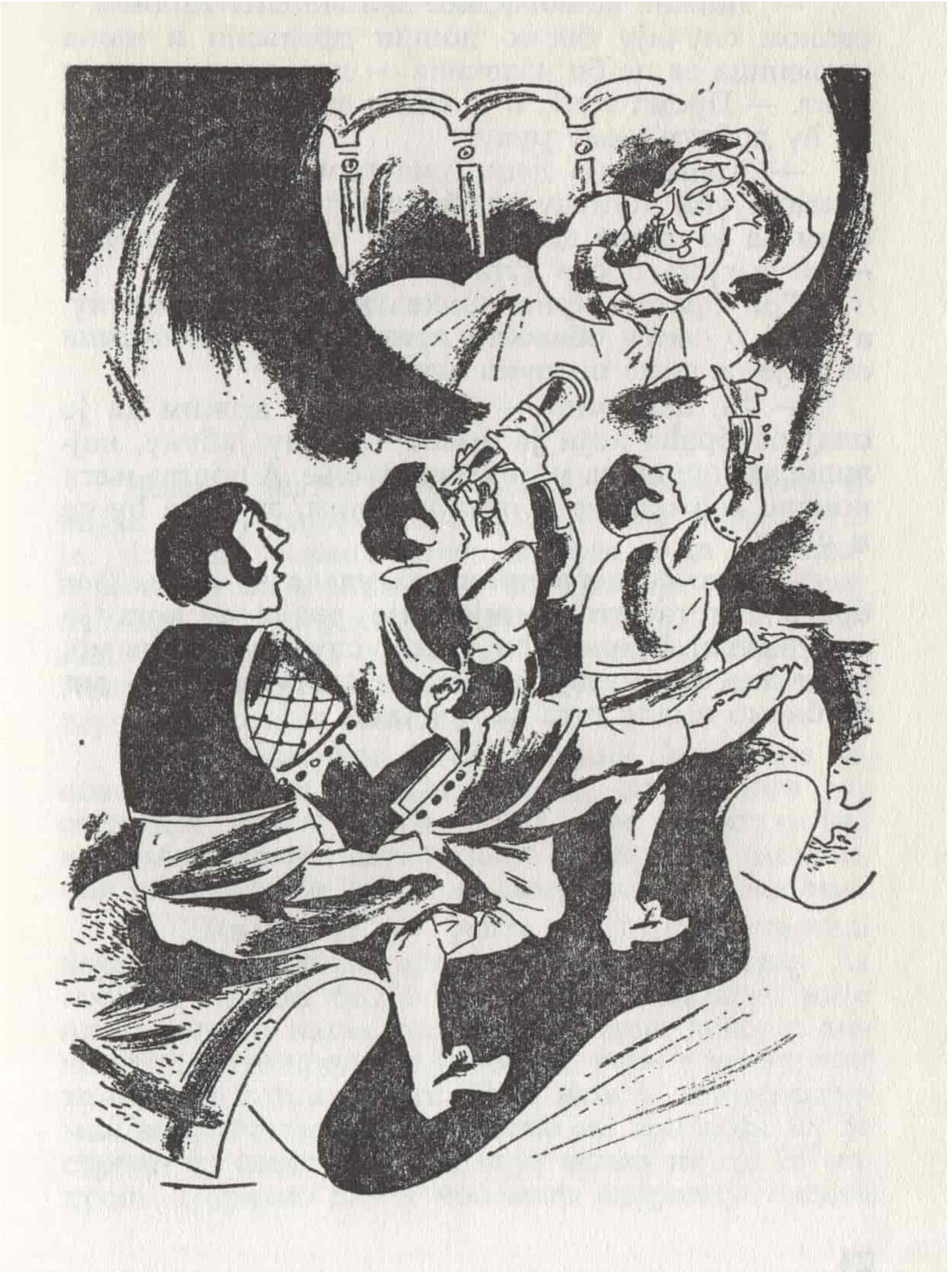
— Brzo kući, ja ću je spasti!

Tilim polete i u tren oka stigoše kući. Najmlađi otrča u odaju u kojoj je ležala princeza i u pravi čas protrlja joj obraz čarobnom jabukom koju joj, zatim poturi pod nos da je pomiriše. Tog trenutka princeza živnu, probudi se živa i zdrava.

Tada tri brata iziđoše pred oca da mu pokažu kakve su retkosti i dragocenosti doneli iz dalekih krajeva.

— Meni treba dati ruku lepe princeze, jer sam je ja, zahvaljujući svojoj jabuci, spasao sigurne smrti — izjavi najmlađi kad su njegova braća pokazala kralju svoje dragocenosti.

— Varaš se, pravo je da se princeza uda za mene, jer da nije bilo moga čarobnog dogleda, ne bismo znali šta se u dvoru zbiva, pa ne bismo ni pohitali i stigli u pravi čas — reče srednji brat, pokušavajući da dobije devojku.

— Istini za volju, bez mog letećeg ćilima u svakom slučaju bismo došli prekasno i naša miljenica se ne bi izlečila — dodade najstariji brat. — Prema tome, i ja imam prava da očekujem da ću dobiti njenu ruku!

— Draga moja deco, smatram da je, upravo zahvaljujući dogledu ozdravila naša kći, pa mislim da je pravo da se srednji brat njome oženi — reče kralj posle duga razmišljanja.

Tri brata mirno prihvatiše očevu odluku, a kralj o svemu obavesti princezu. Ali lepotica se nije sa time potpuno složila.

— Ja, naprotiv — reče ona — držim da je onaj od braće koji je doneo čudesnu jabuku, najviše zaslužan za moje ozdravljenje. A pošto njega ionako već odavno u potaji volim, za njega ću se i udati.

I tako se lepa princeza udade za najmlađeg brata. Šteta što ranije nije rekla u koga je zaljubljena! Kraljevići u tom slučaju ne bi morali da se lomataju po belom svetu, a mi — mi ne bismo imali šta da pričamo.

PASTIRICA I KRALjEVIĆ VUK

Živela jednom neka mlada sirotica. Otac i majka su joj umrli dok je još bila u kolevci pa je, jadnica, morala celog života sama da zarađuje hleb. Od malih nogu služila je po tuđim kućama, najpre u svom rodnom mestu, a kad je malo porasla, na imanjima po raznim selima. Radila je u štali ili svinjcu, ali je najčešće terala svinje na pašu.

Jednog dana dok je sa svinjama bila sama na nekom velikom pašnjaku pored šume, desi joj se zaista nešto neobično. Svinje su spokojno dremale u travi, svuda okolo je vladala tišina, kad se odjednom iz šume začu bolno zavijanje.

— Šta je to? — upita se lepa pastirica koja se bila silno prepala. Odmah je htela da pobegne glavom bez obzira, ali zavijanje nije prestajalo, a naša čobanica je bila devojka meka srca. Zato prikupi hrabrost, zađe u šumu, kad tamo, ima šta da vidi! Pred njom je stajao ogroman vuk. Očigledno je nagazio na trn koji mu je strčao iz šape tako da nije mogao ni da se pokrene. Naravno da bi čobanica najradije smesta pobegla preko pašnjaka u selo, ali sažaljenje prema ranjenoj zveri nadvladalo je strah da bi vuk mogao da je rastrgne. Ona mu stoga polako priđe i pažljivo mu iz šape izvadi veliki trn. I da vidite čuda: ne samo što je vuk nije ujeo već joj je blago liznuo ruku u znak zahvalnosti, a onda je otišao i nestao u šumarku.

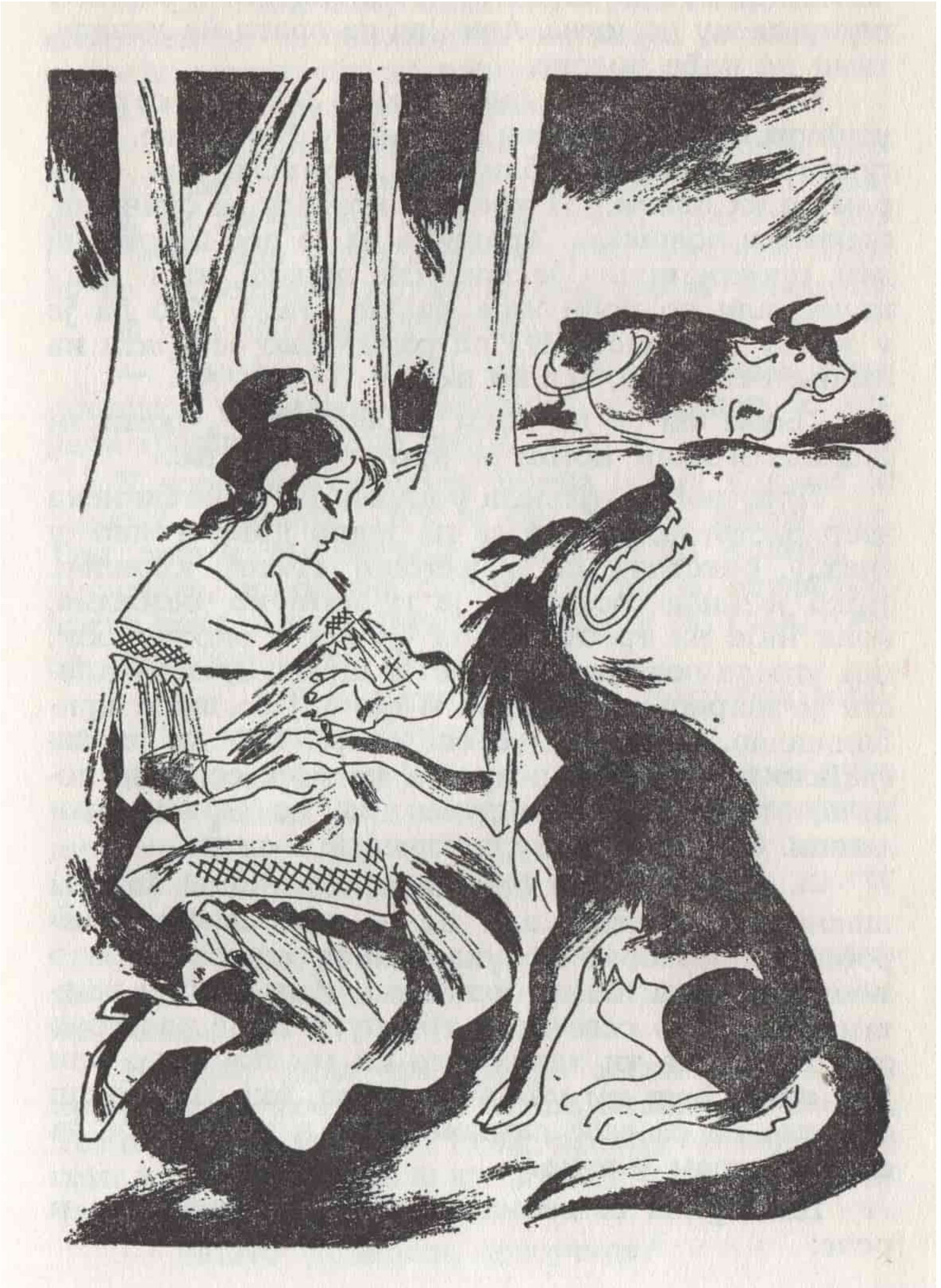
A lepa pastirica se vratila svom čoporu svinja. No kad je izišla iz šume, imala je šta da vidi: od njenih svinja nije bilo ni traga!

— Sigurno ih je moj drug čobanin oterao u obor — pomisli čobanica da bi se utešila. I da je gospodar ne bi prekorevao kako ništa ne radi, otrča u tor i iz njega istera ovce na pašu. No samo što je sa ovcama došla na obližnju livadu pored šume, začu ponovno onakvo zavijanje.

— Šta je sad opet? — upita se devojka, ostavi ovce i pođe u šumu da vidi šta se dešava. Opet je zavijao onaj isti veliki vuk, koji se ponovo ubo u šapu i to na još duži trn. Strahovito je urlao, ali ga se lepa čobanica sada više nije onoliko plašila. Ona mu opet izvadi trn iz šape, zatim požuri da nađe ovce. Avaj, čim iziđe iz šume, odmah vide da je livada prazna. Od ovaca ni traga ni glasa.

— Sigurno su se same vratile u tor — pomisli čobanica ne bi li se utešila, i, da joj gospodar ne bi prebacio kako lenčari i okolo skita i prodaje zjala, ona pođe u štalu i izvede volove na livadu.

No ni ovoga puta nije bila bolje sreće. Čim su volovi počeli da pasu travu na livadi pored šume, treći put začu ono bolno zavijanje. Nesrećnom vuku je opet ušao trn u šapu i to kudikamo deblji i duži nego ona dva prethodna puta.

Čobanica se još više na njega sažali i otrča u šumu da mu pomogne. Ali kad se vrati na livadu, tamo ne nađe volove.

Ovoga puta nije bilo šale! Jadnica se nije usuđivala da se pojavi na imanju bez stoke. „Sigurno su tu negde u blizini", pomisli ona. „Moram da ih nađem." I krenu u potragu za svinjama, ovcama i volovima. Tražila ih je ceo bogovetni dan, prokrstarila je kroz sve livade, kroz celu šumu, ali do noći nije našla stado. Kao da je u zemlju propalo! Šta da radi? Ako se vrati na imanje bez stada, teško njoj!

„Bolje mi je da odem u beli svet", pomisli jadnica i više nogom ne kroči na imanje.

Prvu noć je provela u šumi. Da je ne bi neka zver rastrgla, popela se na jedno drvo i kao u gnezdu, smestila se u njegovoj gustoj krošnji. Iako je bila svesna da je tu potpuno bezbedna, ipak nije ni trenula. Kad bi negde oko ponoći, ona ugleda nekakvu svetlost u šumi. Zrak svetlosti je šarao po krošnji i sve joj se više približavao. Odjednom se sve ozari kao da je izgrejalo sunce. Ispod drveta na koje se bila popela, stajao je mladić, lep da ne može biti lepši. On diže glavu, pogleda je i reče:

— Ništa se ne boj, lepa pastirice! Ja sam španski kraljević, ali me je neki pakosni čarobnjak pretvorio u vuka. Danas si se upravo meni tri puta našla u nevolji. Ali zlobni veštac ti se zato osvetio i tri puta ti je rasterao stado. Velika ti hvala što si mi pomogla. Ali još všpe ćeš mi učiniti dobra, ako mi budeš pomogla da sa sebe skinem čini i prestanem da se pretvaram u vuka.

Pastirica se veoma sažali na kraljevića i reče:

— Spremna sam, španski kraljeviću, da ti pomognem da se oslobodiš čarolija, ali moraš mi reći šta treba da radim.

Tada joj kraljević objasni:

— Taj gadni veštac bi želeo da nabavi odeću izatkanu od kose neke princeze. Ako budeš mogla da mi takvu odeću nabaviš, prestaće njegova moć nada mnom i ja ću se osloboditi. Tada ću se sa velikim zadovoljstvom tobom oženiti.

I lepa pastirica obeća:

— Doneću ti odeću izatkanu od kose neke princeze, španski kraljeviću, pa makar je morala tražiti na kraj sveta.

U zoru ona se uputi prema gradu u kome je živela princeza. Put je bio veoma, veoma dug. Tri dana i tri noći potucala se po brdima i dolinama, probijala se kroz šume i prelazila preko reka. A kad je najzad stigla u taj grad, poče da viče prolazeći ulicama:

— Hej, dobri ljudi! Kome je potrebna sobarica? Ko traži sobaricu?

Kad tako uzvikujući proće pored sedme kuće u sedmoj ulici, na prozoru ugleda lepu princezu duge kose, koja joj se spuštala sve do zemlje. Princeza ču šta pastirica viče, pa joj mahnu belom rukom:

— Doći gore, mala, popni se k meni! Upravo me je sinoć napustila sobarica pa nema ko da me češlja.

I tako lepa pastirica postala sobarica princeze sa kosom koja se spuštala do zemls. Uveče, dok je češljala gospodaricu, pastirica se seti kraljevića vuka i iz grudi joj se izvi dubok uzdah. Princeza je upita:

— Zašto uzdišeš, devojčice?

— Ne pitajte! — odgovori čobanica. — Setila sam se jednog veoma nesrećnog kraljevića.

I tako ispriča princezi sve što je znala o kraljeviću vuku i o zlobnom čarobnjaku. — Ako mi vi, gospo, date jednu vašu pletenicu, kraljević će biti spasen — reče ona na kraju.

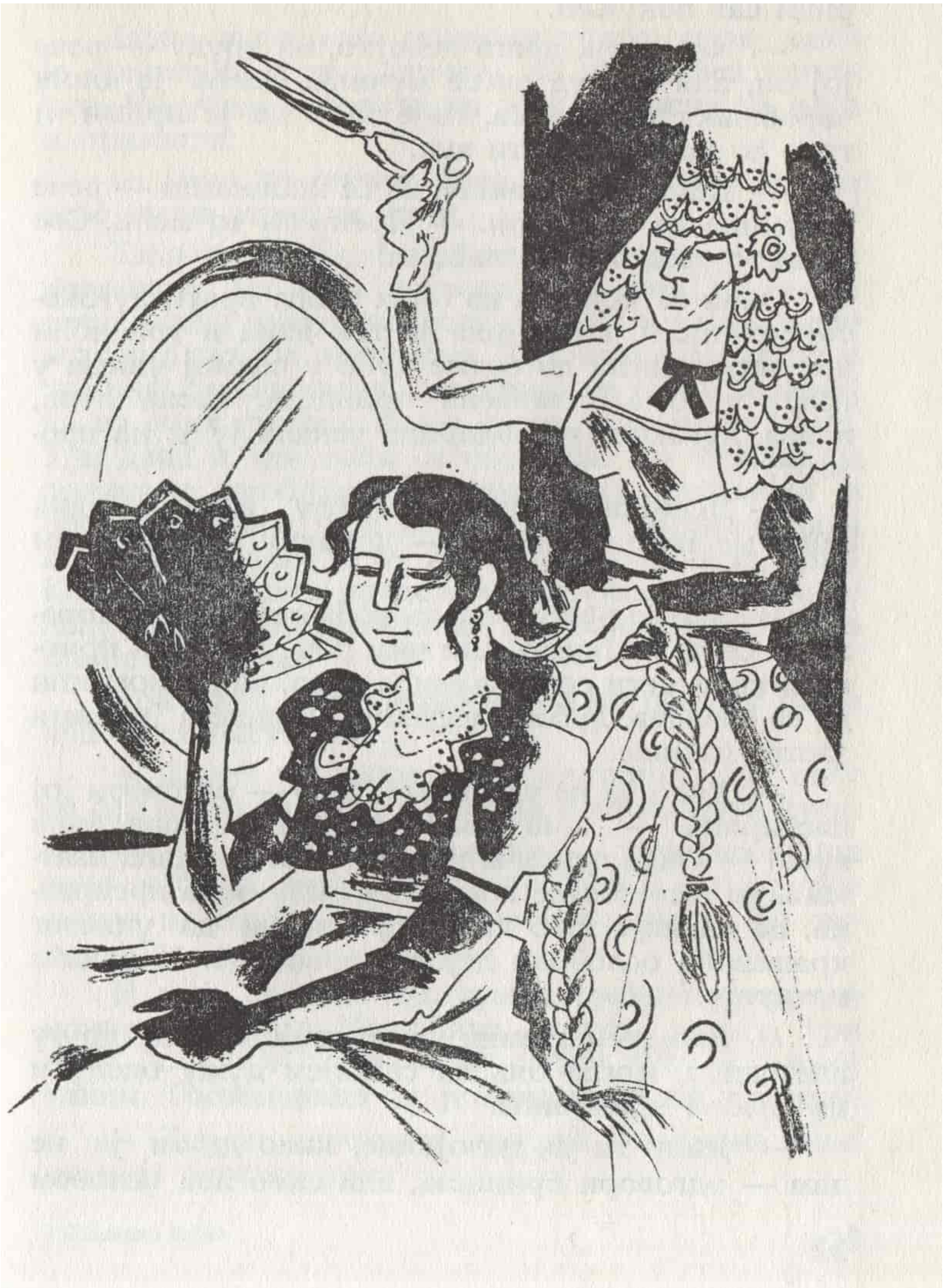
— Daću ti je, devojčice — odgovori joj lepa princeza — žrtvovaću svoju zlatnu kosu ali pod uslovom da se kraljević, kada bude spasen, mnome oženi.

Šta je na to mogla da odgovori jadna pastirica? Ako ne uzme pletenicu, kraljević će doveka ostati vuk. A ako je uzme i ako od nje izatka odeću onom kobnom čarobnjaku, kraljević će se morati oženiti princezom, a ne pastiricom!

Međutim, pošto je plemenita pastirica iskreno volela kraljevića, više je mislila na njega nego na sebe. Ona reče princezi:

— Slažem se, gospo. Neka bude kako vi kažete, samo da se kraljević oslobodi tog strašnog uroka.

I tako uze makaze, odseče princezi jednu zlatnu pletenicu i dade se na posao. Najpre je od kose uprela veoma dugu, zlaćanu nit, pa je onda od nje izatkala divno platno iz koga je iskrojila odeću za zlog čarobnjaka. Kad odeću saši, uvi je u maramu i ne bude lenja pa se vrati u šumu kraljeviću vuku. Tri dana i tri noći se potucala po brdima i dolinama, probijala se kroz šume, prelazila je preko reka, dok nije stigla gde je naumila. Najzad, trećeg dana ujutru, nađe se pred kraljevićem vukom kome je najzad mogla dati obećanu odeću. Ali avaj! Kad je kraljević vuk lepu, svilastu odeću, izatkanu od kose čedne princeze, predao onom pakosniku, ovaj je nije mogao obući, jer mu je bila prekratka!

Kraljević vuk se vrati dobrodušnoj pastirici sav pokunjen.

— Hvala ti, draga devojko, na trudu — reče joj on, ali uzalud si se mučila. Odeća je džinu čarobnjaku prekratka, nije hteo da je primi i tako ću doveka ostati vuk.

— Nemoj, kraljeviću, da se žalostiš — reče čobanica da ga uteši. — Prepusti to meni. Sve ćemo to srediti! Doviđenja!

Onda se jadnica iz onih stopa vrati dugokosoj princezi. Pešačila je tri dana i tri noći dok nije stigla do sedme kuće u sedmoj ulici u gradu u kome je živela princeza. Njena lepa, plava, dugokosa gospodarica čekala ju je na prozoru.

— Devojčice, požuri, celu nedelju dana niko me nije očešljao — doviknu joj ona, čim je ugleda.

I tako je požrtvovana čobanica odmah morala da se da na posao. Ali čim poče da četka princezi kosu, seti se kraljevića vuka, pa ne mogavši da se savlada, duboko uzdahnu. Princeza je upita zašto uzdiše.

— Kako da ne uzdišem, gospo — odgovori joj pastirica. — Još uvek mislim na kraljevića vuka! — Onda ispriča princezi da je odeća izatkana od njene bujne kose zlom džinu bila prekratka, pa da nije hteo da je primi ni da ukletog kraljevića oslobodi dejstva vradžbina. I dodade na kraju:

— Ako ste spremni da žrtvujete vašu drugu pletenicu, mogla bih da sašijem dužu odeću i da spasem kraljevića.

— Daću ti je, devojčice, kako da ti je ne dam — odgovori princeza, ali samo pod uslovom da se kraljević, kad se oslobodi čarolije, mnome oženi.

Jadna pastirica pomisli tužna srca, kako je kraljević, u tom slučaju, za nju zauvek izgubljen. No ubrzo zaboravi na sebe, pomisli na njega i prihvati:

— Neka se oženi vama, gospo, samo da sa sebe skine strašne čini.

Tada uze makaze i odseče princezi i drugu pletenicu. Od kose isprede dugu nit pa njome izatka lepo platno od koga iskroji i saši odeću znatno dužu od prethodne. Kad odeća od zlaćane tkanine bi sašivena, pastirica je uvi u maramu, pa iz onih stopa s njome krenu kraljeviću vuku. Tri dana i tri noći se potucala po brdima i dolinama, probijala se kroz šume, prelazila je preko reka, dok nije došla svome dragome i dala mu odeću u kojoj je on video svoj spas. Ali, avaj! Kad je kraljević predao gorostaonom čarobnjaku lepu odeću, pokazalo se da mu je još kraća nego prošloga puta.

Kraljević se snuždio i duboko pognute glave vratio se pastirici.

— Hvala ti dobra moja drugarice, ali opet si se uzalud mučila! Odeća je i ovoga puta kusa!

— Ne očajavaj, kraljeviću — reče čobanica samo da bi ga utešila, ali u stvari i njoj se srce steglo od bola. — Sve ću to ja urediti. Do viđenja!

I tako se lepa pastirica treći put zaputi princezi u grad. Pešačila je tri dana i tri noći dok nije stigla pred sedmu kuću u sedmoj ulici. Gospodarica ju je očekivala na prozoru.

— Gde si, devojčice, evo već osam dana niko mi nije očetkao kosu!

Ljubazna pastirica se odmah dade na posao. No dok je četkala poslednje pramenje, oči joj se ispuniše suzama. Princeza to primeti i upita je:

— Zašto plačeš, devojčice?

— Kako da ne plačem, gospo, odgovori čobanica i zajeca. — Kao i pre, mislim na kraljevića vuka!

I ona ispriča princezi da je zlobni džin ponovo izvoljevao svašta i najzad izjavio da mu je odeća prekratka. Prema tome, kraljević se nije oslobodio vradžbina! I ona dodade, ne nadajući se mnogo:

— Ali ako mi date svu kosu koja vam je preostala na glavi, kraljević će najzad biti spasen!

— Daću ti je oberučke, devojčice — odgovori princeza. — Samo mi se moraš zakleti da će se kraljević zaista mnome oženiti. Pa čak ako se i ošišam do glave.

Jadna čobanica pomisli kako je time lepi kraljević za nju zauvek izgubljen, ali se brzo seti da je sada važnija sudbina kraljevića nego njena i odgovori princezi:

— Oženiće se vama, gospo, to vam ja obećavam, samo da se oslobodi te strašne čarolije!

Tada ona odseče princezi svu preostalu kosu. Od te zlatne kose isprede dugu nit i izatka neverovatno lepo platno, pa kao pre skroji i saši odeću, ali sada veoma, veoma dugu, za zlobnog gorostasa. Kad je odeća najzad bila gotova, uvi je u maramu i treći put krenu da potraži kraljevića. Tri dana i tri noći išla je preko brda i dolina, probijala se kroz šume, prelazila je preko reka. Najzad je predala odeću svome dragom kraljeviću.

Ovoga puta kraljević se sav razdragan vratio od čarobnjaka i veselo reče čobanici:

— Jedva jednom! To zakeralo je sada zadovoljno! Ali da bi prestalo dejstvo vradžbine, moramo izdržati još jedno veliko iskušenje i pokazati se. — Kad to reče, pastirici pruži čarobnikov mač. — Da bih poprimio ljudsko obličje, moraš mi ovim mačem odrubiti vučju glavu.

Kad to ču, lepa pastirica se sledi od užasa. Kako da odrubi glavu kraljeviću, bez obzira što je ta glava bila vučja? Ona mu, stoga, odgovori:

— To od mene ne očekuj, kraljeviću. Sva se ježim na pomisao da to učinim!

Tada mladić tužno obori glavu i uzdišući reče:

— Ako nećeš, do smrti ću ostati vuk.

I tako, jadnica, nije imala kud. Ona obema rukama steže težak mač, zamahnu njime svom snagom i jednim udarcem odrubi vuku glavu. I gle čuda, samo što se vučja glava otkotrlja u mahovinu, iz vučje kože iziđe kraljević, još lepši nego one prve noći kad ga je videla u ljudskom obličju.

— Najzad sam spasen i slobodan! — uskliknu on. A ti se sada, molim te, udaj za mene i budi španska kraljica!

No lepa pastirica se pokunji i uzdahnu, a zatim mu veoma tužno odgovori:

— I pored najbolje volje ne mogu, kraljeviću moj lepi, da se za tebe udam, jer sam te drugoj obećala.

Onda mu ona ispriča kako se zaklela lepoj princezi da će se on, kada se, zahvaljujući njenoj žrtvovanoj kosi, oslobodi dejstva uroka, njome i oženiti.

— Zadana reč se ne sme pogaziti — reče tada kraljević i sam tužno uzdahnu. Potpuno je svejedno što si je ti dala u moje ime, moram je održati.

Tada se, oboje tužni, zajedno uputiše princezi u grad. Tri dana i tri noći su putovali i najzad stigoše u sedmu kuću u sedmoj ulici. Princeza ih je ugledala sa prozora:

— Požuri, devojčice! Jedva čekam da vidim kakav mi je verenik! — doviknu ona čobanici sa prozora.

A kad pastirica otvori vrata sobe i kad se kraljević pojavi na pragu, princeza uzviknu od ushićenja i od iznenađenja.

— Pa koga mi to dovodiš, devojčice? To je moj rođeni brat! Vratio mi se najzad, a ja sam ga uzalud tražila sedam punih godina.

Sve se završilo kao u bajci i svi su bili presrećni. Lepa princeza je bila presrećna što je žrtvovala svoju zlatnu, bujnu kosu da spase brata, a on je, sa svoje strane, bio presrećan što se mogao oženiti ljupkom pastiricom. Pastirica je bila presrećna što će se udati za najlepšeg kraljevića na svetu!

PRINCEZA I BELI ZEC

Jednog dana neki baštovan je prolazio, ulicama prestonice sa kotaricom punog rasada. Vikao je na sav glas:

— Ko će cveće briga? Evo rasada za cveće briga!

Svi koji su ga čuli počeše da mu se rugaju, nisu hteli da kupe takvo cveće, već su jedan drugom govorili: „Ne beri brigu, ali je i ne sadi!" Ko je bio lud da natovari sebi brigu na glavu? No dobri čovek se nije zbunio već je i dalje obilazio grad i vikao to isto. Tako prođe pored kraljevskog dvora. Princeza je upravo bila na prozoru. Kad odozgo ugleda lepo cveće, ona požele da ga kupi. Zato pozva baštovana:

Hej, čoveče! Čekaj malo, ja bih da kupim rasad tih tvojih lepih briga!

Ona dobaci čoveku kesu dukata, a onda mu posla svoju dvorkinju da uzme kotaricu neobičnog cveća.

Rasad je bio lep i zdrav, brige su već uveliko cvetale. Dvorski baštovan ih pažljivo posadi kako mu je to naredila gospodarica, kraljeva kći. A ona je toliko zavolela to cveće, da je svakodnevno silazila u park da mu se divi.

No jednoga dana kada je po običaju posmatrala lepe brige, desi se nešto neobično. Između cveća okskutao je neki beli zečić, ali tako lep, tako umiljat zečić, da je princeza odmah poželela da ga odnese u dvor. Ona zapovedi svojoj pratilji da ga kako zna uhvati. Zec nije davao otpora, već dragovoljno skoči sam na ruke koje je prema njemu pružila pratilja ne bi li ga uhvatila. Da ne bi pobegao, princeza ga, za svaki slučaj, veza trakom i tako se šetala sa belim zecom na uzici po celom parku. Zec je pokorno skakutao iza devojke. No kada se ona uputi prema svojim odajama, zec joj se otrže i pobeže zajedno sa trakom.

Princezi bi žao lepe trake, ali još više beloga zeca. Od tuge nije mogla da spava i rano ujutru požuri sa dvorkinjom u park da vidi svoje omiljeno cveće. I šta je videla između cveća? Belog zečića koji je veselo skakutao među lejama. Dvorkinja potrča za njim, a on ponovo pusti da ga uhvati, sam joj skoči na ruke koje je prema njemu pružila. Da joj ne bi opet pobegao, princeza ga veza pojasom i tako se prošeta sa svojim zečićem na uzici po celome parku. Zečić je pokorno trčkarao iza devojke. No kada ona krenu prema svojim odajama, zečić joj se opet otrže i pobeže sa njenim pojasom.

Princezi bi žao svog lepog pojasa, ali još više je žalila za belim zečićem. Cele noći nije trenula od tuge, i čim svanu požuri sa pratiljom u vrt da pogleda svoje omiljeno cveće. Ali beli zečić se ne pojavi ni tada, ni sutradan, ni sledećeg dana. Princeza se toliko potrese da pade u postelju kad se zec ne pojavi ni četvrtog dana.

Sada je tek shvatila kakvu je brigu sebi na vrat natovarila kad je kupila cveće briga.

I tako je nesrećna princeza ležala u postelji, a najčuveniji i najspremniji lekari su se dogovarali i savetovali pored njenog uzglavlja. Posle dugog razmišljalja oni zaključiše da devojku muči ljubavna boljka, da je nesrećno zaljubljena. Zato savetovaše njenim kraljevskim roditeljima da joj pruže raznovrsnu razonodu, da je vode na putovanja, na razne priredbe, da za nju priređuju prijeme, balove, koncerte, sve samo da ne misli više na beloga zeca.

Ali sva ta gužva, galama i smeh nisu pomogli da princeza nađe svoj mir. Bila je gluva i slepa za sve što se oko nje dešavalo, ravnodušna prema pokušajima svoje okoline da je razonodi, samo je ležala u postelji, zamišljena i tužna.

U to vreme u toj dalekoj zemlji živele su i dve sestre, dve siromašne starice, izborane i pogrbljene, a kolibica u kojoj su našle pribežište bila je isto tako trošna kao i njihova tela. Kad su čule ono što su već i vrapci na grani pevali, to jest da princeza leži bolna prebolna, jedna starica reče svojoj sestri:

— Šta misliš, sejo, da li da pođem do kraljevih belih dvora i pokušam da razveselim našu snuždenu princezu? Da joj ispričam neku priču?

— Nije nego! Sve se bojim da princeza samo tebe čeka! Još si joj samo ti potrebna! Takva nikakva, služićeš na dvoru za opšti podsmeh!

Ali te podrugljive reči nisu staricu obeshrabrile. Ona će na to:

— Siromasi su navikli da im se svako ruga, pa i za mene to neće biti ništa novo ni neobično! Idem princezi, kud puklo da puklo!

I zaista je otišla! U maramu je uvila proju i dve sušene ribe i krenula je na put. Ali put do prestonice bio je veoma naporan i dug. Staricu su bolele noge pa je češće morala da staje i otpočiva. Tako ona sede da predahne na jedan kamen međaš u senci velikog drveta. Čim je sela, deoi se nešto čudno, veoma čudno. Upravo kad je stala pored kamena, zemlja joj se otvori pod nogama i iz te rupe iziđe jedan magarac sa dve pozlaćene košare na grbači. Dve ruke su vodile magarca za ular, ali osim tih ruku pored životinje više ničeg nije bilo.

Možete misliti koliko se starica začudila, jer tako nešto u životu videla nije, a nije ni čula da se priča za dugih zimskih večeri uz ognjište. Ona odluči da čeka da se magarac vrati.

Nije dugo čekala. Uskoro se magarac vrati. Dobra starica, ne bude lenja, uhvati se za jednu od pozlaćenih kotarica i uz magarca, uđe u podzemlje. Neko vreme su išli po mrklom mraku, prsta nisu videli pred očima, ali su uskoro izišli na zelenu livadu obasjanu suncem, usred koje se dizao lep dvorac. U dvorcu je bilo sve spremno za doček gostiju. U prvoj dvorani bio je postavljen sto sa jelom i pićem. Kad starica sede za sto, jedna ruka je posluži čorbom, druga joj ponudi pečenje, treća joj nali čašu vina, ali osim tih ruku bez tela, u trpezariji nije bilo ni žive duše. Posle ručka starica se povuče u susednu sobu u kojoj ju je čekala meka i udobna postelja. Jedna ruka joj postavi jastuk, druga poravna čaršav, treća joj pruži svećnjak sa upaljenom svećom ali, osim tih ruku, u odaji nije bilo ni žive duše. Starica je legla i mirno spavala sve do zore. Kad se u zoru probudi, spazi nešto čudno, veoma čudno. Jedan beli zec, dolazeći iz vrta, približavao se dvorcu u kome je zanoćila. Zec skoči u čabar sa vodom koji se nalazio u jednom uglu dvorišta i odjednom se pretvori u lepog kraljevića, odevenog u belo. Kraljević priđe ogledalu, uze češalj i poče da se češlja, pevušeći:

— Čarobno ogledalo, možeš li mi sutra odraziti sliku one koja čezne za belim zecom?

Pošto se očešljao, tako pevajući opet skoči u čabar, sav u njega uroni i odmah iz njega iziđe, ali sada kao beli zec. Zatim šmugnu iz dvorišta, pa zaždi preko livade.

Starica se nije mnogo uzbudila kad je videla zeca. Ona obilno doručkova, zatim pričeka da vidi hoće li magarac sa pozlaćenim kotaricama opet krenuti na put oko sveta. Čim ga ugleda i vide da se sprema na put, ona se brže-bole uhvati za jednu košaru i začas se ponovo nađe na drumu, pored kamena međaša na kome je sedela i odmarala se.

Kad najzad stiže u prestonicu, starica se pravo uputi u dvor, izjavivši straži da dolazi princezi da joj priča priče i tako je razgali.

— Pokušaj ako možeš — odgovoriše joj stražari i propustiše je u odaje tužne devojke. Princeza je ležala u postelji okrenuta zidu, pa starici i ne otpozdravi.

No starica se ne zbuni, sede pored njene postelje i poče da joj priča šta je sve doživela: kako se na putu prema dvoru malo odmorila na kamenu međašu, kako se zemlja pred njom otvorila da bi u podzemlje mogao ući neki magarac i kako se i ona sama sa tim magarcem obrela u nekakvoj čarobnoj zemlji, kraju u kome živi beli zec koga je videla svojim očima.

Čim je starica pomenula zeca, princeza se trže iz mrtvila, podiže glavu, nasmeši se, sede na krevet i zamoli da joj donesu malo čorbe.

— Pričaj brzo šta je bilo posle!

Starica joj sve ispriča: kako je beli zec skočio u čabar i iz njega izišao kao lepi kraljević.

— Poći ću tamo da svojim očima vidim to čudo — izjavi princeza i skoči iz kreveta kao da nikada nije bila bolesna.

Sutradan dobra starica povede princezu sa njenom pratiljom do neobičnog kamena međaša. Tamo pričekaše da se pojavi magarac sa zlaćanim kotaricama a onda i one sa njim neustrašivo uđoše u podzemni svet. Izvesno vreme su išle po mraku, prst se nije video pred očima, zatim su izišle na široku livadu koja se kupala u svetlosti i usred koje se nalazio onaj dvorac. U tom velelepnom dvorcu bezbrojne ruke su im se našle na usluzi, ruke bez tela koje su otvarale vrata, služile goste. Osim njih, po svemu sudeći, u dvorcu nije bilo ni žive duše. Princeza ga prokrstari uzduž i popreko sa dobrom staricom i svojom pratiljom, i tako tri žene stigoše do zadnje sobe. No kada u nju uđoše, kriknuše od užasa. U toj sobi ležao je

mrtav neki čovek. To je bilo strašno, ali princeza se sažali na jadnoga mrtvaca. Ležao je tu, sasvim sam, napušten, niko nije kraj njega bdeo. Ona priđe mrtvacu, položi mu na grudi cvet koji joj je bio zataknut za pojasom, zapali voštanice koje su se nalazile tu, u jednom uglu. Mrtvac se tada pokrenu, diže glavu i vrati se u život. Pred princezom je stajao niko drugi nego lepi kraljević! A kad je on oživeo, oživeo je i celi zamak.

Kraljević zec kleče pred princezom:

— Hvala ti, lepa princezo! Zahvaljujući tvom cvetu, svećama, zahvaljujući tvojoj sažaljivosti i dobrom srcu, oslobodio sam se prokletstva, a istovremeno se njega oslobodila i moja zemlja. Ne znam kako da ti se odužim!

Zatim kraljević povede princezu u obilazak dvorca. On joj pokaza sve dragocenosti i zamoli je da među njima izabere ono što joj se najviše dopada, što joj je zapelo za oko. Ljupka princeza nije mogla da se nagleda svih tih lepota. No ipak joj se najviše svideo sam dvorac sa bogato ukrašenim, svečanim dvoranama u kojima su vrvili plemići i sluge. Ona upita kraljevića:

— Šta se to dešava, lepi kraljeviću, kad se vaše osoblje rastrčalo na sve strane i ima pune ruke posla?

— Spremaju mi svadbu! Ženim se napuljskom princezom — odgovori kraljević.

— Pa ja sam kći napuljskog kralja — uzviknu lepojka, veoma začuđeno.

— Znači: ženim se tobom — reče kraljević odlučno. — Tako nam je suđeno!

Tako se lepa princeza nije pokajala što je svojevremeno od onog baštovana kupila cveće briga. Kraljević zec joj je bio veoma drag i ona od sveg srca pristade da se za njega uda. Svadba je trajala tri dana, a posle venčanja svi su se nastanili u kraljevićevom dvoru. Čak i ona starica ostade da s njima živi u dvorcu i svi su je mnogo voleli. Ta starica je, uostalom, bila veoma dobra, a osim toga, zahvaljujući njoj, sve se dobro završilo po princezu i lepog kraljevića.

RIBAR I ZAHVALNI MAVAR

Živeo jednom neki čovek na ostrvu Majorki. Taj čovek nije bio ni bogat ni siromašan. Imao je upravo onoliko koliko mu je bilo potrebno: kuću na trgu i čamac kojim je svakog jutra odlazio u ribolov. Na pijaci je prodavao ribu i tako se prehranjivao i zadovoljno živeo godinama. Svake Nove godine izlazio bi na prag kuće i pozivao na večeru prvog namernika koga bi ugledao. Želeo je da novogodišnju noć provede sa nekim usamljenikom koji nema ni kuće ni kućišta.

Ali jednom kad je tako izišao na prag da bi nekoga pozvao na praznično gošćenje, ugleda jednog zarobljenog Mavra. Ribar se trže jer Mavre nikako nije voleo — a to je i razumljivo. Kako da ih voli kad su na brzim karavelama gonili i hvatali španske ribare i onda ih prodavali kao roblje. No toga puta ljudi sa Majorke su zarobili toga Mavra i tako se obreo tu, u tućoj zemlji, na njihovom ostrvu i šćućurio se na pragu ribareve kuće.

Tako, kad je ribar video Mavra na svom pragu, odmah htede da se povuče u nameri da zatvori vrata, ali pošto je bio dobrodušan, to nije mogao da učini.

— Uđi, molim te, i budi moj gost. Nemoj da sedaš sam na ulici u novogodašnjoj noći — reče on Mavru.

Mavar sa zadovoljstvom prihvati poziv, večera sa njime, posle večere se još malo zadrža sa svojim domaćinom, zatim se veoma učtivo povuče. Ribar ga posle toga nikada više nije sreo u svom selu. Zato pomisli da su sigurno njegovi roditelji dali za njega otkupninu i oslobodili ga ropstva.

Vreme je prolazilo i jednom, kada je po običaju isplovimo na pučinu, ribar se više ne vrati u selo. Tamo, na otvorenom moru, napali su ga mavarski gusari i odveli su ga u svoju zemlju da bi ga tamo prodali u roblje. Što su naumili to su i učinili! Čim ga izvedoše na pijacu na kojoj se prodavalo roblje, neki bogato odeveni Mavar ga zapazi, stade ispred njega, pažljivo ga pogleda, zatim bez cenkanja plati trgovcu koliko je za njega tražio. Onda povede roba kući, primi ga kao dragoga gosta i poče da ga ispituje:

— Kaži, čoveče, jesi li ti sa Majorke?

— Jesam, gospodine — odgovori ribar.

— Da ti se, možda, kuća ne nalazi na seoskom trgu?

— Otkud znate? — upita ribar iskreno začuđen.

— A običavaš li da u novogodišnjoj noći pozoveš na večeru svakog neznanca koga nađeš usamljena pred pragom svoje kuće?

— To mi je već prešlo u naviku. Ali otkud sve to znate?

— Znam zato što si mene jedne novogodišnje noći tako pozvao i time me duboko dirnuo — izjavi bogati Mavar. — Zar se ne sećaš onoga mavarskog zarobljenika koga si pozvao k sebi pre mnogo godina?

— 0, da, sećam se — odgovori ribar — ali to je bilo tako davno.

— Bilo je davno — složi se s njim Mavar — ali ja to nikad neću i ne mogu zaboraviti. Zato sam srećan što mi se danas pruža prilika da ti dam dokaz svoje zahvalnosti. Slobodan si!

I tako je zahvalni Mavar pustio na slobodu svog tek kupljenog roba. A ribar se vrati svome domu i svojim običajima.

Ali na tome se nije završilo. Kroz nekoliko godina opet se ribaru desi da posle ribarenja ne dođe kući. Napali su ga mavaroki gusari koji su ga po drugi put odveli u ropstvo. No čim su ga izveli na trg robova, tu prođe bogati Mavar koji ga ponovo otkupi. On pozva ribara na ručak kao i prethodnog puta, zatim ga posla kući, bogato ga darivaše. Na rastanku mu reče:

— Srećan sam što mi se pružila prilika da ti još jednom dam dokaz svoje zahvalnosti!

Tako se ribar, posle kraćeg robovanja, vrati kući na Majorku i nastavi da živi kao ranije. Svakodnevno je ribario, a svake Nove godine, pozivao je nekog usamljenika na večeru da se ogreje malo na domaćem ognjištu. On bi to radio sve do smrti da ga nisu mavarski gusari i treći put zarobili.

I treći put je izveden na trg roblja i izložen na prodaju. I opet ga je kupio bogati Mavar. Ali kad su večerali i kad je došlo vreme rastanka, pošto je Mavar oslobodio ribara, on mu reče:

— Tri puta sam ti dao dokaz zahvalnosti za tvoje nekadašnje dobročinstvo. To sam učinio od sveg srca. Ali sada sam već zašao u godine, čovek sam star i nemoćan, pa se plašim da me sledeći put ovde zateći nećeš. Zato, pre rastanka, želim da ti nešto savetujem: nemoj više da ribariš na otvorenome moru ako želiš da još dugo za novogodišnju noć, na večeru pozivaš jadne usamljenike kakav sam svojevremeno, kad si me udostojio gostoprimstva, bio i sam.

I tako se rastadoše zauvek. Ali do smrti su se obojica sećala tih susreta: Mavar je često, tronut, mislio na ribara sa Majorke, a ribar sa Majorke je često govorio u sebi, misleći na bogatog Mavra, da dobročinstvo najčešće ne ostaje bez odjeka.

LEPA MARIJA I TRI KARANFILA

Bio jednom neki seljak koji je imao kćer, pravu lepoticu. Jednog dana kad se taj seljak vraćao sa polja, primeti tri lepa cveta na ivici šume. Bila su to tri crvena karanfila. Seljak pomisli da će tim cvećem razveseliti svoju kćer, pa ga ubra.

— Gle, kćeri, šta sam ti doneo! — viknu on još sa praga i dade joj tri karanfila. Marija, jer tako se ona zvala, veoma se obradova što je dobila tako divne karanfile i jedan odmah zadenu u kosu.

Međutim, kad se nagnula nad ognjište da bi prodžarala vatru, karanfil pade na žar. Odmah buknu silna vatra i iz nje iziđe lep mladić koji joj reče:

— Šta to radite? Ne razumem zašto me bacaš u vatru?

Marija zaneme, nije znala šta da mu odgovori. Mladić je bio lep kao upisan, ali žalostan, upravo ojađen. On duboko uzdahnu i reče:

— Zašto ćutiš? Kaži nešto! Više me nikada nećeš videti!

Tada se vatra ugasi i mladić nestade, pretvorivši se u dim.

Marija je stajala pored ognjišta i nikako nije mogla doći sebi. Razmišljala je da li je to bio san ili java.

— Sve bih rekla da ovo nije obično cveće — reče ona u sebi i baci drugi karanfil u vatru da vidi šta će se desiti. Čim cvet pade na ugarak, zapali se i iz tog plamena opet iziđe lepi mladić koji reče:

— Šta to radiš? Ne razumem zašto me bacaš u vatru?

Marija opet nije znala šta da odgovori. Taj mladić je bio lepši i tužniji od prvog. I ovoga puta je zanemela, nije umela da progovori ni reč. Tada lepi mladić duboko uzdahnu govoreći:

— Zašto ćutiš? Kaži nešto! Više me nikada nećeš videti!

Tada se vatra ugasi i mladić nestade, pretvorivši se u dim.

Marija je stajala pored ognjišta i nikako nije mogla doći sebi, razmišljajući da li je to bio san ili java. U ruci je imala poslednji karanfil. Bilo joj ga je žao, ali još više joj je bilo žao dvojice mladića koji su se pojavili u ognju, tako očajni, tako tužni! Ne razmišljajući mnogo, ona u vatru baci i poslednji karanfil. Čim karanfil pade na žar, diže se veliki plamen i u njemu se pojavi treći mladić koji reče Mariji:

— Šta to radiš? Ne razumem zašto me bacaš u vatru!

Jadna Marija je zaista želela da nešto kaže, ali taj mladić je bio još lepši, izgledao je još tužniji od one prethodne dvojice. Zato joj reči zastadoše u grlu. Treći mladić duboko uzdahnu od očajanja i reče:

— Zašto ćutiš? Kaži nešto! Više me nikada nećeš videti osim ako se ne sažališ na mene i ne potražiš me pored tri kamena celoga sveta.

Tada se vatra ugasi i mladić nestade, pretvorivši se u dim kao i prethodna dvojica. No kao da je sa njim nestala i sva Marijina radost. Kako je ranije bila vesela i pevala ceo dan, tako je sada bila tužna, njene lepe oči celoga dana su bile uplakane. Neprestano je mislila na ona tri lepa, tužna mladića, sećala se sve trojice, ali posebno su njene misli bile upućene onom poslednjem, najlepšem i najtužnijem.

„Kad bih mu bar mogla pomoći", mislila je ona. „Ako treba, zbog njega ću ja skočiti i u vatru i vodu. Žrtvovala bih i život samo da ga spasem."

I tako provede nekoliko dana kao ošamućena, zanesena, neodlučna, a onda odjednom reši da nešto preduzme. Ona poveza maramu, nežno se oprosti od oca i krenu na put. U stvari, krenula je da traži tri kamena celoga sveta.

Dugo je tražila te kamenove, ali sve je bilo uzalud, nikako da ih nađe. Išla je od sela do sela, od grada do grada, od zemlje do zemlje, ali svuda gde je bila i raspitivala se, niko joj nije znao reći gde se nalaze tri kamena celoga sveta. Niko za njih nikad nije čuo.

Najzad, posle dugog lutanja i uzaludnog tumaranja jadna Marija se obre u nekom zabačenom kraju bogu iza leđa, pustošnom i praznom, u kome ničeg bilo nije, samo se u daljini na vidiku dizao goletni breg na čijem vrhu su se nalazila tri velika, mračna i tajanstvena kamena. Jadna devojka je bila posustala i nije mogla da ide dalje, pa sede ispod jednog kamena, pokri lice rukama i briznu u gorak plač. Plakala je tako da bi se i kamen na nju sažalio.

I zaista, kamen se i sažali, dirnu ga Marijina tuga i bespomoćnost! Dok je tako jecala i plakala, prosto se zacenila od plača, jedan od tri velika kamena se otvori poput vrata i kroz njih iziđe naočit momak, onaj iz trećeg karanfila i reče:

— Devojko, zašto plačeš? Kakva te golema tuga mori? I zašto jednako ćutiš?

Jadna Marija je bila tako očajna, tako iscrpljena i umorna da su joj reči zastale u grlu. No mladić joj, iako ostade bez odgovora, ipak reče:

— Obriši suze i dobro slušaj šta ću ti reći! Ali naročito pazi da uradiš onako kako ti budem savetovao!

Zatim objasni Mariji šta treba da radi: iza brežuljka nalazilo se jedno imanje na kome je živela neka dobra žena. Trebalo je da se Marija kod nje prijavi za rad. I mladić zaključi pre no što nestade:

— Ako me budeš poslušala, celog života ćeš biti srećna!

Marija je samo klimnula glavom u znak odobravanja, ali još nije bila kadra reč da proslovi. Lepi mladić se, međutim, sa ohrabrujućim osmehom na usnama, vrati odakle je i došao, a kamen se za njim zatvori poput vrata.

Devojka opet nije znala da li je to san ili java. Ali, obrisavši suze, smelo se spusti niz drugu stranu brega. I zaista, u podnožju obronka prostiralo se veliko, belo imanje. Na njemu je živela neka dobra starica. Kad Marija dođe k njoj, ona je upita:

— Šta tražiš u ovom bespuću, devojčice?

— Tražim posao, gospo. Možda vama treba devojka za čišćenje staje?

Dobroj starici je upravo bila potrebna devojka koja bi se brinula oko krava i lepa Marija je odmah primljena u službu na njenom belom imanju. Devojka je bila tako marljiva, tako vredna, a istovremeno tako učtiva i ljubazna, da to njenoj gazdarici ne promaknu. Ona pohvali Mariju i reče joj:

— Šteta da takva devojka kao što si ti, Marija, radi u staji. Odsada ćeš pomagati u kuhinji.

Ali Marija se nije dugo zadržavala u kuhinji. Dužnost joj je bila da donosi drva za potpalu, da vadi pepeo iz ognjišta, da trebi boraniju ili ljušti krompir, da pere sudove. Pri tom je radila s takvom voljom, prosto pevajući, da je sve čega se dotakla sijalo od čistoće i to njenoj gazdarici ne promaknu. Ona joj reče:

— Šteta da takva devojka kao što si ti, Marija, radi u kuhinji. Odsada ćeš posluživati u mojoj sobi.

I tako je za veoma kratko vreme Marija postala sobarica ovoje gospodarice. Druge devojke, koje su radile u staji i u kuhinji, na tome su joj pozavidele. I tako im je jedina briga bila kako da Mariju isteraju iz službe. Jedanoga dana one se obratiše gazdarici i rekoše joj:

— Znate li vi, gospo, čime se naša Marija razmeće?

Starica koja je zaista bila dobra kao dobar dan nije mogla podneti razmetljivce, zato se namršti i upita:

— Čime? Kažite čime?

Služavke izmisliše ovaj odgovor:

— Kaže da može obaviti sama više posla nego sve mi zajedno. Kaže da za jedan dan može sama da opere sve prljavo rublje na imanju.

Gazdarica te klevete primi zdravo za gotovo, pa pozva Mariju i veoma strogo je prekori:

— Jesi li se ti hvalila kako možeš za jedan dan sama da opereš prljavo rublje na imanju ?

Marija se zgranu. Nije mogla da veruje svojim ušima.

— Svega mi što mi je najmilije, gospo, tako nešto nisam nikad rekla.

Gazdarica, dobra kao dobar dan, nikako nije htela da joj poveruje. Ona reče:

— Pošto sve devojke sa našega imanja tvrde da si to rekla, znači — rekla si! Ne laži! A sada ti nema druge: ili ćeš dokazati da za jedan dan možeš da opereš sve rublje, ili mi se gubi sa očiju!

Jadna Marija ode sva uplakana, ne znajući ni sama kuda je noge nose. I tako se ponovo naće pred ona tri kamena celoga sveta. Zatim sede u senku tih velikih kamenova, pokri lice rukama i briznu u gorak plač. Tada se jedan kamen otvori poput vrata i kroz ta vrata iziđe lepi mladić. To je bio onaj isti mladić koji ju je uputio na imanje da se tamo zaposli. On upita Mariju:

— Devojko, zašto plačeš? Kakva te golema tuga mori? I zašto samo ćutiš?

Mariju je tako zabolela nepravda koju su joj nanele drugarice, da su joj reči kojima bi se požalila, zastale u grlu. Ali mladić je vrlo dobro znao šta ju je ražalostilo pa joj reče:

— Obriši suze i slušaj šta ću ti reći! Ali naročito pazi da uradiš onako kako ti budem savetovao.

Zatim objasni Mariji šta treba da radi: neka sve prljavo rublje odnese na potok. I tada neka pozove sve ptice na svetu i one će joj oprati rublje.

— Ako me budeš poslušala, celog života ćeš biti srećna! — reče mladić na kraju. I pre nego što je Marija imala vremena da klimne glavom u znak odobravanja, pre nego što je mogla da proslovi reč, lepi mladić sa ljubaznim osmehom vrati se u svoj kamen koji se za njim zatvori poput vrata.

Jadna devojka opet nije znala da li je to san ili java, ali obrisa suze i vrati se na belo imanje. Zatim potrpa sve prljavo rublje u veliku korpu i odnese ga na potok. Onda je počela da doziva sve ptice na svetu:

— Ptičice, ptičice, sletite na obalu potoka! Dođite da pomognete pralji koja na njemu rublje pere!

Ptice se nisu oglušile o njen poziv. Doletele su sa svih strana sveta i sletele na obalu reke pored Marije. I ne časeći časa, dale su se na posao. Pre no što je sunce zašlo za brežuljak, sve rublje sa imanja bilo je kao sneg belo i Mariji je preostalo samo da ga savije i složi u kotaricu. Gazdarica je, pred tim neverovatno dobro obavljenim poslom zavrtela glavom i rekla:

— Vidim, Marija, da si ti zaista vredna i umešna žena. Nema šta, svaka ti čast! Moram reći da se nisi uzalud hvalila.

Otada je gazdarica poklanjala Mariji još veću pažnju. A njene drugarice su joj sve više zavidele. Jedina briga im je bila da na neki način napakoste Mariji kako bi je gazdarica najurila iz službe i sa imanja. I tako su smislile još jednu klevetu sa kojom su izišle pred svoju gospodaricu:

— Kad biste samo znali, gospo, čime se naša Marija još hvališe!

Gazdarica je bila dobra, dobra kao dobar dan, ali nikako nije trpela hvalisavce. Ona se namršti i upita devojke:

— Čime se to hvalisala? Kažite mi!

Na to će devojke, kao zapete puške, sve u jedan glas:

— Hvalila se da je spremnija od svih lekara na svetu. Rekla je da vam može dati vodicu od koje će vam ozdraviti oči i povratiti se vid.

Dobra gospa je zaista bolovala od očiju i to zato što je u životu svome mnogo plakala. Gotovo da je bila potpuno oslepela. Godinu dana je ona već svakodnevno plakala, jer su joj nestala sva tri sina. Jednog jutra su krenuli u lov i više se nikada nisu vratili. Začarala ih je neka pakosna veštica.

Vlasnica imanja poverova klevetama svojih devojaka. Ona pozva Mariju i strogo se na nju obrecnu:

— Slušaj ti! Priča se da si se hvalila da mi možeš nabaviti vodicu koja bi mi vratila vid i iscelila mi bolne oči.

Marija se zgranu. Nije mogla da veruje sopstvenim ušima.

— Svega mi što mi je najmilije, gospo, tako nešto nisam ni pomislila a kamoli rekla!

Starica, dobra kao dobar dan, nikako nije htela da joj poveruje. Ona joj reče:

— Pošto sve devojke sa našega imanja tvrde da si to rekla, znači — rekla si! Ne laži! A sada ti nema druge: ili ćeš mi doneti tu blagotvornu vodicu ili mi više ne izlazi na oči!

Jadna Marija ode sva uplakana, ne znajući ni sama kuda je noge nose. I tako se opet nađe pored ona tri velika kamena. Ona tu sede, pokri lice rukama i briznu u gorak plač. Tada se jedan kamen otvori poput vrata i kroz ta vrata izиće lepi mladić koji je već dva puta Mariji savetovao šta treba da radi. On je upita:

— Devojko, zašto plačeš? Kakva te golema tuga mori? I zašto jednako ćutiš?

Mariju je tako zabolela nepravda koju su joj nanele drugarice, da su joj reči kojima bi se požalila, zastale u grlu. Ali mladić je vrlo dobro znao šta je tišti, pa joj reče:

— Obriši suze i dobro slušaj šta ću ti reći! Ali naročito pazi da uradiš onako kako ti budem savetovao!

Zatim objasni Mariji šta treba da radi: neka još jednom ode na obalu potoka i neka tamo odnese jednu koficu. Kad se bude našla na onome mestu gde je nedavno prala rublje, neka pozove sve ptice sveta da se okupe oko nje i neka zatraži od njih da zaplaču, a ona neka u onu koficu skuplja njihove suze. Kad kofica bude puna ptičjih suza, od poslednje ptičice neka zatraži da joj da jedno perce. To pero neka umoči u ptičje suze i njime neka premaže kapke svoje gospodarice. Taj lek će odmah povratiti vid dobroj starici. Videće opet kao ranije, pre nego što je obolela.

— Ako me budeš poslušala, celog života ćeš biti srećna! — reče mladić na kraju. I pre nego što je Marija imala vremena da klimne glavom u znak odobravanja, pre nego što je uspela da proslovi reč, lepi mladić se, sa ljubaznim osmehom, vratio u svoj kamen koji se za njim zatvori poput vrata.

Jadna devojka opet nije znala da li je to san ili java, ali obrisa suze i hrabro se vrati na belo imanje. Zatim uze jednu koficu, otrča na potok i poče da doziva sve ptice na svetu.

— Ptičice, ptičice, ptičice, sletite k meni na obalu potoka. Proplačite i suzama mi napunite koficu, vaše su mi suze veoma potrebne!

A ptičice nisu oklevale i nisu se oglušile o njen poziv. U tren oka su doletele sa svih strana sveta i svaka je pustila po jednu suzu u Marijinu koficu. Pre no što je sunce zašlo za brežuljak, sud se napunio i poslednja ptica je u njega ubacila jedno perce.

Marija se, onda, vrati na imanje, iziđe pred gazdaricu i umočivši pero u ptičje suze, pređe joj njime preko kapaka. Čim Marija upotrebi ovaj čudotvorni lek, gospi se stiša zapaljenje očnih kapaka, a posle tri dana i tri noći neprestanog lečenja, potpuno ozdravi tako da je videla kao ranije.

— Vidim, Marija, da si ti zaista vredna i umešna žena. Nema šta, svaka ti čast! Moram reći da se nisi uzalud hvalila, — reče gazdarica odajući joj time priznanje.

Posle tog isceljenja, gazdarica je bila još obzirnija prema Mariji i ostale devojke sa imanja su joj sve više zavidele. Kad god bi se srele, samo su razgovarale na koji način bi Mariju mogle da isteraju sa imanja. I opet odoše gazdarici da ponovo klevetaju jadnu devojku.

— Kad biste samo znali, gospo, čime se naša Marija još razmeće!

Gazdarica je bila dobra, dobra kao dobar dan, ali nikako nije trpela razmetljivce. Ona se namršti i upita devojke:

— Čime se to razmetala? Kažite!

— Hvalila se da spremnija od svih vračara na svetu. Rekla je da može skinuti čini sa vaših sinova i osloboditi ih dejstva strašne vradžbine.

Vlasnica imanja poverova klevetama svojih devojaka. Odmah pozva Mariju i strogo se na nju obrecnu:

— Slušaj ti! Priča se da si se hvalila da možeš moje sinove osloboditi dejstva strašne vradžbine!

Marija se zgranu. Nije mogla da veruje sopstvenim ušima.

— Svega mi što mi je najmilije, gospo, tako nešto nisam ni pomislila, a kamoli rekla!

Starica, dobra kao dobar dan, nikako nije htela da joj poveruje. Ona reče:

— Pošto sve devojke sa našega imanja tvrde da si to rekla, znači — rekla si! Ne laži! A sada ti nema druge: ili ćeš mi dovesti moje sinove ili mi se gubi sa očiju! A sad idi!

Jadna Marija ode sva uplakana, ne znajući ni sama kuda je noge nose. I tako se ponovo nađe pored ona tri velika kamena. Tu sede, pokri lice rukama i briznu u gorak plač. Tada se jedan kamen otvori poput vrata i kroz ta vrata izıće onaj isti lepi i veoma tužni mladić koji joj je već tri puta dao dobar savet. On je opet upita:

— Devojko, zašto plačeš? Kakva te golema tuga mori? I zašto jednako ćutiš?

Mariju je tako zabolela nepravda koju su joj drugarice nanele, da su joj reči kojima bi se požalila, zastale u grlu. Ali mladić je vrlo dobro znao šta ju je ražalostilo pa joj reče:

— Obriši suze i dobro slušaj šta ću ti reći! Ali naročito pazi da uradiš onako kako ti budem savetovao.

Zatim objasni Mariji šta treba da radi: neka se vrati gazdarici na belo imanje i zamoli je da pozove sve devojke koliko ih ima u njihovoj zemlji. Svakoj neka da po jednu upaljenu voštanicu i neka one tako obiđu tri puta tri kamena celoga sveta. Ako im pođe za rukom da im se za vreme tog trostrukog obilaska nijedna sveća ne ugasi, tri sina će biti slobodna. I on zaključi:

— Ako me budeš poslušala, celog života bićeš srećna!

I pre nego što je Marija imala vremena da klimne glavom u znak odobravanja, pre nego što je uspela da proslovi reč, lepi mladić sa ljubaznim osmehom ponovo se vrati u svoj kamen koji se za njim zatvori poput vrata.

Jadna devojka opet nije znala da li je to san ili java, ali obrisa suze i hrabro se vrati na belo imanje. Onda pođe gazdarici i saopšti joj šta treba da radi. Dobra gospa nije časila ni časa. Ona pozva sve devojke iz čitave njihove zemlje, svakoj dade po jednu voštanicu koju prethodno zapali, a onda ih posla da tri puta obiđu tri kamena na vrhu brežuljka. Na kraju povorke nalazila se Marija.

Devojke prvi put obiđoše kamenove i ništa se ne dogodi. Kad krenuše u drugi obilazak, diže se vetar, ali se ni jedna sveća ne ugasi. Prilikom trećeg obilaska kada Marija, koja je bila poslednja, napravi nekoliko poslednjih koraka sa zapaljenom svećom u ruci, vetar jače dunu i ugasi samo Marijinu sveću. Kad to vide, Marija sva pretrnu i silno se uplaši:

— Teško meni nesrećnici, sveća mi se ugasila! Šta će biti s vama jadni moji mladići, zarobljeni u tim kamenovima, šta će biti s tobom, moj tužni, od sve trojice najdraži momče?

Tada se sva tri kamena otvoriše poput vrata i propustiše mladiće. Bili su isto onako lepi kao ranije kad ih je Marija prvi put videla u plamenu na ognjištu u kući svoga oca. Ali više nisu bili tužni. Najmlađi i najlepši priće Mariji i ljubazno joj se obrati:

— Najzad si progovorila dobro je što si to učinila! Srećom, svoju zabrinutost si glasno izrazila! I tako si prekinula dejstvo čini zle veštice! Sada se možemo vratiti svojoj miloj majčici na belo imanje u podnožju brežuljka.

Tada je svima koji su se tu bili okupili ispričao šta se desilo njemu i njegovoj braći. Dok su bili u lovu, urekla ih je zlobna čarobnica i mogli su se osloboditi dejstva čarolija samo ako bi neka devojka glasno izrazila sažaljenje prema njima i to u podnožju tri kamena čitavoga sveta.

— A ti si upravo to učinila, Marija! Ti si nas našla ovde, bogu iza leća, na kraju sveta, ti si hrabro podnela tri teška iskušenja i iz njih izišla kao pobednica. Ako želiš, izaberi jednoga od nas za muža, a ja te uveravam da se nikad u životu pokajati nećeš!

Bogme, Marija je brzo izabrala! Ona se već odavno bila opredelila: pružila je ruke prema najmlaćem, prema onome momku koji je iz plamena na očinskom ognjištu izašao iz trećeg karanfila. Radi njega je i pošla na kraj sveta!

I tako su se venčali. Svadba je bila veličanstvena, a priređena je na belom imanju. Posle venčanja Marija i njen muž živeli su srećno i zadovoljno na tom lepom imanju sve do duboke starosti. A od dana venčanja pa sve do svoje smrti, Marija više nikada nije imala razloga da brizne u plač.

PRINCEZA MEDENA I ŠAR-PTICA

Nekada davno živela u Španiji princeza tako slatka, tako dobra kao med medeni. Zato su je i prozvali Medena. Ali koliko je Medena, bila dobra i lepa, toliko je bila bolna i prebolna. Nijedan lekar nije umeo da utvrdi prirodu njene bolesti. Njen otac, španski kralj, objavio je po celome svetu da će dati polovinu kraljevstva onome koji bude izlečio njegovu kćer. Onda su sa svih strana na njegov dvor pohrlili lekari, nadrilekari, vidari, vidovnjaci, a i da ne govorimo o raznim vračevima. No kako bi došli, tako bi otišli, ne uspevši da otkriju šta je to potajno narušavalo zdravlje lepe princeze. I kad su se već svi odreda bili pomirili sa strašnim saznanjem da će devojka umreti, da joj nema spasa, odjednom se na dvoru pojavi vila Zvezdana. Ona pregleda bolesnu princezu, zamisli se, pognu glavu, a onda reče španskom kralju:

— Tvoja kći, španska princeza ozdraviće onoga trenutka kad joj budeš pokazao pticu u stotinu boja, čije se svako perce drukčije preliva.

— A gde je ta neobična ptica svila gnezdo, to ti meni da kažeš! — reče španski kralj koji nikad nije bio čuo da takvo pernato stvorenje postoji.

— Bogami, samo je jedna na svetu — odgovori vila Zvezdana. — Kralj Žabar je čuva u svome zamku.

— A gde se nalazi njegov zamak? — upita španski kralj koji nikad nije bio čuo za kralja Žabara.

— Zamak kralja Žabara nalazi se daleko, veoma daleko. Preko brda i dolina, sedam dana i sedam noći moraš odavde putovati na istok — reče vila Zvezdana, a zatim iščeze u oblaku dima.

Španski kralj je već bio dobro zašao u godine i nije bio u stanju da krene na tako dalek put. Stoga pozva svog najvernijeg paža i reče mu:

— Od sigurne smrti princezu može spasti samo ptica u stotinu boja, čije se svako perce drukčije preliva. Ali tu pticu čuva kralj Žabar u svom zamku. Njegov zamak se nalazi preko brda i dolina, sedam dana i sedam noći mora se putovati odavde na istok. Drage volje bih pošao sam, ali prestar sam, ne bih preživeo tako naporan i dalek put. Da li bi me ti mogao odmeniti i poći umesto mene?

— Kako da ne, kralju — odgovori verni paž. — Za princezu Medenu skočio bih i u vatru i u vodu. Polazim sutra ujutru.

Što reče ne poreče: sutra u zoru verni paž krenu na put. Išao je pravo na istok, preko brda i dolina, sedam dana i sedam noći i stigao pred ogromni zamak. Taj zamak je bio sedam puta veći i sedam puta lepši od dvorca španskog kralja, a to je nešto značilo, jer je po opštem uverenju, dvorac španskoga kralja bio najlepši i najveći dvor na celome svetu. Verni paž priđe vratima i smelo na njih zakuca. Čim zakuca, vrata se širom otvoriše i neki sluga, sav u svili i kadifi, iziđe na prag. On upita paža:

— Ko si, stranče, i šta ovde tražiš?

— Ja sam verni paž španskoga kralja i tražim zamak kralja Žabara — odgovori mu paž.

— U njemu si — izjavi sluga u svili i kadifi. — A šta si hteo?

— Želeo bih, ako je moguće, da porazgovaram sa tvojim gospodarem, kraljem Žabarom — odvrati neustrašivi paž.

— To će ići teško — reče sluga u svili i kadifi. — Sačekaj. Pozvaću kraljevog upravitelja dvora.

Uskoro se na vratima pojavi kraljev upravitelj. I on je bio u svili i kadifi, samo je njegova odeća bila sedam puta lepša od sluškine.

— Šta si hteo, dobri čoveče? — upita on vernog paža.

— Hteo sam da zamolim vašega gospodara, kralja Žabara, da mi ustupi pticu u stotinu boja, čije se svako pero drukčije preliva — reče verni paž. — Naša princeza Medena je teško, beznadežno bolesna i samo je može spasti ta ptica, jedina na svetu. Eto, zato me je moj gospodar, španski kralj poslao da zamolim vašega gospodara, kralja Žabara da mu posudi tu pticu.

— Preneću tvoju molbu svome gospodaru — reče upravitelj. — Čekaj tu, pre zamkom. Eto me začas sa odgovorom.

Tada se upravitelj vrati među zidine zamka i vrata se za njim bučno zatvoriše. No ubrzo se ponovo otvoriše i kroz njih sinu nešto tako jako da je paž izvesno vreme bio zablesnut. Upravitelj je nosio zlatni kavez, a u tom kavezu se nalazila ptica u stotinu boja čije se svako perce drukčije prelivalo. Ptica se sva žarila, iskrila i sijala kao dragi kamen.

— Evo ptice u stotinu boja čije se svako pero drukčije preliva — reče upravitelj. — Naš gospodar, kralj Žabar dragovoljno je ustupa vašem gospodaru, španskom kralju. No ustupa je pod tri uslova: prvo — da je čuvate kao oči u glavi, drugo — da mu je vratite čim princeza ozdravi, a treće — da u zamenu za nju date kralju Žabaru sve što vam naknadno bude tražio! Obećavaš li?

— Obećavam! — potvrdi verni paž, jer mu je bilo zapodedeno da po svaku cenu, kako god zna, donese neobičnu pticu. — Vaš gospodar, kralj Žabar, dobiće sve što bude tražio.

— Tada paž uze zlatni kavez sa pticom u stotinu boja i pohita natrag u rodnu Španiju. Putovao je sedam dana i sedam noći, preko brda i dolina, pravo na zapad i najzad stiže na dvor španskoga kralja.

— Kralju, otvori! Vratio sam se! Doneo sam pticu u stotinu boja! — povika verni paž, lupajući na vrata dvora. Vrata se širom otvoriše i na njima se lično pojavi kralj. Kad ugleda pticu u stotinu boja, protrlja oči i reče:

— Dobro mi došao, verni pažu! I dobro mi došla ptico u stotinu boja!

Kralj odmah zapovedi da se zlatni kavez sa neobičnom pernatom gošćom odnese u odaje princeze Medene. Čim princeza ugleda pticu, oduševi se njome i sva srećna se nasmeši. Odjednom joj laknu kao da joj je kamen pao s grudi, a predveče joj toliko pođe nabolje da se već pred noć osećala kao da nikad i nije bila bolesna. I princeza ozdravi!

Španskom kralju je došlo da zaigra od sreće! On priredi takvo veselje i prijem kakav dotada svet nije video. Sedam dana i sedam noći igralo se, pevalo, jelo i pilo. Posle završenih svečanosti kralj pozva vernog paža i reče mu:

— Idi, verni moj pažu, kralju Žabaru i vrati mu pticu u stotinu boja. Reci mu da je ta ptica izlečila moju jedinicu, špansku princezu i da sada može od mene da traži što god bude želeo. Veruj, to će od mene i dobiti!

— Za zadovoljstvom ću te poslušati, gospodaru — odgovori verni paž. — Polazim sutra ujutru.

Što reče ne poreče, sutra ujutru verni paž pođe na put. Posle sedam dana i sedam noći stiže pred zamak kralja Žabara.

— Hej, kralju, vratio sam se sa tvojom čudotvornom pticom — povika on i zakuca na vrata zamka. Vrata se širom otvoriše i upravitelj dvorca kralja Žabara pojavi se na pragu. Verni paž mu vrati zlatni kavez sa pticom u stotinu boja i reče mu:

— Španski kralj se najsrdačnije zahvaljuje. On sada pita šta kralj Žabar traži od njega kao protivuslugu.

— Pitaću kralja — odgovori upravitelj i uze kavez sa pticom. Vrata zamka se za njim bučno zatvoriše. Ali uskoro se opet otvoriše i na njima se ponovo pojavi upravitelj dvorca kralja Žabara. On saopšti vernome pažu:

— Naš gospodar, kralj Žabar, traži ruku princeze Medene. On želi da nevesta bude tu kroz godinu i jedan dan, inače teško njoj i teško njenom ocu, španskome kralju.

Kad jadni verni paž to ču, lepo mu se odsekoše noge, toliko se zaprepastio i uplašio. Pokunjen krenu natrag u Španiju, pokunjen je putovao sedam dana i sedam noći preko brda i dolina, pokunjen je zakucao na vrata španskoga kralja. On povika:

— Otvori, kralju, vratio sam se. Donosim ti poruku kralja Žabara.

Vrata dvora se odmah otvoriše i na njima se pojavi španski kralj lično. Videvši svog vernog paža snuždenog, sav pretrnu, jer se unapred prepao od onoga što će čuti. Kralj se obrati pažu:

— Verni pažu, dobar ti dan. Brzo kaži šta to želi kralj Žabar.

— Ne pitajte! Traži ruku naše princeze Medene! — odgovori verni paž, zajeca i suze mu linuše niz obraze. Španski kralj, takođe, nije mogao da se savlada već i on zaplaka zajedno sa svojim odanim slugom.

Ali zadana reč se ne sme prekršiti, a tek carska, ona se ne poriče. Španski kralj je dugo patio zatvoren u sebe i čuvajući strašnu tajnu. Princezi ništa nije govorio, ali najzad joj je ipak morao poveriti šta se desilo. On joj reče:

— Kćeri moja jedina, pošto je doprineo tvome ozdravljenju kralj Žabar traži tvoju ruku kao protivuslugu. Zahteva da dođeš k njemu kroz godinu i jedan dan!

Princeza Medena se i nije tako mnogo prepala Žabarevog zahteva.

— Zadana reč se ne sme prekršiti — reče ona — a pogotovu carska se ne poriče. Ne brini, oče, ja ću se već nekako izvući!

Tako Medena poče da se sprema za put. U zakazano vreme, kroz godinu i jedan dan, ona odvažno krenu u susret svojoj sudbini. Putovala je preko brda i dolina, sve pravo na istok, sedam dana i sedam noći, dok se najzad ne nađe pred velelepnim zamkom. To je bio zamak kralja Žabara. Devojka hrabro zakuca na vrata.

— Hej, kralju Žabaru, to sam ja, princeza Medena!

Vrata se bučno otvoriše i na pragu se pojavi kraljev upravitelj. On se do zemlje pokloni princezi i reče joj:

— Molim te, princezo, uđi! Već te očekujemo.

Onda povede devojku svome gospodaru. Prolazili su veličanstvenim hodnicima, raskošnim salonima, dok najzad nisu stigli u prestonu dvoranu kralja Žabara. Kralj je sedeo na sofi sa sedam dušeka. Oči su mu bile nalik na kolske točkove, usta na vrata ambara, a šape na lopate. Bio je to pravi pravcati žabac, odvratan i krastav. Samo je zlatna kruna na njegovoj glavi, govorila da je zaista kralj. Zlatan kavez sa pticom isceliteljkom, visio je iznad prestola.

Kad je videla tu nakazu, princeza se umalo ne onesvesti od užasa. A Žabar za nju pomisli da je veoma lepa, upravo po njegovom ukusu. On joj se obrati odvratnim kreketom:

— Dobro nam došla, lepa princezo! Ceo moj zamak ti stoji na raspolaganju! Pođi sad da se odmoriš, jer si sigurno posustala od duga puta. Razgovaraćemo sutra.

Dok je kralj Žabar tako kreketao, šar-ptica u stotinu boja netremice je gledala Medenu. Izgledalo je kao da hoće nešto da joj kaže. No, ne reče ništa, a i princeza Medena je takođe ćutala. Bez reči, ona se pokloni, zatim se povuče u svoje odaje. Sluge su se oko nje užurbale kao da je već bila njihova gospodarica i domaćica toga zamka, a jadnoj devojci je bilo tako teško pri duši. Cele noći nije trenula i pitala se sa kakvim li će zahtevom kralj Žabar sutra pred nju izaći.

Kada svanu i taj dan koga se toliko plašila, Medena pođe kralju Žabaru, a on joj krekećući reče:

— Dobro otvori uši i slušaj, princezo Medena, šta ću ti reći. Ja nisam obični krastavi žabac, kako bi to, sudeći po mom izgledu, mogla da pretpostaviš. Ja sam bogat i moćan kralj, ali zlobna čarobnica me je pretvorila u krastavog žapca. Oslobodiću se te kobne vradžbine tek kada se neka princeza bude za mene udala. Tu princezu čekam već sedamdeset i sedam godina, i tek danas sam je našao. Udaćeš se za mene i tako ćeš me osloboditi ropstva čarolije.

Kad princeza Medena ču te reči, sva se strese od odvratnosti. Ona da se uda za tog odvratnog, krastavog žapca sa očima nalik na kolske točkove i ustima nalik na vrata ambara? To nikako, ni za živu glavu! Pa da je svu obaspe suvim zlatom! Ali ako odbije, ima da bere kožu na šiljak, dobro joj je rekao kralj Žabar! Šta da radi? Već je htela da klimne glavom u znak pristanka i da kralju obeća da će za njega poći, kad joj se pogled srete sa pogledom šarptice. Ona ju je gledala tako umiljato i tako molećivo da se predomisli i reče kralju:

— Prihvatam, kralju, tvoju ponudu. Udaću se za tebe, ali pod jednim uslovom: kao venčani dar, daj mi pticu!

Kad ptica u stotinu boja to ču, veselo zacvrkuta i zapeva. Naprotiv, kralj Žabar se razbesne?

— Šta kažeš? Nije, nego! Pa znaš li ti da ću ti pre odrubiti glavu, nego dati pticu u stotinu boja!

Ali princeza je ostajala pri svome. Ona ga upita:

— Hoćeš li mi bar reći zašto ne želiš da mi je daš? Ako mi ne kažeš, veruj, ništa od našeg venčanja!

Tada se kralj Žabar još više naljuti:

— Ne želim da ti je dam, jer je ptica u stotinu boja takođe ukleti kralj, ali mlađi, lepši i moćniji od mene. Ako ti je dam, i ako je ti priviješ sebi na grudi, ona će se osloboditi, dok ću ja do smrti ostati žabac.

Kad to princeza ču, vrati joj se samopouzdanje. Šarena ptica joj se mnogo više dopadala od odvratnog kralja Žabara. Ona mu drsko odgovori:

— Kad je tako, kralju, da živim stotinu godina, veruj, za tebe se neću udati! I učiniću sve što bude u mojoj moći da oslobodim pticu u stotinu boja.

Kralj Žabar je hteo da pukne od besa kad je čuo te reči. On otera princezu Medenu u njene odaje, pozva upravitelja i naredi mu:

— Sutra ujutru odvešćeš princezu Medenu u šumu. Tamo ćeš je ubiti i njeno srce donećeš mi.

Upravitelj probudi princezu sutradan u svanuće i pozva je da se prošetaju po šumi. Ali devojci nije promaklo da je upravitelj za pojas zadenuo sekiru i odmah se dosetila šta kralj Žabar namerava. Kad su se našli usred šume i kad je upravitelj izvukao sekiru iz pojasa, princeza sklopi ruke i poče da ga usrdno moli i preklinje:

— Znam šta nameravaš da učiniš, čoveče, ali ne čini to, preklinjem te! Ne prolivaj nevinu krv!

Upravitelj tužno pognu glavu:

— Šta da radim kad mi je to naredio kralj Žabar i kao dokaz da sam te zaista umorio, hoće da mu donesem tvoje srce!

— Zašto ne ubiješ neku šumsku zver i odneseš mu njeno srce? — predloži mu princeza.

— Dobro si se setila, princezo — reče upravitelj i odmah mu laknu. — To ću i učiniti. A ti idi u miru i ne pominji me po zlu.

Tako upravitelj pođe u lov u šumu. Uskoro spazi košutu, ubi je i svom gospodaru, kralju Žabaru, odnese njeno srce.

Dok je kralj likovao što se osvetio, jadna devojka je lutala neprohodnom šumom, ne znajući uopšte kud ide. Ali, odjednom, čestar se pred njom otvori i usred proplanka pojavi se vila Zvezdana, ona dobra vila koja je Medenoj već jednom priskočila u pomoć kad je nekad bila bolesna.

— Ništa se ne boj, Medena — reče vila dobrodušno. — Ja bdim nad tobom i tvojom sudbinom. Daću ti ovaj čarobni kamen. Kad god se nađeš u nevolji ili opasnosti, ti mu reci: „Kamenčiću, lepi kamenčiću, molim te, pokaži svoju moć i ispuni mi želju!" Kad mu to budeš rekla, on će te poslušati.

Princeza se još nije bila povratila od čuda niti zahvalila svojoj dobročiniteljki i zaštitnici, a vila Zvezdana već je iščezla u oblaku dima. Ali kamenčić je ostao u princezinoj ruci. Kamičak je sijao kao sunce u zenitu.

Medena ga steže u ruci i zamoli ga:

— Kamenčiću, lepi kamičku, molim te, pokaži svoju moć i ispuni mi želju! Izgradi mi zamak veći i lepši od zamka kralja Žabara!

Čim je princeza izrazila tu želju, već se pred njom uzdigao zamak sedam puta veći i sedam puta lepši od zamka kralja Žabara. Po njemu su vrvele sluge odevene u svilu i kadifu, koje su se rastrčale na sve strane. Svi su se klanjali pred princezom i pitali je:

— Šta je po volji, dična princezo?

Dok je princeza Medena živela tako spokojno u svome zamku, kralja Žabara počeše da nagrizaju sumnje. Šta ako upravitelj nije ubio princezu kako mu je naredio? I ako mu je, umesto srca Medene, doneo srce neke šumske zveri? Šta onda ako je ona živa negde u šumi i sprema osvetu? I tako se jednoga dana, mučen teškim podozrenjem, pope na najvišu kulu svoga zamka da vidi nema li nekog znaka da je Medena još u životu.

Dugo je posmatrao okolinu, okretao se na sve strane, ali svuda se prostirala samo gusta šuma, videli su se samo bregovi i reke, na severu, jugu i na istoku. Ali prema zapadu odjednom primeti, kako se daleko, veoma daleko među drvećem u šumi, nešto belasa što ranije nikada nije video.

Kralj Žabar pretrnu od straha. On odmah pozva najlukavijeg slugu, pokaza mu neku belu tačku u daljini i naredi mu da izvidi šta to može biti.

Ali princeza Medena je stalno bila na oprezu. Svakoga jutra čim bi ustala, prvo joj je bilo da uzme čarobni kamen u obe ruke i da mu kaže:

— Kamenčiću, lepi kamičku, molim te, pokaži svoju moć i ispuni mi želju! Reci mi da li mi predstoji neka opasnost.

A kamenčić joj je do sada uvek odgovarao:

— Samo ti mirno spavaj. Danas nema nikakve nezgode na vidiku!

Međutim, onoga dana kada je kralj Žabar poslao slugu da je uhodi, čarobni kamen je princezi odgovorio:

— Upozoravam te, čuvaj se! Žabar je poslao uhodu da te pronađe, tebe smakne, a tvoj zamak baci u vazduh!

Kad je Medena dobila to obaveštenje, nije se dugo predomišljala, već je naredila čarobnom kamenu:

— Kamenčiću, lepi kamičku, molim te, pokaži svoju moć i ispuni mi želju! Kad se uhoda približi mome zamku, neka se na njega sruši kiša kao iz kabla!

Čim je princeza tu želju izrazila, u celom tom kraju, udari pljusak. Bujice vode su se slivale sa krovova zamka. Medena naredi slugama da se sakriju u podrumu i da iz njih ne iziđu dok ih ona ne pozove.

Slute poslušaše, povukoše se u podrume, a princeza poče da vreba uhodu kralja Žabara. Kad je videla da se približava zamku, istrčala je pred vrata i počela da skuplja vodu krčazima i kofama i da je baca u potok.

Sluga, poslat da Medenu uhodi, nije je prepoznao. Videvši šta radi, začudi se a zatim je upita:

— Zašto ti radiš taj grubi posao, dična gospo? To nije za tebe! Daj to slugama da rade!

— Moje sluge imaju preča posla. Ali zato mi možeš ti pomoći! Ipak si jači!

Sluga kralja Žabara nije imao kud — morao je da zasuče rukave i da se prihvati posla. Uzeo je kofe, zahvatao vodu i praznio ih na potoku. Nosio je kofe celoga dana, pa sutradan i sledećeg dana, ali nikako da posao privede kraju. Kad je video da ga nikad neće završiti, pomisli da će najbolje biti da ga ostavi. Iznemogao, na ivici snage, baci kofe i pobeže iz poplavljenog kraja.

Tako se princeza na lep način oslobodila neželjenog uhode. Još dugo posle toga smejala se kad god bi se setila kako je to dobro izvela. Ona se smejala, ali kralju Žabaru nije bilo do smeha. Kad ču kako je njegov najprepredeniji sluga nasamaren, došlo mu je da pukne od besa.

Zatim odluči da sam pođe ne bi li saznao šta se krije u tom belom, nepoznatom zamku.

Odmah sledećeg dana krenu on na put sa velikom pratnjom. U zamku ostavi samo upravitelja kome naredi da vodi računa o šar-ptici u stotinu boja. No princeza je opet blagovremeno saznala kraljeve namere. Ujutru, kada je po običaju upitala kamenčić čega treba da se kloni toga dana, on joj je odgovorio:

— Upozoravam te, čuvaj se! Kralj Žabar dolazi ovamo sa silnom pratnjom da ti nanese zlo. Tebe namerava da ubije, a tvoj zamak da sruši!

Kad princeza to ču, naprečac odluči da kazni kralja Žabara po zasluzi i u tom cilju naredi čarobnom kamenu:

— Kamenčiću, lepi kamičku, molim te, pokaži svoju moć i ispuni mi želju! Kad kralj Žabar bude naišao sa silnom pratnjom, neka liže kožu mog nedavno uginulog magarca i to do besvesti a onda neka se okrene i vrati odakle je i došao!

Zatim Medena naredi slugama da smesta oderu šugavog magarca koji je upravo uginuo u staji. Kad magarca odraše, princeza zapovedi da mu kožu razapnu na pročelje zamka, onda svi dvorani zauzeše mesta kod prozora da bi gledali prizor koji će se odigrati.

Čim kralj Žabar stiže s pratnjom pred zamak i ugleda magareću kožu razapetu na pročelju, uzviknu:

— Gle, šta to vidim?! Divno! Sjajno!

I sa žarom se baci na kožu šugavoga magarca, poče da je u slast liže što je bolje mogao. Ljudi iz njegove pratnje i sami počeše da se guraju oko kože. Bezobzirno gurajući kralja Žabara, oni su vikali:

— Čekaj malo! Sada je na mene red! I za mene ostavi!

Kralj nije dozvoljavao da ga tako lako sklone, držao se za kožu i kao opsednut vikao:

— Dalje odatle! Ja sam kralj, imam više prava od vas!

Ljubio je kožu šugavoga magarca, kao da je ruka princeze Medene.

Tako su se oni gurali, tiskali, svađali se i tukli tri dana i tri noći oko te gadne kože. Najzad im usne otekoše i zaboleše ih. Kralj, polumrtav i zadihan, odjednom se okrete i ode odakle

je i došao. Zajedno sa pratnjom, vrati se što je brže mogao kući, jer je, zaista, već bio na ivici snage.

Za sve to vreme princeza Medena, okružena svojim ljudima, posmatrala je taj prizor sa prozora. Svi su se previjali od smeha i još dugo su se smejali posle odlaska kralja Žabara. Ali kralju nije bilo do smeha. Nedelju dana je raznim melemima izvlačio groznicu sa ranjavih usana,a onda, kada se malo oporavio, pozva ovog upravitelja, najpametnijeg čoveka na celome dvoru. On mu naredi da ozbiljno ispita kakav je čarobni zamak, taj novi zamak u šumi.

— Molim te, ne izlazi mi na oči — zapreti mu kralj — dok god ne saznaš sve o tome zamku.

Upravitelj je već odavno naslutio ko u tom novopodignutom zamku živi, ali se pred kraljem pravio lud i ćutao je kao zaliven. On se duboko pokloni, povuče se i odmah krenu na put.

Princeza Medena je već bila obaveštena da sada on dolazi. Ujutru, kad je po običaju upitala čarobni kamen čega treba toga dana da se kloni, kamen joj je odgovorio:

— Upozoravam te, čuvaj se! Žabar je k tebi poslao upravitelja, tvog prijatelja. S njim si bila nekad u dosluhu i on ti neće naneti zlo. Jedini mu je cilj da ti i Žabar živite u miru!

Kad je Medena dobila to obaveštenje, silno se obradovala. Nije se dugo predomišljala, već naredi:

— Kamenčiću, lepi kamičku, molim te, pokaži svoju moć, ispuni mi želju. Neka se moj dom od poda do tavanice dupke ispuni finim jelima i dobrim pićima. Naš gost treba da bude zadovoljan!

Posle toga, princeza sazva sluge i naredi im da upravitelja prime uz najveće počasti kako mu to i dolikuje.

Upravitelj uskoro stiže. Čim ga primeti na stazi koja je vodila u zamak, Medena mu pođe u susret i srdačno mu požele dobrodošlicu. Zatim ga povede u trpezariju, posadi ga uz raskošno postavljenu trpezu i sa njim ljubazno podeli jelo i piće. Posle zakuske upravitelj obeća princezi da će joj svakako doneti kavez sa pticom u stotinu boja.

Već sledećeg dana zajedno su otputovali upravitelj kralja Žabara i princeza Medena.

Kad su bili nadomak zamka kralja Žabara, Medena se sakri u jedan čestar, a upravitelj se mačjim korakom polako ušunja u kraljeve odaje. Nesrećni Žabar, još uvek iscrpljen od onih teških iskušenja, spavao je dubokim snom kao zaklan, tako da ga nisu mogli probuditi ni topovi da su pucali. Ni sanjao nije da bi neko mogao da se krišom uvuče u njegovu sobu. Nije čuo ni da je upravitelj ušao i odmah izišao i to tiho, tiho, na prstima i izneo mu kavez sa pticom u stotinu boja pred nosom. Upravitelj je brže-bolje odneo kavez princezi koja ga je nestrpljivo čekala napolju. Čim dobi kavez, ona ga otvori, uze iz njega pticu, prinese je obrazu i poljubi je u kljun.

U tom trenutku začu se strahoviti tresak, kao da je negde udario grom, i pred devojkom se stvori mladi kraljević, divnog lika i zlaćane kose. Kraljević pade ničice pred princezu i reče joj:

— Hvala ti iz dubine duše, princezo Medena! Oslobodila si me kobnog dejstva čarolija kojima sam bio pretvoren u prekrasnu šar pticu u stotinu boja. Presrećan sam što mi se vratio moj ljudski lik, a još bih sto puta bio srećniji kad bi me udostojila svoje ljubavi i pošla za mene.

Medena bez ikakvog ustezanja, iskreno i otvoreno, prihvati mladićevu bračnu ponudu.

— Sa zadovoljstvom prihvatam tvoju ponudu, lepi kraljeviću!

A šta je bilo sa kraljem Žabarom? Upravo u trenutku kad se šarena ptica pretvorila u mladoga kraljevića, sa užasnim treskom koji se nadaleko čuo, zamak i sve živo u njemu, zajedno sa kraljem, rasprsli su se i pretvorili u prah i pepeo. Od zamka nije ostao ni kamen na kamenu. Od svih dvorana tu tešku sudbinu jedino je izbegao upravitelj koji je stupio u službu princeze Medene i lepog kraljevića, njenoga supruga. Princeza i kraljević, srećno su živeli preko stotinu godina i izrodili su mnogo dece.

MLADI KRALj I DEVOJKA RUŽICA

Živeo nekada u Španiji mladi kralj koji se nikako nije ženio. Sam nije umeo da izabere verenicu, a otac i majka su mu bili umrli, pa nije imao s kime da se o tome posavetuje. Članovi njegovog saveta po tom pitanju nisu imali neko određeno mišljenje. Svako od njih je znao samo jedno: da bi mladome kralju najradije dao za ženu svoju kćer, a kralj upravo to nije želeo.

Jednoga dana kada se kralj neženja šetao duboko zamišljen kraljevskim vrtom, srete sedokosu staricu koja ga upita:

— Pobogu, momče, zašto si tako zamišljen, zašto si tako snužden?

— Kako da ne budem snužden, dobra bakice, kad nikako ne mogu da nađem ženu po svome ukuou!

— Ja ću te poučiti šta da radiš — reče starica. — Ako želiš da budeš srećan u braku, stavi nasred trga, ispred dvora, udobnu bračnu postelju sa baldahinom. Pospi je laticama cveća i lišćem, zatim sazovi sve udavače iz zemlje. Ona među njima koja se u jednom skoku bude našla na postelji a da pri tom sa nje ne padne nijedan listić, nijedna latica, znaj da će te usrećiti. Pokušaj, uverićeš se! Upamti šta sam ti rekla! Inače, do smrti ćeš ostati neženja.

Mladi kralj pomisli da je to što mu starica predlaže zaista smešan način biranja neveste, ali pre nego što je stigao da to glasno kaže ili da nešto upita, ili zahvali, sedokosa starica nestade kao da je u zemlju propala.

— Mora biti da je ovo bila neka dobra vila — pomisli mladi kralj. On odluči da okuša sreću i da postupi prema staričinom uputstvu. Zato već sledećeg dana bubnjevima objavi na sve četiri strane svoga kraljevstva da je odlučio da se ženi. Zatim na trgu pred dvorom postavi postelju sa baldahinom od lake svile i posu je lišćem i laticama cveća.

— Kralj će se oženiti onom devojkom koja se bude u jednom skoku našla na postelji a da pri tom s nje ne padne nijedan listić, nijedna latica kojom je posuta — svuda i na sav glas objavljivali su kraljevi dobošari.

Ljudi su se oko njih okupljali, slušali šta se objavljuje, zatim su sumnjičavo klimali glavom. Čudo neviđeno! Ko je ikad čuo da se na taj način bira životna saputnica? Ali udavače su ipak nagrnule u prestonicu, bilo ih je bogatih i siromašnih, lepih i ružnih; ukratko, pohrlila je svaka koja je mogla dobro da pešači. Sve one su skakale na pozlaćenu postelju sa svilenim baldahinom, ali nijedna od njih to nije uspela da izvede onako kako je kralj zahtevao. Jedna nije skočila dovoljno visoko, druga je skočila predaleko, kad je treća skočila, sa postelje je pala cela pregršt lišća, četvrta umalo nije srušila baldahin. Bilo je tu i smešnih prizora! Ljudi okupljeni na trgu nisu se mnogo uzbuđivali kad bi devojke, posle neuspeha, obično briznule u gorak plač. Mesec dana je trajalo ovo neobično nadmetanje, a nikako se nije mogla naći devojka koja bi mogla skočiti na postelju prema zahtevima mladoga i lepoga kraljevskoga neženje.

Najzad, jednoga dana, desi se nešto neočekivano. Među udavačama pojavi se i neka mlada udovica, tako mlada i tako lepa, da zaseni sve devojke. I ta mlada udovica sasvim jednostavno, kao od šale, skoči na postelju. Kao da je poletela ptica! Pri tome sa postelje nije pao nijedan cvet, nijedan listak. Pa ipak, podigla se jedna latica ruže koja bi pala na zemlju pored nje da je nije uhvatila u letu i krišom progutala da niko nije ni primetio. Okupljeni narod pozdravio je klicanjem pobednicu, ali kada je kraljeva straža htela da je odvede kralju, nigde je nije bilo.

Čim je kralj saznao da je jedna žena ispunila postavljene uslove, izda slugama naređenje da joj, kako god znaju, uđu u trag. To je bilo lako reći, ali ne i ostvariti! Sluge su pretražile ceo grad, raspitivale se desno i levo, šta sve nisu radile, ali mladu udovicu nisu našle.

— Šta da radim — pomisli kralj. — Ne mogu da se ubijem! Uostalom, kad sam već tako dugo čekao da se oženim, pričekaću još malo! Moramo je nekako pronaći!

I dok je mladi kralj čekao, udovica je povučeno i tiho živela u svome domu i podizala kćerkicu. Devojčica se rodila godinu i jedan dan pošto je udovica progutala onu laticu ruže. Zato je kćerkici i dala ime Ružica. Devojčica je bila lepa kao majska ruža, koža joj je bila bela kao ljiljan, obrazi rumeni kao ruža, a kosa joj se sijala kao sunčev zrak. Rasla je i neverovatno brzo se razvijala, kao da je preskakala neka životna doba. U roku od godinu dana već je bila sazrela da ide u školu, kroz dve godine stasala je u lepu udavaču, kroz tri godine, mlada udovica je dade na učenje zanata. I tako Ružica postade krojačica i to najbolja u svojoj radionici.

Jednoga dana, mladi kralj prođe pored njene radionice i kad ču smeh i pesmu koji su iz nje dopirali, odluči da uđe. Ne zbunivši se kraljevim prisustvom, učenice nastaviše da ćeretaju, brbljaju, cvrkuću kao ptičice, tako da se kralj u njihovom društvu prosto razgali, pored njih lepo odmori i opusti. Na odlasku, obeća da će opet doći i da će svakoj doneti po jednu zlatnu stoličicu.

Ružica se vrati kući veoma zadovoljna i ispriča majci:

— Zamisli, majko, mladi kralj je jutros posetio našu radionicu. Obećao je da će opet doći i da će nam svakoj doneti po jednu zlatnu stoličicu.

Majka joj tada reče:

— Kad kralj opet bude navratio u vašu radionicu, reci mu da ti ne treba njegova zlatna stoličica pošto imaš lepšu. Ali ako te upita kako se zoveš i ko ti je majka, odgovori mu: „Zovem se Ružica a kći sam Marije Ruže."

Kad je majka tako posavetovala svoju jedinicu Ružicu, poklonila joj je lepu zlatnu stoličicu na kojoj će sedeti u radionici dok bude šila.

Kralj sutra ponovo poseti mlade krojačice, kako im je bio i obećao. Pratile su ga sluge koje su im nosile zlatne stoličice. Svakoj učenici kralj pokloni po jednu stoličicu, svaka je primi i mnogo se zahvali. Samo Ružica odbi kraljev poklon pa mu, prema tome, i ne zahvali. Ona mu reče:

— Nije mi potrebna. Majka mi je poklonila lepšu.

Zaista, zlatna stoličica na kojoj je sedela Ružica, bila je najlepša.

— Kako se zoveš, lepotice, i ko ti je majka? — upita je kralj pomalo iznenađen.

Ružica odgovori kako ju je poučila majka: — Zovem se Ružica, a kći sam Marije Ruže. Mladi kralj nije znao šta da joj odgovori, bio je malo postiđen, neprijatno se osećao. On se pokunji, spremajući se da ode sa svojom pratnjom i vraćenom stolicom. Ali ostale krojačice mu to nisu dozvolile. Pričale su mu priče, pevale su, postavljale pitalice i zagonetke, tako da se kralj uskoro odobrovoljio i na rastanku obećao da će ih opet posetiti i da će svakoj doneti zlatan đerđev.

Ružica se vrati kući sva zadovoljna i ispriča majci:

— Zamisli, majko, mladi kralj je i danas posetio našu radionicu. Obećao je da će opet doći i da će nam svakoj doneti zlatan đerđev.

Majka joj tada reče:

— Kad kralj opet bude navratio u vašu radionicu, reci mu da ti ne treba njegov zlatni đerđev pošto imaš lepši. Ali ako te upita kako se zoveš i ko ti je otac, odgovori mu: „Zovem se Ružica, a kći sam Marije Ruže. Otac mi se zove Ružičnjak."

Kad je majka tako posavetovala svoju jedinicu Ružicu, pokloni joj divan đerđev od suvoga zlata.

Kralj sutra ponovo poseti mlade krojačice, kako im je bio i obećao. Pratile su ga sluge koje su im nosile đerđeve. Svakoj učenici kralj pokloni po jedan đerđev, svaka ga primi i mnogo se zahvali. Samo Ružica odbi kraljev poklon pa mu, prema tome, i ne zahvali. Ona mu reče:

— Majka mi je dala lepši.

Zaista, đerđev od suvoga zlata koji je imala Ružica bio je izvanredno lep, najlepši na svetu.

— Kako se zoveš, lepotice, i ko su ti otac i majka? — upita je kralj, pomalo iznenađen.

Ružica odgovori:

— Zovem se Ružica, a kći sam Marije Ruže. Otac mi se zove Ružičnjak.

Mladi kralj nije znao šta da joj odgovori, bio je malo postiđen, neprijatno se osećao. Pokunjen, spremao se da ode. Ali ostale krojačice mu to nisu dozvolile. Pričale su mu priče, pevale su, postavljale pitalice i zagonetke, tako da se kralj uskoro odobrovoljio i još malo ostao s njima. Na rastanku je obećao da će ih opet posetiti i da će svakoj doneti zlatnu kutijicu za igle.

Ružica se opet vrati kući sva zadovoljna i ispriča majci:

— Zamisli, majko, mladi kralj je i danas posetio našu radionicu. Obećao je da će opet doći i da će nam svakoj doneti zlatnu kutiju za igle.

Majka joj tada reče:

— Kad kralj opet bude navratio u vašu radionicu, reci mu da ti ne treba njegova zlatna kutija za igle, jer si ti lepšu dobila od majke. Ali ako te bude upitao kako se zoveš i gde stanuješ, odgovori mu: Zovem se Ružica, a kći sam Marije Ruže. Otac mi se zove Ružičnjak. Stanujemo u Ulici ruža, a ruža nam je dom.“

Tada majka dade Ružici kutiju od suvoga zlata, punu zlatnih igala.

Kralj sutra ponovo poseti mlade krojačice, kako im je bio i obećao. Pratile su ga sluge koje su nosile zlatne kutije za igle. Svakoj učenici kralj pokloni po jednu kutiju, a one mu se srdačno zahvališe. Samo Ružica odbi poklon i reče:

— Nije mi potrebna. Majka mi je dala lepšu.

Zaista, kutija za igle koju je imala Ružica bila je najlepša. Kralj se još više začudi pa opet upita:

— Kako se zoveš, lepotice, i gde stanuješ?

A Ružica mu odgovori:

— Zovem se Ružica, a kći sam Marije Ruže. Otac mi se zove Ružičnjak. Stanujem u Ulici ruža, a ruža nam je dom.

Ovoga puta je devojčin odgovor toliko razljutio kralja, da ju je gađao kutijicom za igle, jer je mislio da mu se ruga. Kutija se otvori i sve igle se zabodoše u Ružičinu kosu. Ona je imala dugu, veoma dugu kosu koja je dosezala do pasa, pa je morala da je četka i češlja ceo dan da bi se rešila tih dosadnih iglica. Ali uprkos svim pokušajima, nije mogla da ih sve izvadi, jedna joj je ostala u kosi i to upravo na potiljku.

Vraćajući se uveče kući, ona srete neku staricu, kao ugalj crnu, sumornu i turobnu kao mrkla noć. Starica zaustavi Ružicu i upita je:

— Kuda žuriš, mala, sa tom zlatnom iglom u kosi? Daj da ti je izvadim.

Ružica je bila prostodušna i lakoverna, pa odgovori:

— Ako možete, bakice, a vi mi je izvadite!

— Položi glavu na moja kolena — reče starica i sede na zemlju — videćeš, biće začas gotovo!

Ružica je bila prostodušna i lakoverna pa sede pored starice i položi glavu na njena kolena.

Starica poče da pretražuje, provlačeći prste kroz njenu dugu, plavu kosu. Ali kad nađe iglu, umesto da je izvadi iz kose, stara veštica promrmlja neke čarobne reči i zabode je devojci u glavu. Lepa devojka se tog trenutka pretvori u belu golubicu. Golubica je najpre malo kružila iznad staričine glave, tužno gugučući, a onda odlete prema dvorcu mladoga kralja. Kralj je upravo bio za stolom u trpezariji i širom je otvorio prozor. Golubica ulete kroz prozor i slete kralju na rame. Sluge htedoše da oteraju pticu, ali kralj im to zabrani:

— Ostavite golubicu na miru. Sigurno je usamljena kao i ja!

Tako joj dozvoli da jede iz njegovog tanjira. Golubica je veselo gukala i zadovoljno jela. Otada nije napuštala mladoga kralja. Ujutru ga je budila guguganjem, uveče ga je na isti način uspavljivala, po ceo dan se nije od njega odvajala, pratila ga je ma kuda išao.

Tako je proteklo punih sedam godina i za sve to vreme kralj se neprestano nadao da će se jednoga dana opet pojaviti ona lepotica koja je onako dobro skočila na zlatnu postelju sa svilenim baldahinom. Ali, vreme je prolazilo, lepotica se nije pojavljivala i kraljevi savetnici počeše da gube strpljenje.

— Svetli gospodaru, kako god znaš, moraš da se ženiš. Kraljevstvu je potrebna kraljica. A treba nam i prestolonaslednik. Ko će vladati ovom zemljom posle tvoje smrti?

U početku, posle takvih primedba, kralj bi otpuštao savetnike obrecnuvši se na njih, ali postepeno je popuštao pred njihovim navaljivanjem. No pošto nije našao nevestu po svom ukusu u svojoj zemlji, odluči da je potraži negde u tućini. On pozva kapetana najvećeg i najbržeg broda i naredi mu:

— Kapetane, spremi se za plovidbu. Sutra u zoru dići ćemo kotvu i otplovićemo prema Ostrvu lepih devojaka. Tamo ću potražiti nevestu za sebe.

— Razumem, kralju! — odgovori kapetan. — Brod će biti spreman da digne kotvu sutra u zoru.

Sledećeg jutra veliki kraljevski brod bio je ukotvljen u luci prestonice. Mladi kralj se ukrca na brod sa sedam savetnika koji su, po opštem uverenju, bili najpametnije glave u celom kraljevstvu, i zapovedi da se digne kotva. No iako je kapetan jasno i glasno naredio da se digne kotva kao i jedra, i to mornarima veoma spremnim i poslušnim, brod nije krenuo i pored povoljnog vetra. Kapetan je odmah shvatio da se nešto dešava. On pođe kralju koji je bio okružen savetnicima i reče mu:

— Gospodaru, nešto se dešava. Brod nikako da krene. To je neki znak. Da nisi nešto zaboravio na kopnu ili da niste, vi savetnici, nešto zaboravili!

— Šta bismo zaboravili?! — odgovoriše savetnici jednoglasno.

Ali mladi kralj se odjednom lupi po čelu.

— U pravu si! Zaboravio sam — uzviknu on. — Nisam upitao svoju golubicu šta bi želela da joj donesem sa ovog puta u tućinu.

Kapetan onda predloži kralju:

— Kralju, poslušaj me, pođi i pitaj je šta želi, jer inače brod neće krenuti.

Tako kralj skoknu do dvora, utrča u svoju spavaću sobu i upita belu golubicu:

— Kaži, golubice, šta da ti donesem sa Ostrva lepih devojaka?

A golubica mu odgovori:

— Donesi mi kamen koji srca slama, koji može da nasmeje ali i rasplače. Pored toga, donesi mi paprat u cvetu od čijeg mirisa se umire.

— Dobro, doneću ti — obeća kralj koji, zatim, požuri na brod. Ovoga puta nisu imali nikakve teškoće: brod se otisnuo od obale i kao strela je zaparao talase. Povoljan vetar mu je nadimao jedra i tako su uskoro pristali uz obalu Ostrva lepih devojaka. Mladi kralj se odmah iskrca i sa svojih sedam savetnika pođe u obilazak grada. U tom gradu su se zadržali tri sedmice, svakoga dana su se šetali ulicama i tražili verenicu za kralja. Ali nisu našli devojku koja bi bila po njegovom ukusu. Najzad savetnici predložiše vladaru:

— Kralju, možda bi bilo bolje da otplovimo na Ostrvo najlepših devojaka.

Tako su se ponovo ukrcali na brod. Digli su kotvu, jedra je nadimao pogodan vetar, brod je kao strela sekao talase. Ubrzo su doplovili do Ostrva najlepših devojaka, ali ni tamo kralj nije mogao da nađe nevestu po svome ukusu. Nije je našao ni na trećem, ni na četvrtom, ni na petom, ni na šestom, ni na sedmom ostrvu devojaka koje su, po opštem mišljenju, bile najlepše na svetu. Savetnici izgubiše svaku nadu, htedoše već da dignu ruke od kralja, ali ipak odlučiše da mu još jednom predlože sledeće:

— Kralju, čini nam se da će ipak najbolje biti da se vratimo u domovinu. Možda te baš tamo čeka sreća!

Kralj je to jedva dočekao, pa se odmah s njima složi. On pozva komandanta broda i naredi mu:

— Kapetane, budi spreman za plovidbu. Sutra ujutru vraćamo se u rodnu Španiju.

Sutra u svanuće brod je bio u luci, spreman da isplovi na pučinu. Mladi kralj i njegovi savetnici ukrcaše se na brod i onda kapetan izda naredbu da se podigne kotva. Ali kotva nije nikako htela da se digne, i razapeta jedra nisu ničemu služila: brod nije hteo da isplovi. Kapetan se odmah doseti da postoji neki razlog koji sprečava odlazak. On se obrati kralju i njegovim savetnicima:

— Kralju naš, gospodo savetnici. Mora da postoji neki razlog što brod neće da isplovi. Jeste li sigurni da niste ništa zaboravili na kopnu?

— Sigurni! Ništa nismo zaboravili — odgovoriše savetnici jednoglasno.

Ali kralj se lupi po čelu:

— Zaboravio sam ja — uzviknu on. — Obećao sam svojoj beloj golubici da ću joj doneti kamen koji srca slama i paprat u cvetu.

Tada mu kapetan reče:

— Kralju, molim te, odmah pođi da to nađeš, jer inače, i pored moje najbolje volje, brod neće isploviti.

Kralj se, onda, brzo vrati u grad. Obišao je sve radnje, sve dućane i svuda se raspitivao:

— Da ne prodajete, slučajno, kamen koji srca slama, koji može da nasmeje ali i rasplače? Imate li paprat u cvetu od čijeg se mirisa umire?

Na žalost, niko nije imao na prodaju ni takav kamen ni takvu paprat. Niko nije znao da postoji kamen koji slama srca ni paprat koja cveta. Mlada kralj je obilazio grad sve dok nije počeo da se hvata mrak. Već je mislio da se nikad neće vratiti u Španiju, pošto nikad neće moći da naće kamen i paprat, kad se pred njim pojavi neka starica, sva seda, koja ga upita:

— Šta si se pokunjio, mlada kralju?

— Kako da se ne pokunjim, dobra starice, kad ne znam gde da nađem kamen koji slama srca, ni paprat koja cveta?

Starica ga uteši i reče:

— Ne brini, mlada kralju, ja ću ti reći gde ćeš naći taj kamen i tu paprat. Iziđi iz grada i neprestano, sedam sati, idi prema jugu. Stići ćeš u podnožje dveju velikih planina. Na vrhu jedne od njih naći ćeš hrpu belog kamenja. To su skamenjene suze jedne devojke koja je oplakivala smrt svoga dragana. To je taj kamen koji srca slama. Na slemenu druge planine naći ćeš paprat u cvetu, jedanu paprat na svetu koja cveta.

Mladi kralj htede da zahvali starici, ali ne stiže ni da progovori, a ona već nestade. Tada kralj iziđe iz grada, krenu prema jugu i posle sedmočasovnog pešačenja zaista se nađe u podaožju dveju visokih planina. Na vrhu prve planine primeti hrpu belog kamenja. On stavi jedan u torbu, zatim se brzo pope na drugu planinu. I na njoj zaista nađe jedan struk paprati u cvetu. To je bilo jedino mesto na svetu na kome je paprat cvetala. Mlada kralj odmah ubra paprat, stavi je u torbu pored kamena i požuri u luku. Na brodu su ga nestrpljivo očekivali. Čim kralj kroči na palubu, digoše kotvu, jedra počeše da se nadimaju na pogodnom vetru, brod bez teškoća isplovi iz luke i krenu prema pučini, sekući talase. Ubrzo doploviše u Španiju.

Ogromna masa sveta je na obali čekala brod, jer je vladalo opšte uverenje da će kralj sa sobom dovesti verenicu. No on još jednom razočara svoj narod: vrati se kako je pošao, neoženjen, bez buduće neveste i kraljice. Svi pomisliše da će kralj doveka ostati neoženjen.

Jedino je golubica bila zadovoljna. Uzevši poklone koje joj je kralj doneo, ona svoje blago sakri u gnezdo koje je bila svila u kraljevoj sobi.

Istini za volju moramo reći da su se od tog trenutka u kraljevoj sobi odigravale čudne stvari. Čim bi kralj izišao iz sobe, iz nje bi se čula nekakva neobična tugovanka. To je prvi primetio kraljev paž. Jednoga dana ceo dvor je krenuo u lov, samo je mladi paž, koji se bio uspavao, ostao kod kuće. Probudio se tek kad su svi bili otišli. Upravo je počeo da oblači čizme, dok su ostali već jahali kroz šumu. Odjednom, iz kraljevih odaja, doču neku jadikovku.

— Rascvetala paprati od čijeg mirisa se umire, reci mi zašto me ne usmrtiš?

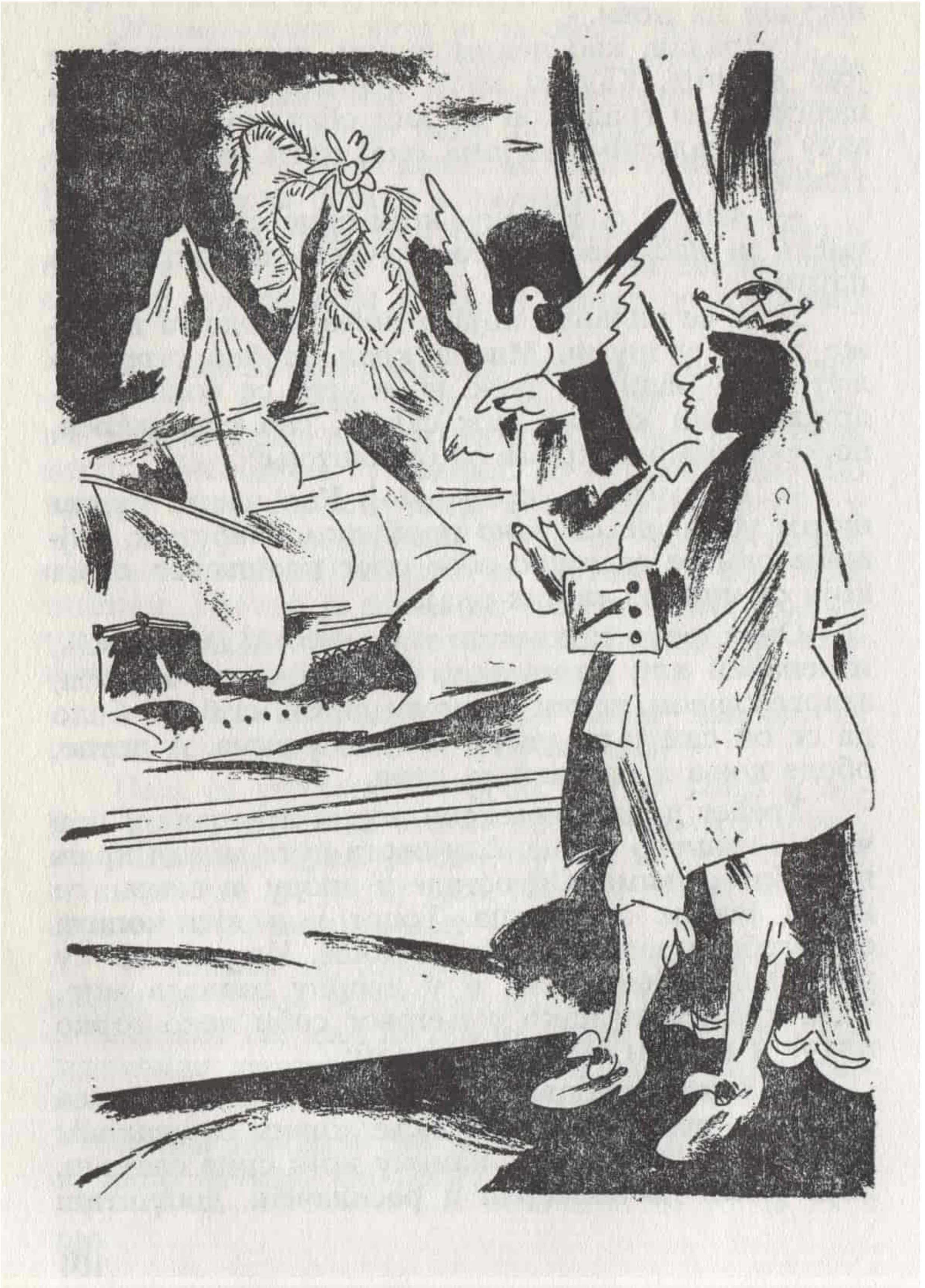
Paž se uplaši. On brzo osedla konja i odjaha prema šumi da stigne kralja i njegovu pratnju. Međutim, kralj je bio ljut na njega i stalno se pitao gde li je taj paž. Kad ih stiže, najpre se izvini za zakašnjenje:

— Molim te, kralju, ne ljuti se. Najpre se nisam na vreme probudio, a onda, još više sam se zadržao kad sam iz tvojih odaja začuo nekakvu jadikovku, cviljenje i jecanje, nekakve tajanstvene glasove.

Zatim ispriča sve što je čuo. Mladi kralj se malo začudi. On pognu glavu i duboko se zamisli, zatim odbaci teške misli, obode konja i nastavi da lovi.

Sutradan, kao nekim čudom, paž se probudi još kasnije. Kad su kralj i njegova pratnja već izlazili iz grada, on se još oblačio. Odjednomaču u kraljevim odajama onaj isti glas koji je tužio.

— Zašto, o, kamenu, koji srce slamaš, koji umeš da nasmeješ i rasplačeš, dopuštaš da patim?

Paž se uplaši, pojaha konja, obode ga i stiže lovce u šumi. Mladi kralj je bio strašno ljut. Šta radi taj paž, zbog četa se toliko zadržao? Ali kad ih paž stiže, sav usplahiren, pokorno zamoli kralja za oproštenje:

— Ne ljuti se, kralju moj. Kao nekim čudom nisam uspeo da se rano probudim. Međutim, najviše sam se zadržao zbog onog plačljivog glasa koji se čuje iz tvojih odaja.

Onda reče kralju šta je čuo. Mladi kralj, iznenađen ali ovoga puta uznemiren i zbunjen, zavrte glavom, zatim pomisli da bi najbolje bilo da se on sam u to uveri svojim ušima. A dotle, obode konja i nastavi da lovi.

Trećeg dana kraljevski lovci krenuše u lov čim je granulo sunce. Ali ovoga puta mladi kralj nije bio s njima. On ostade u dvoru i sakri se ispod jednih stepenica. Topot konjskih kopita se izgubi u daljini, lovci odoše. Iz ravnice su dopirali odjeci lova i u dvorcu zavlada mir. Tada kralj začu kako u njegovog sobi neko gorko plače i govori očajnim glasom:

— Zašto, procvala paprati, od čijeg mirisa se umire, dopuštaš da i dalje živim sa ovakvim bolom u duši? Zašto, kamenu koji srce slamaš, koji umeš da zasmeješ i rasplačeš, dopuštaš

da živim kad priželjkujem da mi što pre kucne poslednji čas?

Kralj je slušao, slušao, bez daha. Nesumnjivo je bilo da taj glas dopire iz njegove sobe. On odmah otrča tamo, naglo otvori vrata, kao ono ... Imao je šta da vidi! Njegova bela golubica je tako neutešno, tako gorko plakala, jadikovala je iz sveg glasa! Mladi kralj je upita:

— Šta ti je, golubice moja? Zašto, gugutko lepa, prizivaš sebi smrt?

Tada mu golubica sve ispriča:

— Kad bi samo znao, kralju, šta sam sve pretrpela! Bila jednom jedna udovica mlada i lepa kao ruža. Jednoga dana kralj objavi da će se oženiti onom devojkom koja skoči na zlatnu postelju sa svilenim baldahinom, koju je postavio na trgu. Trebalo je skočiti tako da se ne pomeri nijedan listić, nijedan cvet kojima je postelja bila posuta. Sećaš li se, mladi kralju?

— Sećam se — odgovori kralj.

Ali bela golubica još nije bila dovršila priču:

— To nije sve. Sve udavače iz cele zemlje pokušale su da na taj način skoče na kraljevu postelju, ali nisu uspele. Samo je mlada udovica o kojoj je reč uspela da skoči tako da sa postelje ne pade nijedan list, nijedan cvet. Mećutim, jedna latica ruže odlete i sigurno bi pala na zemlju da je udovica nije uhvatila u letu i progutala. Zatim se lepa udovica izgubila u masi naroda i više je niko živ video nije. Sećaš li se, mladi kralju?

— Sećam se — odgovori kralj.

I bela golubica nastavi priču:

— To još nije sve. Posle godinu i jednoga dana iz te ružine latice udovici se rodi devojčica. Devojčica dobi ime Ružica. Kad poodraste, majka je dade da uči zanat u jednoj krojačkoj radaonici koju je nekoliko puta posetio mlada kralj. Svakoj mladoj učenici poklonio je po jednu zlatnu stoličicu, zlatni đerđev i takođe zlatnu kutijicu za igle. Samo Ružica ne htede da primi te poklone. Onda se kralj na nju naljuti i baci joj na glavu zlatnu kutijicu sa iglama. Kutijica se otvori i sve igle se umrsiše u Ružičinu kosu. Ona ih izvadi iz

kose, četkajući je i i češljajući se, ali ipak joj jedna igla promaknu i ostade zabodena u njene guste uvojke. Tom iglom ju je, neka zla veštica, ubola u teme. Od tog uboda Ružica se pretvorila u belu golubicu, a ta golubica — to sam ja! A sada me more teške brige šta li je sa mojom majkom, šta će s njom biti ako ja budem morala doveka da ostanem golubica.

Kad kralj sasluša tu priču, srce mu zaigra od radosti. On odmah uze golubicu u ruke, među perjem potraži zlatnu iglu, nađe je, izvadi i odjednom se bela golubica, pretvori u lepu devojku Ružicu. Mladi kralj je upita:

— Hoćeš li da se udaš za mene, Ružice?

— Sa najvećim zadovoljstvom. Jedva čekam — odgovori Ružica. —Ali pre svega moram da nađem svoju majku.

Zajedno su pošli u potragu za Ružičinom majkom u Ulicu Ruža, u kuću ruža. Kad su tamo stigli, našli su vrata širom otvorena. Prošli su kroz prvu sobu, pa kroz drugu, obišli su celu kuću uzduž i popreko, i tek su u poslednjoj sobi našli Ružičinu majku. Ona je ležala u krevetu, ukočena, beživotna. Bila je mrtva, ali smeškala se kao da je živa. Tada joj Ružica protrlja očne kapke čudotvornom paprati, majka duboko uzdahnu, pridiže se, sede u postelji i reče:

— O, to si ti, mala moja Ružice!

— Da, to sam ja, majčice — odgovori devojka. — Dozvoli da ti predstavim svog verenika, našega mladoga kralja.

— Pa šta se, onda, ja tu izležavam? Moram da požurim da skuvam svadbeni ručak!

Tako se najzad kralj oženio Ružicom. Posle svadbe živeli su srećno s nevestinom majkom, Marijom Ružom i imali su mnogo dece.

PRINCEZA I USPAVANI KRALj

Živela jednom u Španiji stara čarobnica, ne samo zla, već i nakazno ružna. Oči su joj bile nalik na kolske točkove, nos na lopatu, brada na volovski rog, a kosa na splet zmija. Ali, ma koliko bila odvratno ružna, želela je po svaku cenu da se uda za mladoga kralja Masipa.

I već je bila blizu ostvarenja toga cilja. Jednoga dana kralj Masip je pošao u lov, pa je legao da se odmori na mekoj mahovini. Zlobna veštica iskoristila je trenutak kad je zaspao i bacila je na njega čini: trebalo je da se probudi tek kroz godinu dana, jednog lepog dana u samo praskozorje kad se rađa sunce. Ako se tog trenutka niko ne bi našao pored njegove postelje da mu se obrati, on bi morao da odspava još jednu godinu i tako bi to išlo čitavih sedam godina. Posle jednog tako dugog sna kralj bi se oženio prvom devojkom koja bi se pojavila i koja bi ga oslobodila dejstva čini.

A to je upravo i čekala ta gadna čarobnica. Ako bi se ona našla pored njegovog uzglavlja kad se bude budio iz sna posle sedam godina, morao bi nju da uzme za ženu! No to nije bio kraj priče. Da bi kralj Masip našao samo nju kad se bude probudio, ona ga odnese daleko, daleko, preko brda i dolina, u svoj zamak koji se dizao u dubokoj šumi.

Veštica je sve dobro proračunala, ali je zaboravila samo jedno: zaboravila je majku kokošku koja se celoga dana šetala po dvorištu okružena pilićima. Pilići su neprestano pijukali i pitali je:

— Pi, piju, pi, majko naša, kvočkice, iskokodači nam neku lepu priču!

Majka kvočka bi u dokolici zadovoljila ovoje mlade i ispričala bi im poneku lepu priču. Kad je najzad iscrpla sve što je znala, ispričala im je i sve priče o kralju Masipu, a među njima i sledeću:

— Ko, ko, kokodaku! Kralj Masip spava na zlatnoj postelji, spavaće sedam godina, sve dok ne svane rumena zora. Ko, ko, kokodaku!

Pilići su veoma voleli priču o kralju Masipu, tako da je kvočka morala često da je priča. Najzad, pilići su je zapamtili i naučili napamet. Kad su pilići odrasli, kad su i sami stasali u pevce i kokoške, pričali su povest kralja Masipa svom potomstvu. Kad bi koji petao kukuriknuo, celom svetu bi objavio da kralj Masip spava. Kad bi kokoška onela jaje i počela da kokodače, pričala je o sudbini kralja Masipa, uspavanog kralja.

Tako neka lepotica, najlepša princeza iz susedne zemlje, ču povest o kralju Masipu. To se desi jednog divnog jutra, kad je izgrevalo sunce: princezu je probudilo kukurikanje pevca koji je na sav glas pričao:

— Kukuriku! Kralj Masip spava na zlatnom ležaju. Spavaće sedam godina, sve do jednog rumenog praskozorja. Kukuriku!

Princeza još nikad u životu nije čula takvo neobično kukurikalje. Opa ustade, otrča u dvorište i upita pevca:

— Šta to kukuričeš, šareni pevče? Reci mi, ko je taj kralj Masip?

— Kralj Masip je naš vladar, vlada Španijom — odgovori pevac i ispriča devojci sve ono što mu je ispričala njegova majka kvočka kad je još bio nežno i bezazleno pilence, to jest da je tog kralja Masipa urekla odvratna veštica i da zato mora da spava godinama i da se probudi tek jedne rumene zore kad se rađa mladi dan. No ukoliko, kad se bude probudio, ne bude pored uzglavlja video žive duše s kojom bi mogao izmenjati misli, ponovo će utonuti u san i spavaće još godinu dana. No ako mu u trenutku buđenja pored uzglavlja bude sedela devojka koja ume da ispreda priče, biće oslobođen uroka i onda će se tom devojkom oženiti.

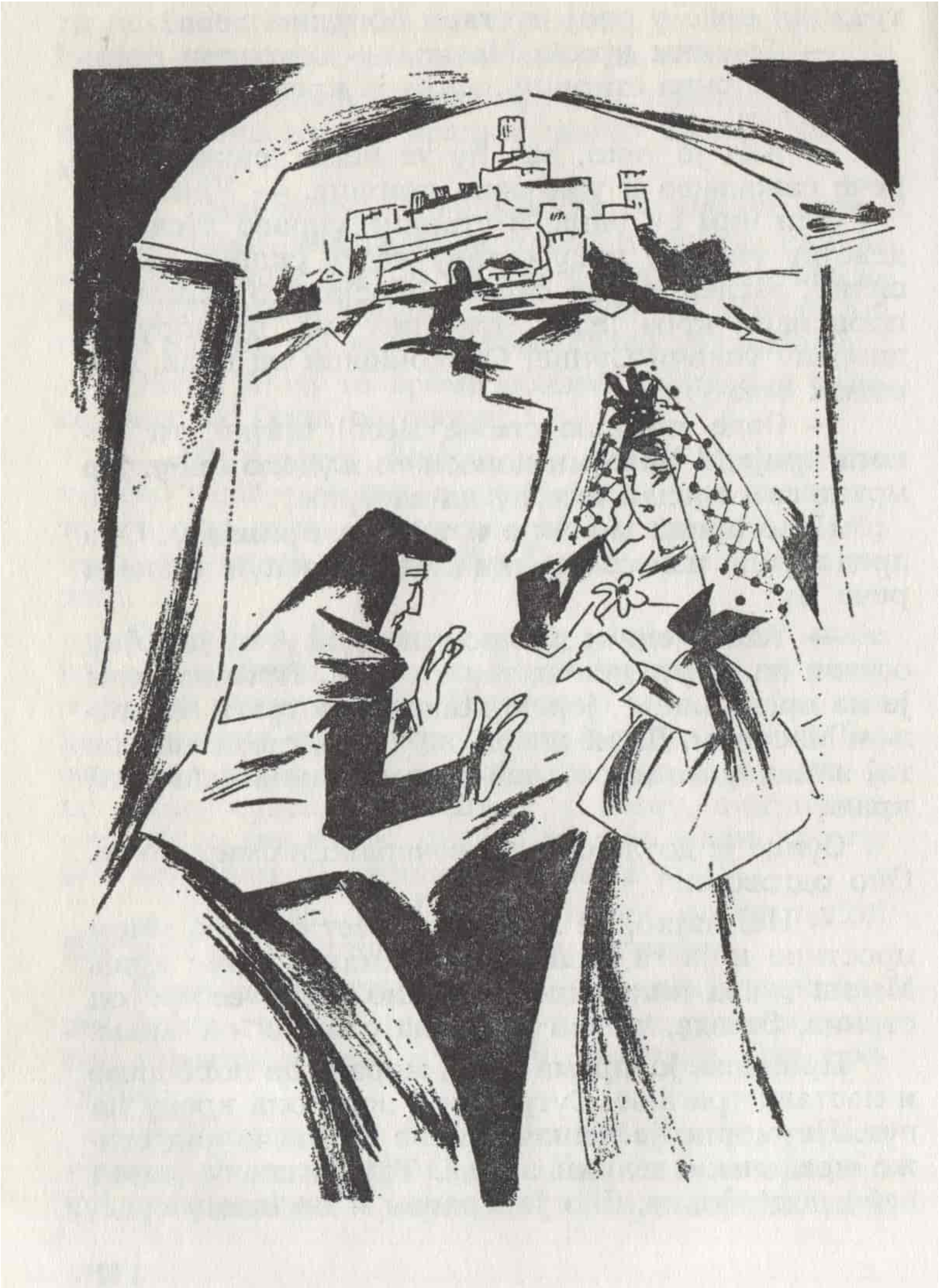
— A gde taj ukleti Masip spava? — upita princeza.

— Negde daleko, u nekom tajanstvenom zamku usred mračne šume — odgovori pevac. — Ali gde je to, ne bih tačno znao reći, jer nam naša majka kvočka to nije rekla.

Kad to reče, pevac se pridruži svojim kokoškama.

Sudbina kralja Masipa uzbudila je princezu tako da noću nije mogla oka sklopiti već je samo mislila na njega. Pitala se kako bi se taj nesrećni kralj mogao osloboditi teške nesreće koja ga prati. Jednog lepog jutra ona najzad donese odluku. Krišom, da je niko ne vidi, u maramu uveza nešto malo svojih najnužnijih stvarčica, pa iziđe iz dvora na mala, sporedna vrata i pođe u beli svet u potragu za kraljem Masipom.

Pešačila je dugo, i stalno se za kralja raspitivala, ali nikako da mu uđe u trag. Niko ništa nije znao o tom kralju Masipu, kao da nikad ni postojao nije. Ali jednoga dana, posle dugog i napornog puta preko brda i dolina, princeza stiže pred neki veliki zamak. Taj zamak se dizao nebu pod oblake, bio je mračan n po svemu sudeći, bio je nenastanjen. Samo je jedan prozorčić bio osvetljen. Princeza pokuca na vrata.

— Kuc, kuc, kuc! Dobri ljudi, otvarajte! Primite na konačište umornu putnicu!

Neko otvori vrata koja jezivo škripnuše. Jedna starica se pojavi na pragu, pogrbljena pod teretom godina i već potpuno oronula. Ona progunđa:

— Nesrećnice, jesi li svesna na čija vrata kucaš? Ovde stanuje Okean i od kad je sveta i veka niko živ se ovde nije pojavio. Noćas, kad se Okean bude vratio kući, zgrabiće te i odvući ćete u morske dubine. Kuda si zapela, nesrećnice, šta tražiš ovde u ovoj pustari, bogu iza leđa?

— Tražim kralja Masipa — odgovori princeza i starici ispriča zašto je krenula na tako dug put.

— Kad je tako, već ću te negde sakriti — reče sažaljiva i uviđavna starica. — Uđi.

Ali čim su ušle i starica upravo htela da princezu uvede u sobu, neko strašno režanje, neka rika, neko mumlanje,raču se oko zamka i snažan talas udari u vrata. Taj talas na pragu viknu:

— Ovde miriše sveže meso! Majko, priznaj, ti nekoga kriješ! Brzo mi donesi to ljudsko biće, jer mrtav sam gladan i hoću da večeram!

Ali starica mu nije izručila princezu! Ona pred Okeana iznese veliki tanjir prepun hrane i reče mu:

— Uzmi i jedi. A tu devojku ostavi na miru. Nje se okani, ona je naša gošća, primila sam je na prenoćište, jer je pošla u potragu za Masipom, uspavanim kraljem. Da ne znaš možda ti gde se nalazi taj zamak u kome spava kralj Masip?

Okean je za to vreme obilno večerao i tako se smirio. Onda odgovori:

— Ne, majko, zaista ne znam. Okružujem toliko mnogo zemalja, a ipak nisam čuo nikad za toga kralja, niti znam u kom zamku spava. Ali moj brat, od tetke, sveznajuće Sunce, mora da i to zna.

Princeza je, prema tome, morala da pođe dalje i nastavi traganje. Sledećeg dana u ranu zoru ona krenu na put. Neumorno je pešačila sve do uveče kad stiže pred neki veliki zamak. Taj zamak se dizao nebu pod oblake, bio je mračan i po svemu sudeći, napušten: u njemu, očigledno, nije bilo ni žive duše. Samo je jedan prozor bio osvetljen. Princeza pokuca na vrata.

— Kuc, kuc, kuc! Otvorite mi, dobri ljudi! Pustite na konačište umornu putnicu!

Neko odškrinu vrata koja jezivo škripnuše. Jedna starica se pojavi na pragu, pogrbljena pod teretom godina i već sva oronula. Ona progunđa:

— Nesrećnice, jesi li svesna na čija vrata kucaš? Ovde stanuje Sunce. Kad se bude vratilo kući, ščepaće te, spržiće te, pretvoriće te u prah i pepeo! Kuda si zapela, nesrećnice, šta tražiš ovde u ovoj pustari bogu iza leđa?

— Tražim kralja Masipa — odgovori princeza i ispriča starici zašto je krenula na tako dalek put.

— Kad je tako, već ću te negde sakriti — reče sažaljiva i uviđavna starica. — Uđi.

Ali čim su ušle i starica upravo htela da devojku uvede u neku ostavu da tu skloni glavu, silno, zaslepljujuće svetlo obasja ceo zamak i prošavši kroz jednu pukotinu na prozoru, u dvoranu uskoči Sunce! Odskočivši od poda, ono odmah viknu:

— Ovde miriše sveže meso! Majko, ti nekoga kriješ! Brzo mi donesi to ljudsko biće, jer mrtav sam gladan i hoću da večeram!

No starica mu nije izručila princezu. Ona pred Sunce iznese veliki tašir prepun hrane i reče mu:

— Uzmi, jedi i da nisi pisnuo! A tu devojku ostavi na miru, inače, teško tebi. Primila sam je na prenoćište, jer je pošla u potragu za kraljem Masipom. Da ne znaš, slučajno, gde se nalazi taj zamak u kome evo već sedam godina spava taj kralj?

Sunce je dotle obilno večeralo i smirilo se. Ono odgovori:

— Ne, majko, ne znam. Ceo svet se poda mnom prostire i ja ga vidim, ali zamak u kome kralj Masip spava nikad nisam uočio. Moje sestre od strica, Zvezde, to sigurno znaju bolje od mene.

Princeza je, prema tome, morala da pođe dalje i nastavi traganje. Sutradan u zoru ona krenu na put. Neumorno je pešačila sve do uveče kad stiže pred neki veliki zamak. Taj zamak se dizao nebu pod oblake, bio je mračan i po svemu sude

ći, napušten: u njemu, očigledno, nije bilo ni žive duše. Samo je jedan prozor bio osvetljen. Princeza zakuca na vrata:

— Kuc, kuc, kuc! Otvorite mi, dobri ljudi! Primite na prenoćište umornu putnicu!

Neko odškrinu vrata koja jezivo škripnuše. Neka starica se pojavi na pragu, pogrbljena pod teretom godina i već sva oronula. Ona progunđa:

— Nesrećnice, jesi li svesna na čija vrata kucaš?! Ovde stanuju Zvezde. Kad se budu vratile kući, iseći ćete na komade. Kuda si zapela, šta tražiš ovde, u ovoj pustari bogu iza leđa?

— Tražim kralja Masipa — odgovori princeza i ispriča starici zašto je krenula na tako dalek put.

— Kad je tako, već ću te negde sakriti — reče sažaljiva i uviđavna starica. — Uđi.

No čim su ušle i starica upravo htela da princezu sakrije u podrum, odozgo se saču strašan krik: kroz sve rupe i pukotine u zidu, na krovu i prozorima upadoše u kuću bezmerna jata zvezda koje su uglas počele da viču:

— Ovde miriše sveže meso! Majko, priznaj, ti nekoga kriješ! Brzo donesi to ljudsko biće, jer mrtve smo gladne i hoćemo da večeramo!

Ali starica im nije izručila princezu. Ona pred Zvezde iznese velike tanjire prepune hrane i reče im:

— Evo vam večere! Jedite i da niste pisnule! Pokazaću vam tu devojku, našu gošću, kad budete sve na okupu. Vaše sestre iz sazvežđa Vlašića još se nisu vratile, kao ni sedam mojih kćeri bliznakinja iz sazvežđa Plejade. Dok ih budemo čekale, kažite mi radije, da li možda znate gde se nalazi zamak u kome mrtvim onom spava kralj Masip.

— Ne, majko, mi to ne znamo! iskreno odgovoriše sve Zvezde, jedna za drugom. — Sijamo celu bogovetnu noć onde gde želimo da sijamo, ali, veruj, nikad nismo videle taj zamak.

Međutim, vratile su se i njihove sestre iz sazvežđa Vlašića. Starica je gunđala:

— Dobro, gde ste vi dosad, skitnice?

Prva od njih, Alsiona, odgovori:

— Izgubila sam preslicu.

Elektra, druga zvezda iz ove skupine, objasni:

— A ja sam izgubila vreteno.

Maja je rekla:

A ja sam izgubila klupče.

Atlas dodade:

— Nisam mogla da nađem povesmo.

Tajget se takođe izvinila:

— Negde sam zametnula kalem.

A poslednja, najmanja ali zato najvrednija, izjavi:

— Ja nisam ništa izgubila, ali sam zakasnila zato što sam skupljala za mojim sestrama stvari koje su one uz put pogubile.

Starica zasad pređe preko njihovih grešaka i ostavi da to kasnije rasprave. Ona poče da ih ispituje o onome što joj je naročito ležalo na srcu:

— Znate li bar vi gde se nalazi zamak u kome godinama spava kralj Masip?

— Ne, majko, zaista ne znamo — rekoše jednoglasno šest sestara, ali najmanja, najokretnija, najvrednija među njima, izjavi:

— Ja znam, danas sam ga videla!

— Pa onda ga pokaži ovoj devojci koja se ubi tražeći ga po celome svetu — reče starica i onda pokaza devojku Zvezdama.

Tako je princeza stigla na kraj svoga dalekog puta. Već sledećeg jutra u zoru ona krenu na svoje poslednje putovanje ka cilju svih svojih napora, upravljajući se po Zvezdi koja je klizila nebeskim svodom ispred nje. Tačno u ponoć, Zvezda začas stade iznad nekog lepog, veoma visokog zamka. Princeza je stigla do mesta koje je bilo čežnja njenih dugih besanih noći, stigla je do zamka usnulog kralja.

Devojka zahvali lepoj, sjajnoj Zvezdi na uputstvu i uđe u zamak. Zamak je bio tako prostran da nije mogla celog da ga obiđe pa i kad bi hodala po njemu sedam dana i sedam noći. Bio je tako lep da čak takvog ni španski kralj nije imao, a pričalo se da je njegov dvorac najlepši na svetu. Jedna dvorana je bila sjajnija od druge, u svima su na istaknutim mestima stajali zlatni kipovi muškaraca i žena. U trpezariji su čekale postavljene trpeze pune dobrih pića i svakojakih đakonija, u spavaćim sobama čekale Su razmeštene postelje sa svilenim baldahinima. Ali nigde nije bilo ni žive duše, baš nikoga. Tek u poslednjoj sobi bio je neko — mladić lep kao san, sjajan kao sunce, spavao je dubokim snom.

— Mora da je ovo kralj Masip — pomisli princeza i nije se prevarila, to je zaista bio kralj Masip. Pored njegovog uzglavlja bila je postavljena zlatna naslonjača kao da je nekoga čekala.

— Sigurno je meni namenjena — pomisli devojka.

I zaista, ta naslonjača je bila namenjena onome ko bude želeo da sačeka da se kralj Maoip probudi.

Ali jadna princeza baš nije imala sreće! Ona je stigla usnulom kralju tri dana posle datuma određenog za njegovo buđenje pa je sada morala da čeka godinu manje tri dana na sledeći rok njegovog buđenja! Ona sede u zlatnu naslonjaču i poče strpljivo da čeka. Čekala je tako danima, sedmicama, mesecima. I za sve to vreme nije se ni za trenutak makla od kraljeve postelje. Kad bi ogladnela, prezalogajila bi nešto što bi našla na susednom stočiću, a kad bi ožednela, pila bi iz obližnjeg krčaga.

Vreme je prolazilo, samoća je ubijala princezu i teško joj je padala. Nije imala s kim da izmenja misli, niti da se s kim nasmeje ili zaplače. No upravo u trenutku kad je osećala najveću potrebu za nekim živim bićem, ispod prozora odaje u kojoj je bdela nad usnulim kraljem, neki čovek povika:

— Kupite dečaka, kupite lepog mališana, dajem ga jevtino!

Princeza se najpre zaprepasti. Nije verovala sopstvenim ušima. Otkada u taj zamak nije ni prosjak kročio nogom, a sad odjednom ispod prozora javlja se trgovac i to trgovac koji prodaje dečicu! No kako je bila veoma tužna u toj nepodnošljivoj osami, baci trgovcu kesu srebrnjaka i trgovac joj za njih dade lepog dečaka.

Otada joj je vreme u zamku usnulog kralja dva puta brže prolazilo. Princeza je ćaskala sa detetom, sa njim se igrala i dani su joj proticali kao voda u potoku. Ali posle nekoliko nedelja, dečak izrazi želju da se vrati majci.

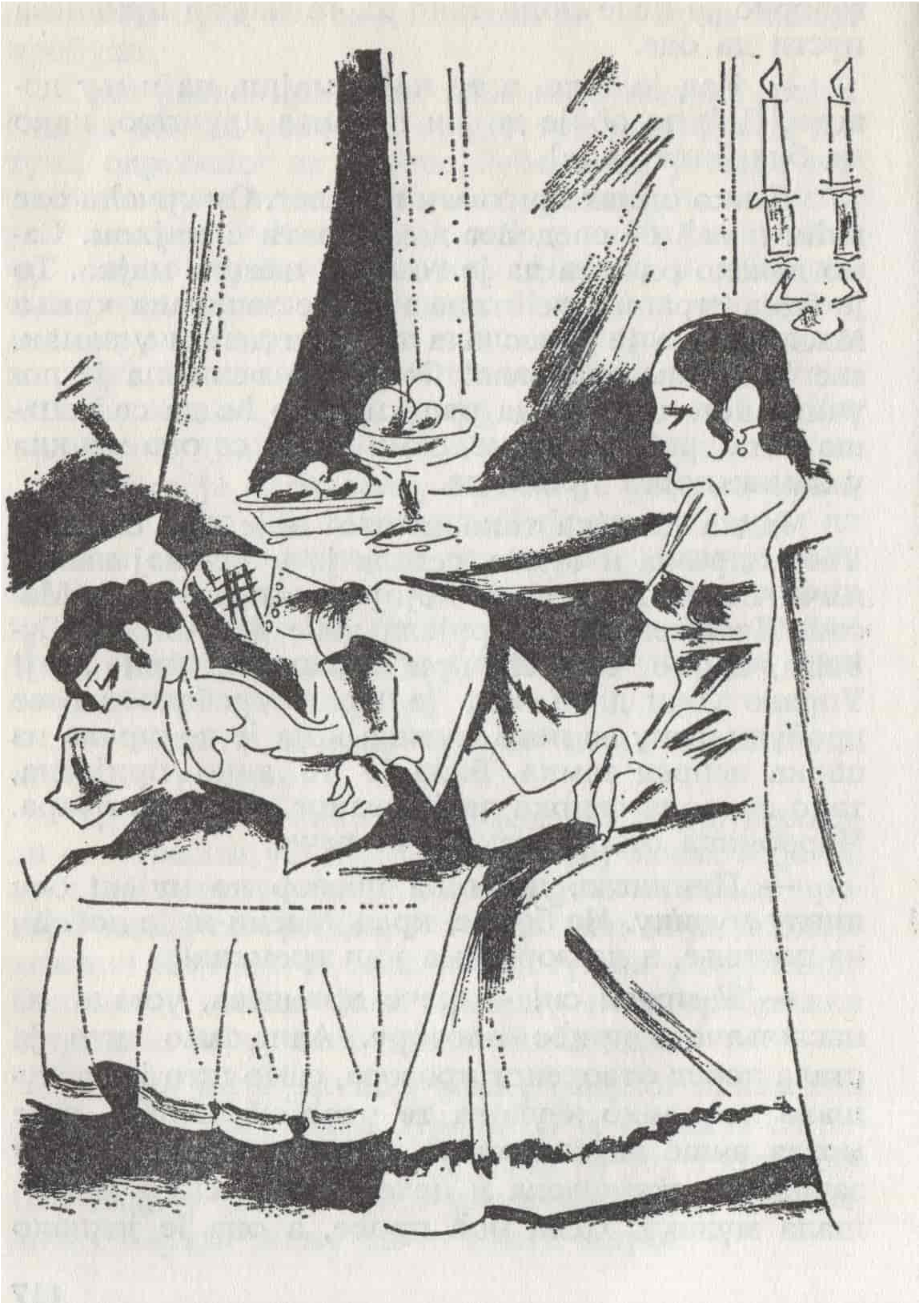
— Vratio bih se kući. Idem svojoj mami — govorio je cele noći tako da ga najzad princeza pusti da ode.

— Kad je tako, a ti poći majci, pa i nju dovedi. Dođite oboje da mi pravite društvo, kako ne bih bila sama!

Dečko odmah prihvati predlog. On trčeći ode kući i već se sledećeg dana vrati s majkom. Samo daleko od toga da je to bila njegova majka. To je bila strašna veštica koja je začarala kralja Masipa. Ona je i poslala trgovca decom u zamak, sve je to ona zakuvala! Odvratna veštica je poučila dete šta će da radi i kako će da se ponaša, šta treba da kaže, samo da bi se ona uvukla u zamak pored princeze.

Jadna devojka tako nešto nije ni sanjala! Uvek oprezna i budna, sedela je u zlatnoj naslonjači pored postelje u kojoj je spavao kralj Masip. Nestrpljivo je brojala dane do njegovog buđenja, a ono se već približavalo. Ali avaj! Upravo uoči dana kad je kralj trebalo da se probudi, začu se neka muzika koja je dopirala iz parka ispred zamka. Bila je to tako prijatna, tako skladna svirka da je svakog mogla da očara. Čarobnica otvori prozor i reče:

— Princezo, dođi na prozor da čuješ ovu divnu muziku. Ne boj se, kralj Masip neće pobeći iz postelje, a do zore ima još vremena!

— U pravi si! — reče princeza, ustade iz naslonjače i priđe prozoru. Ali samo što je stala pored otvorenog prozora, samo što je saslušala nekoliko zvukova te čarobne svirke, nije mogla više da se pomeri s mesta. Stajala je tu začarana, skamenjena i cele večeri samo je slušala muziku. Cela noć prođe, a ona je jednako stajala kraj prozora kao opčinjena. Tek sledećeg dana u podne umilni zvuci odjednom, utihnuše. Tek tada princeza dođe sebi i seti se kralja Masipa. Ali bilo je prekasno!

Postelja je bila prazna. Kralj Masip je otišao. Dok je princeza zanesena slušala svirku, veštica je zauzela njeno mesto u naslonjači. Bila je pokrila glavu i lice koprenom koju je uzela princezi. U ranu zoru kralj Maoip se bio probudio. Kad je pored svog uzglavlja spazio ženu pod kraljevskim velom, obratio joj se, a čarobnica mu je odgovorila:

— Celu godinu sam bdela nad tobom, kralju Masipe, da bih te oslobodila čini. Ako se mnome oženiš, čarolija će izgubiti moć. Hoćeš li da me uzmeš za ženu.

Kralja Masipa je zavarala tananost kraljevskog vela. Pomislio je da tako tanku svilu mogu da nose samo gospe kraljevskog porekla. On odgovori:

— Pristajem! Oženiću se s tobom!

No čim je izgovorio te čarobne reči, prokletstvo je izgubilo moć. Ceo zamak se odjednom probudio i sve je odjednom vaskrslo. Zlatni kipovi su se pretvorili u muškarce i žene od krvi i mesa, dvorane i dvoranke, a po raznim odajama užurbale su se slute. U kuhinjama su kuvari počeli da totove jela, u štalama su zarzali kraljevi belci! U sve se vratio život, sve je bilo razdragano, veselo!

Samo kralj Masip nikako da se razveseli! Kad je podigao lepu koprenu od tanke svile, pod njom je ugledao ružan lik veštice, prostačkih crta, sa očima sličnim točkovima, nosem sličnim lopati, bradom sličnom volovskom rogu i kosom sličnom spletu zmija. Veštica mu se čak naruga.

— Ha, ha, ha! Kralju ipak si mi dolijao!

I ona ga povede u prestonu dvoranu da bi objavio njihovo venčanje.

Međutim, kad je muzika iz vrta prestala i kad je princeza najzad mogla da se okrene, videla je da je postelja kralja Masipa prazna. Možete misliti kako je gorko zaplakala. I kamen bi proplakao videći je onako tužnu! Tako glasno je tugovala, da ju je čuo kralj Masip kroz sedam zidova. Upravo je bio seo za svečano postavljenu trpezu, kad odjednom diže glavu i upita:

— Ko li to tako jadikuje u mome zamku?

Stara veštica pokuša da mu odvrati pažnju od toga pa mu reče:

— Ko će da jadikuje? To ti se samo čini! Vetar zavija u ognjištu, eto šta je!

Kralj za trenutak zaćuta i oslušnu. A onda opet začu plač, jaukanje i ponovo reče:

— Čekaj malo, nisam lud, ipak neko plače u mome zamku!

Stara veštica još jednom pokuša da mu odvrati od toga pažnju, pa mu reče:

— Ko će da plače? To ti se samo čini! Vetar huji među drvećem u vrtu! Eto šta je!

Kralj opet za trenutak zaćuta i oslušnu. A onda ponovo začu ridanje, pa treći put daje glavu i reče:

— Ipak neko rida u mome zamku! Idem da vidim ko bi to mogao da bude!

Stara veštica nije stigla ni da dođe do reči ni da opet baci kakve čini i preduzme bilo kakve čarolije, a kralj je već ustao od stola i požurio prema odaji iz koje je dopirao plač. Projurio je kroz sedam soba dok najzad nije stigao u poslednju, u kojoj je proveo godine utonuo u onaj beskonačno dugi san.

Kod njegove postelje još se nalazila ona pozlaćena naslonjača i u njoj je sedela mlada i lepa princeza i ronila je gorke suze:

— Godinu dana sam ovde bdela nad kraljem Masipom. Celu dugu godinu sam čekala da progovori i da čarolija izgubi moć. A sada kada je taj čas kucnuo, drugu je našao pored svog uzglavlja i pristao da se njome oženi!

Kad kralj Masip to ču, odmah shvati šta se dogodilo i kako ga je zla čarobnica prevarila. On uzviknu:

— Šta kažeš? To si bila ti, lepa princezo, ti si, dakle, tako požrtvovano bdela nada mnom godinu dana samo da bih pobedio sile zla koje su me bile prikovale za tu postelju! Ti si se javljala u mojim najlepšim snovima, tvoje čelo je krasio onaj divni kraljevski veo!

— Pogodio si kralju Maoipe, to sam zaista bila ja i taj veo meni pripada — odgovori princeza.

Kralj Masip je bio presrećan. On uzviknu:

— E, kad je tako, tebe želim za ženu! Želim da mi ti budeš životna saputnica!

Onda povede princezu u svečanu dvoranu i predstavi je dvoru:

— Ovo je princeza koja me je oslobodila, ona je moja prava verenica! A ovu zlu vešticu smesta bacite u najcrnju tamnicu!

Onda se sve desilo onako kako je kralj Masip rekao. Stražari su ščepali vešticu i bacili su je u tamnicu. Dvorani su uzeli princezu za ruku i odveli je do prestola. A već sutradan održana je velika svadbena svečanost, tako sjajna, tako raskošna da se o njoj godinama pričalo, a priča se i danas — kao što ste, eto, čuli!

SUNCE I SEVERAC

Jednoga dana sretoše se Severac i Sunce koji su lutali po svetu. Zapodenuše razgovor i, da bi se udobnije osećali, sedoše na jednu uzvišicu baš kao što to rade ljudi.

Sedeli su oni tako, kad posle nekog vremena uobraženi Severac poče da se hvališe šta sve može da uradi.

Sunce se malo zbunilo pred tolikim podvizima; onda oboje spaziše na putu nekog bezbrižnog čoveka sa košuljom prebačenom preko ramena.

— Slušam te, prijatelju moj — reče Sunce — i koliko razumem, hoćeš da kažeš da si mnogo moćniji od mene. Je li tako?

— Tako je, prijatelju, ali nemoj da misliš da te time omalovažavam.

— Pa, dobro: da ne bi bilo među nama nesporazuma koji bi pomutio naše prijateljstvo, predlažem ti jedno malo takmičenje.

— Šta god hoćeš — odmah prihvati nadmeni Severac.

— Onaj ko uspe da ovom putniku skine košulju sa ramena, jači je.

Veseo i samouveren, Severac poče da duva i da hladi zemlju. Prolaznik skide košulju sa ramena i dobro se umota u nju. Severac zaduva još jače i jače, pretvarajući se u pravi uragan koji je dizao vrtloge prašine po dolinama i drumovima. I što je jače duvao, putnik se sve više uvijao u košulju, pokrivao njome ruke i na kraju i lice.

Severac je morao da se preda.

— Je li sada na mene red? — upita Sunce svoga prijatelja.

Tada ono baci vrele zrake na put, tako da je putnik ubrzo morao da skine košulju i da je prebaci preko ruke. No, kako je Sunce imalo još snage, nastavi da peče. Putnik se toliko oznojio da je morao da se potpuno skine.

— Jadni čovek! Dosta sam ga namučio — reče Sunce i pođe natrag ka bregu gde mu je bio stan.

U međuvremenu, Severac je postiđen pobegao u planine.

VUK I PAS

Neki vuk, sa očima poput žeravica, sreo je u planini tromog i debeljuškastog psa.

— Ala si ti ugojen, prijatelju; vidi se da dobro živiš ...

— U pravu si, brate! U to možeš biti siguran. U kući u kojoj živim ne uskraćuju mi ni hleba ni kostiju.

— Ah, što ti imaš sreće! Bi li mogao, dobri prijatelju, da me povedeš sa sobom? Pretpostavljam da će u takvoj kući biti hrane i za mene.

— Svakako. Samo ti pođi sa mnom.

Tako pođoše, razgovarajući prijateljoki dok, odjednom, vuk ne opazi da je psu ogoljen vrat.

— Prijatelju, šta ti se dogodilo sa vratom — radoznalo upita vuk.

Pas mu odgovori:

— To mora tako da bude. To je od lanca kojim me danju vezuju.

— A, ne idem ja sa tobom — odluči vuk. — Ne želim tvoj hleb u zamenu za svoju slobodu.

ŠTA SE ZBILO IZMEĐU VUKA I ZECA

Jednom je zec trčao po polju i video bunar i kofu koja je visila na užetu. Skočio je u kofu i odmah shvatio da je pogrešio jer se kofa spuštala ka dnu i iz nje se više nije moglo izaći.

Uto stiže vuk do bunara i poče radoznalo da u njega zaviruje.

Videvši zeca, upita ga podsmešljivo:

— Šta radiš tu, prijatelju — zeko?

— Bunar je prepun ukusne ribe, kume, te sam zato sišao na dno. Ne mogu sve sam da pojedem, ima ovde još i za tebe.

— A kako bih ja, kume, mogao da siđem dole? — upita vuk.

Zec mu objasni:

— Tamo gore ćeš videti drugu kofu; sedi u nju i lako ćeš se spustiti.

— U stvari, na tom bunaru na istom užetu su visile dve kofe. Kada se jedna pela, druga se spuštala i obrnuto. Vuk se popeo u drugu kofu i, kako je bio krupan, začas se spusti u bunar.

Kofa u kojoj se nalazio zec bila je mnogo lakša, i hitro se pela gore.

Vuk i zec, svako u svojoj kofi, sretoše se na sredini puta.

— Kuda ćeš, kume? — upita vuk.

— Već sam se prejeo; ali ti samo nastavi, videćeš divote.

Proždrljivi vuk sišao je na dno bunara gde je našao samo vodu.

Sledećeg jutra dođoše seljani po vodu. Kada videše vuka u bunaru, strašno se razljutiše.

— Jeste li videli? Ta odvratna životinja prlja nam vodu!

Smesta ga izvukoše iz bunara i prebiše na mrtvo ime.

PAUK I VRTAR

Na jednoj grani pauk je pleo mrežu, kad ga spazi vrtar.

— Svašta! Gledam te sa kolikim žarom pleteš svoje ribarske mreže; ali, ta nit je toliko slaba da će se začas prekinuti. Ako se grana slomi ili čak samo zatrese, tvoj rad će propasti. A ti se zbog toga umaraš danima.

— I ti sa žarom obrađuješ svoj vrt da bi bio savršen; ali, zar misliš da će tvoje drveće i lepa kuća tvojih gospodara večno trajati?

— Pričaš koješta! — našali se čovek.

— Varaš se — odgovori pauk. — I tvoja ruka, od koje mogu lako poginuti, kratkovečna je kao i ja. Vas, ljude, često zavara vaša samouverenost. Vreme je kosa koja pokosi sve što stvorimo.

KORNjAČA I MAJMUN

Neki brbljivi majmun koji je imao kuću na velikom kokosovom drvetu, sprijateljio se sa muškom kornjačom.

— Prijatelju — obično bi govorio — koliko sam divnih trenutaka proveo u tvom veselom društvu!

Tako se dogodi da se, u odsutnosti kornjače muža, žena kornjača teško razboli. Kada se muž vrati, prva susetka mu reče:

— Toliko je bolesna da će joj pomoći samo jedan lek.

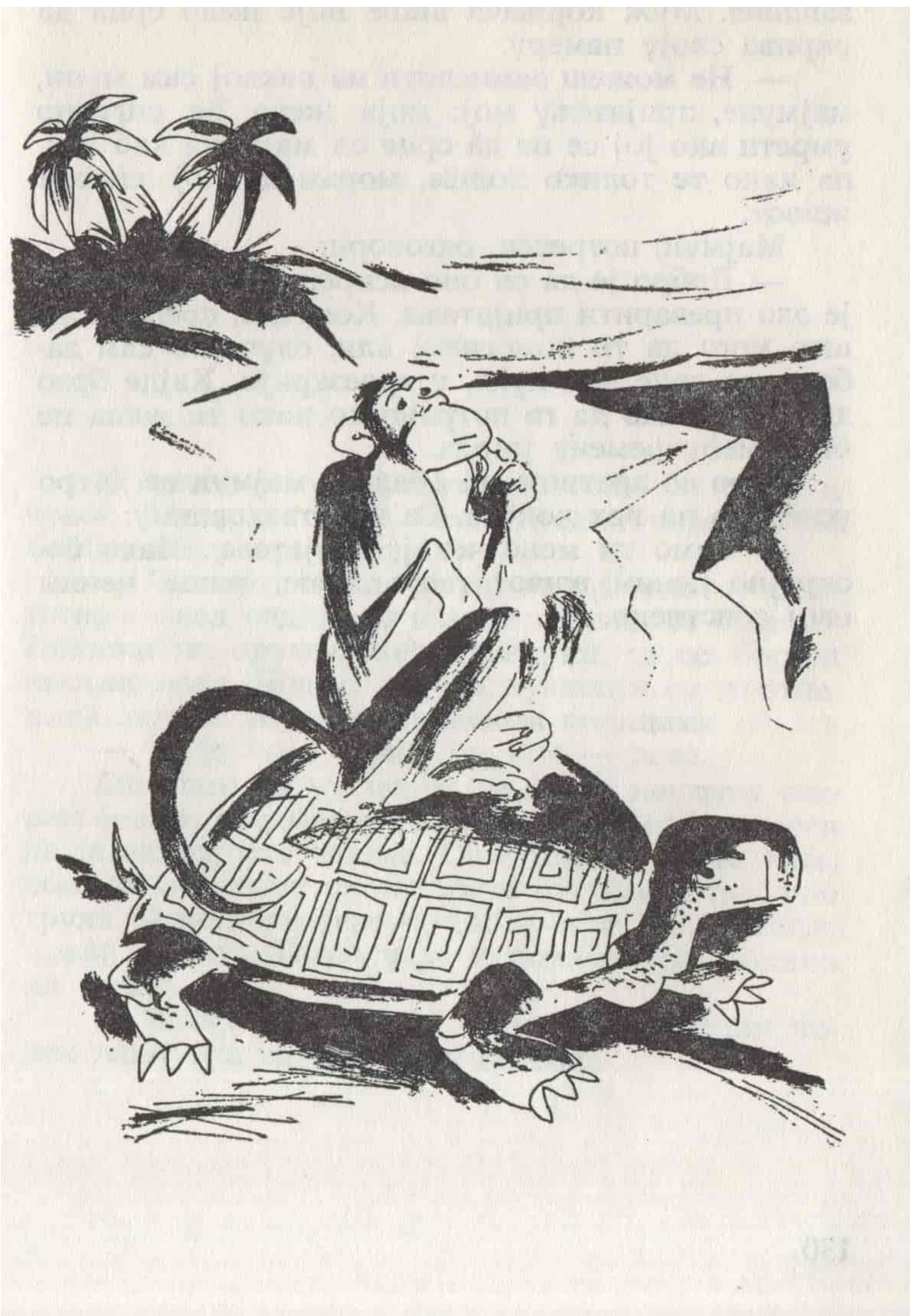
— Koji? — upita muž koji je mnogo voleo svoju ženu.

— Srce od majmuna.

Teško je bilo kornjači mužu da izda prijatelja ali, šta mu je drugo preostajalo? On ode na obalu i, pošto pozdravi prijatelja, reče:

— Zašto mi ne dođeš nekoliko dana u goste?

— Prihvatam tvoj poziv sa velikom zahvalnošću — odgovori majmun.

Onda skoči na leđa kornjači koja zatim zapliva. Muž kornjača više nije imao srca da skriva svoju nameru.

— Ne možeš zamisliti na kakvoj sam muci, majmune, prijatelju moj: moja žena će sigurno umreti ako joj se ne da srce od majmuna kao lek, pa iako te toliko volim, moram da joj spasem život.

Majmun, potresen, odgovori:

— Dobro je da si bio iskren prema meni jer je zlo prevariti prijatelja. Konačno, srećan sam što mogu da ti pomognem; ali, slučajno sam zaboravio srce kod kuće, u trpezariji. Hajde brzo da se vratimo da ga potražimo kako ti žena ne bi u međuvremenu umrla.

Brzo se vratiše na obalu i majmun se hitro uspentra na vrh kokosa. Sa drveta doviknu:

— Samo ti mene čekaj, prijatelju. Iako beskrajno cenim život tvoje žene, više cenim ovoj sopstveni.

TIGAR I ČOVEK

U gustoj i pustoj šumi sretoše se tigar i čovek. Tigar se odmah nakostreši, spreman za borbu, ali sakri nokte.

— Lako je tebi da se sa mnom boriš — reče tigar — kad vidiš da nemam čime da se branim. Pokaži mi oružje kojim misliš da se boriš protiv mene. Čovek, daleko lukaviji od protivnika, pokaza mu sablju u mekim koricama.

— To je moje jedino oružje — reče.

Videvši da mu čovek ne može nauditi takvim mekim predmetom, tigar započe borbu uveren da je nadmudrio čoveka. On stade na zadnje noge, podiže prednje i pusti nokte otkrivši potpuno grudi. Čovek brzo izvuče sablju i zabode je tigru pravo u srce. Tigar pade i požive još toliko da kaže:

— Životinje moraju priznati da jedan čovek više zna od svih njih zajedno.

SUSEDI I STRAŠILA ZA PTICE

Tremovi dvojice suseda behu puni zrelog grožđa ali doleteše vrapci i počeše da ga kljucaju, što silno razljuti vlasnike.

Jedan od njih reče:

— Ovome ćemo stati na put ako postavimo dobro strašilo za ptice.

I napravi strašilo od gavranovog perja koje rastera čitava jata vrabaca.

Videvši to, njegov sused reče:

— Iako je ovo strašilo poplašilo ptice, ja ću napraviti jedno još bolje kako bih potpuno zaštitio svoj trem.

I napravi strašilo od ćurećeg perja.

— Ako dođu vrapci, sleteće na susedovo grožđe jer je njegovo strašilo mnogo manje — reče oduševljen.

Međutim, dogodilo se upravo obratno: svi vrapci sleteše na njegov trem i on ode da se požali susedu.

— Zašto vrapci beže od tvog strašila iako je ono mnogo manje od moga?

— Zato što je perje mog strašila, iako mnogo manjeg, gavranovo, a gavrana se sve ptice veoma plaše; a ti si to ogromno strašilo napravio od ćurećeg perja, a ćurku, ne zaboravi, niko ni za šta ne smatra.

APOLON, LABUD, GUSKA I DAŽDEVNjAK

Zaneo se labud pohvalama pesnika njegovoj pesmi i otišao je bogu Apolonu kome reče:

— O, besmrtni Apolone! Moraš me uvrstiti među prave stvaraoce, tolike su moje sposobnosti. Za razliku od drugih ptica, ja se nalazim i u vazduhu i u vodi i na zemlji, letim, hodam i plivam.

Guska čula labudovu molbu pa i ona pošla Apolonu:

— Molim te postupi sa mnom kao i s labudom jer ja umem sve što i on.

— Divni bog sa Olimpa odgovori:

— Ni jednom ni drugom ne mogu dati ono mesto koje priželjkujete jer ne izgarate kao daždevnjak, u plamu stvaralačke vatre i niste sposobni za više uzlete duha. Inače, priznajem da je labud otmen i neobično lep, a da je, pak, guska prosta i neuka.

— Oh! — povikaše labud i guska, zbunjeni.

Onda Apolon zapovedi:

— Uveravam vas da na zemlji ima mnogo gusaka, malo labudova i tek pokoji daždevnjak.

RAKOV SAVET

Priča se da je jednom čaplja svila gnezdo blizu zmijske pećine i da joj je zmija jela sve mlade koje bi izlegla.

— Teško meni nesrećnici! — jadikovala je ptica.

Čuo to raš pa je posavetova:

— Ja te mogu naučiti kako da se oslobodiš zmije.

Rak joj pokaza mungosovu jazbinu i reče joj da su on i zmije krvni neprijatelji.

— Put između dve jazbine treba da zaspeš ribama. Idući za ribama, mungos će naići na tvoju krvnicu i u slast će je pojesti.

Čaplja tako i učini. Mungos poće za ribama pa pojede i zmiju kad na nju naiće. Međutim, kad krenu dalje tražeći još ribe, nabasa na čapljino gnezdo pa proždra i čapljine mladunce.

ZEC I KUNIĆ

Video zec kunića kako se šunja oko neke ograde tražeći zeleniš.

— Ti nisi pri sebi, prijatelju. Kako ne shvataš da se tako izlažeš opasnosti i da će, ako nastaviš, doći čovek i videće te?

— Šta mogu kad volim ovo povrće — odgovorio je kunić punih usta.

— Ali i na drugim mestima ima povrća ukusnog kao i ovo zbog koga život stavljaš na kocku.

— Onda ostajem ovde, prijatelju, jer najviše prija ono što nas najviše staje i što je zabranjeno.

ČOVEK, ZMIJA I LISICA

Išao neki čovek sa torbom o ramenu i štapom u ruci pustom planinom, kad nabasa na zmiju koju su pastiri, da bi spasli stado, vezali za drvo.

— Jadna životinja! — sažali se seljak.

Ne razmišljajući mnogo, odveza je i malo zagreja. No čim se oporavi, zmija mu skoči za vrat.

Čovek joj reče:

— Šta to radiš? Ja sam ti pomogao, a ti mi tako vraćaš!

— Takve sam naravi — odgovori mu ona.

U tom trenutku tuda prođe lisica te je pozvaše da presudi i počeše da joj pričaju šta se dogodilo.

— Ne mogu ja tek tako da razumem to što mi govorite. Svojim očima se moram osvedočiti šta se sve odigralo, kako bih mogla pravedno da presudim.

Na to čovek veza zmiju za drvo, onako kako ju je i našao. Tada lisica reče:

— Sad, zmijo, ako možeš da bežiš, široko ti polje. — A čoveku se okrete i reče: — Nemoj da se šališ glavom pa da je ponovo oslobodiš; upravo si se uverio kako uzvraća dobročinstvo.

UČITELjICA LISICA

Neka pametna lisica osnovala je školu za lov i kako je vuk već ostareo i plen mu često izmicao, on učtivo ode da poseti lisicu.

— Gospođo, došao sam da vas zamolim da dajete časove lova mom sinu koga smatram vrlo hrabrim. Ako kod vas ispeče zanat, moći će da se brine o majci i meni kad ostarimo.

Smišljajući osvetu zbog uvrede koju joj je vuk svojevremeno naneo, lija odgovori lukavo:

— Baš se radujem. Biće mi vrlo drago da primim vašeg sina za đaka.

Uložila je izuzetne napore da bi savladala želju za osvetom i do pravog trenutka je učila mladog vuka svim veštinama kojima se i sama koristila u lovu. Toliko je lisica bila lukava i vešta, da je za manje od godinu dana vučić postao izvrstan lovac na kokoši. Onda je pozvala učenikovog oca i rekla mu:

— Vuče, prijatelju, završilo se školovanje vašeg sina. — Uveravam vas da mu u lovu nadaleko nema premca.

— Oh, kako se radujem! — uzviknuo je otac.

Narednog dana roditelji poslaše vučića u lov kako bi utolili glad koja ih je mučila. Sledećeg jutra mladi vuk se vrati sa jednom kokoškom, ali sav izubijan motkom. Stari vuk tada uvide da je sina dao na pogrešne nauke pa reče:

— Treba da nam bude jasno da nas niko ne može naučiti onome što sam ne zna; ulagivanje je najbolja drugarica laži i sada sam tek došao na ono što ranije nisam bio u stanju da shvatim.

Zatim pozva sina i reče mu:

— Vidiš one ovce što pasu na proplanku. Tako nešto ti moraš znati da uloviš.

Ovce, majke jaganjaca, koje su nanjušile vukove, sateraše jagnjad u sredinu i oko njih napraviše krug. Kada vučić nalete na tu gomilu, sudari se sa nizom šiljatih rogova. Ovce ga odbaciše uvis, on pade na zemlju sa koje se više ne diže.

Prestar da bi se mogao osvetiti, otac se vrati u jazbinu, govoreći:

— Rđavoj nauci leka nema. Loš učitelj je propast za učenike.

SMOKVA I DEČACI

Ne mogavši više da podnese da joj dečaci beru plodove sa niskih grana, smokva reče:

— To mi se više neće desiti. Sledeće godine pustiću da plodovi izrastu samo na najvišim granama pa dečaci peće moći da ih dohvate.

I bi zadovoljna cele zime i proleća.

Kada je voće sazrelo, dečaci videše da im nije nadohvat ruke pa povikaše:

— Hajde da skidamo plodove kamenicama.

Onda počeše da gađaju smokvu. Toliko su se bacali na nju kamenjem, da su je svu očerupali.

— Baš sam sebi napravila dobru uslugu! Svu su me uništili — reče smokva kad prođe vreme plodova. — Ali, ovo mi je za nauk, da mi se ne desi isto dogodine.

Sledeće godine je pustila plodove samo po najskrivenijim granama unutar krošnje gde niko nije mogao da ih vidi.

— Gde su smokve? — povikaše dečaci. — Sigurno su skrivene u lišću kad je toliko godina dobro rađala.

— Šta čekamo? Penjimo se na nju!

Onda se popeše svi na smokvu, lomeći i kidajući spoljne grane.

Jadna smokva, osakaćena i ranjena, reče okolnom drveću:

— Neka vas ovo što sam prepatila poduči da sitna zla strpljivo podnosite kako ne biste izazvali veća. Što se mene tiče, mogu reći, iako sam godinama obilno rađala i donosila divne i krupne plodove, da bih pre sebe mogla nazvati ludom nego plodnom smokvom.

MIŠEVI I HRAST

Neki stari hrast obilno je radovao žirovima. Porodica miševa je pod hrastom napravila kuću, zadovoljna skloništem.

Dva mišića, posle dužeg razmišljanja, predložiše porodici:

— Zašto ne posečemo hrast? Mnogo manje bismo morali da se mučimo za hranu, ne bismo morali da se penjemo na drvo, mnogo žirova bi nam bilo nadohvat ruke.

Gledajući mišiće sažaljivo, najstariji miš u porodici im odgovori:

— Gde vam je pamet?! Zar još niste shvatili ako sada posečemo drvo, sledeće godine neće davati žirove? Zar hoćete da se lepo najedete danas a sutra umrete od glada?

VUK I RODA

Vuku se zaglavila kost u grlu i kad je već počeo da se guši, drugi vukovi mu rekoše:

— Sada bi samo lekar mogao da ti spase život.

— Nema boljeg lekara od rode! Dugim kljunom, ona može da ti izvuče kost — palo je na pamet jednom starom vuku.

Odmah svi poćoše u potragu za ovom lepom pticom. Nađoše je na visokom dimnjaku i rekoše joj:

— Rodo, našem prijatelju vuku se zaglavila kost u grlu. Molimo te da mu pomogneš i izvadiš mu je. Zauzvrat ćemo ti dati što god zaželiš.

Roda pristade i pođe sa njima. Kada izvadi vuku kost iz grla, zatraži da se iopuni obećanje.

Iscrpljen, pošto je duboko udahnuo, vuk joj reče:

— Šta bi još htela?! Ništa nećeš dobiti. Treba da budeš srećna što sam mogao a nisam te pojeo dok mi je tvoja glava bila u ustima.

ČOVEK I LAV

Iako izgleda čudno, dogodilo se da su čovek i lav putovali zajedno i prijateljski razgovarali. Uskoro se njihov razgovor pretvorio u žučnu raspravu.

— Uveravam te da su ljudi hrabriji od lavova, znatno hrabriji. Čovek je nadmoćno biće — govorio je čovek.

— Nemoj da me zasmejavaš! — promumlao je lav. — Opšte je poznato da su zveri iz moje porodice mnogo jače i hrabrije od tvoje vrste.

Uto naiđoše na lepu česmu, ukrašenu kipom čoveka koji se rve sa lavom.

Tada se čovek, sa pobedničkim izrazom lica, smatrajući da je našao neoboriv dokaz, okrenu prema životinji i reče:

— Moraćeš jednom zasvagda da priznaš kako su ljudi hrabriji od lavova. Vidiš kako jedan lav pod stiskom čovekovih ruku cvili poražen i predaje se.

— Našao si dokaz, nema šta! — odgovori lav podsmevajući se. — Taj kip je takođe napravio čovek i to na osnovu predstave o stvarnosti svojstvene njegovoj vrsti. Budi uveren da bi, da je taj kip napravio lav, čovek ležao pod lavljim nogama, kao njegova buduća hrana.

DVA LONCA

Posle olujnog pljuska, iznenada nadoće reka i ponese dva lonca koja su stajala na obali. Jedan je bio bakarni, drugi zemljani. Pošto je zemljani bio mnogo lakši, plovio je prvi, tako da bakarni nije mogao da ga stigne. On zamoli svog druga:

— Zemljani lonče, sačekaj me da bismo plovili zajedno, uopšte ti neću smetati.

— Ma koliko me uveravao, bojim se tebe i srce mi se steže na pomisao da bih, kad bi me talasi zaneli i sudario se sa tobom ili ti sa mnom, uvek ja izvukao deblji kraj i samo bih ja bio oštećen.

SVEŠTENIK I PISAR

Jedan sveštenik iz nekog bogatog sela dogovori se sa pisarom po imenu Karaskero da pisar dođe sledećeg dana kod njega jer mu je hitno potreban.

Karaskero mu odgovori:

— Budite bez brige, doći ću.

— Bolje mi sada reci ako nećeš doći, ali me nemoj prevariti.

— Obećavam vam — ponovi pisar po imenu Karaskero — da ću, ako ne umrem, doći sutra ujutru, još pre nego što se vi probudite. A ako ne dođem tako rano kako sam rekao — možete me smatrati mrtvim.

Sledećeg jutra sveštenik je čekao pisara sve do devet časova. Posle toga, setivši se šta mu je Karaskero rekao, naredi crkvenjaku:

— Neka zvona objave da je jedan čovek umro!

Crkvenjak, brže bolje poče da zvoni. Čuvši zvona, seljaci su se pitali:

— Ko li je to umro?

Onda pođoše u gomili da se o tome raspitaju kod sveštenika.

— Umro je Karaskero — odgovori sveštenik.

— Još sinoć je bio živ i zdrav kao ja sada — reče najjači čovek u selu.

Svi se uputiše pisarovoj kući da izjave saučešće udovici, kad na vratima sretoše pisara kako polazi svešteniku.

— Kako? Zar nisi mrtav?

— Tako nam je sveštenik kazao. Za tobom zvono zvoni.

Van sebe od besa, pisar pođe svešteniku tražeći objašnjenje zašto je ovo izmislio.

— Pa sinoć si mi rekao da te smatram mrtvim, ako u prve jutarnje časove ne budeš ovde! — odbrani se sveštenik. — Pretpostavio sam da ozbiljno govoriš, a ti si običan nezahvalnik koji ne ume da ceni sve napore koje sam zbog tebe uložio.

UČITELj I UČENIK

Bio jednom učitelj mačevanja, poznat po celom kraljevstvu, koji je obučio stotine izvrsnih mačevalaca. Ali jedan od njih, veoma samouveren, hvalisao se okolo:

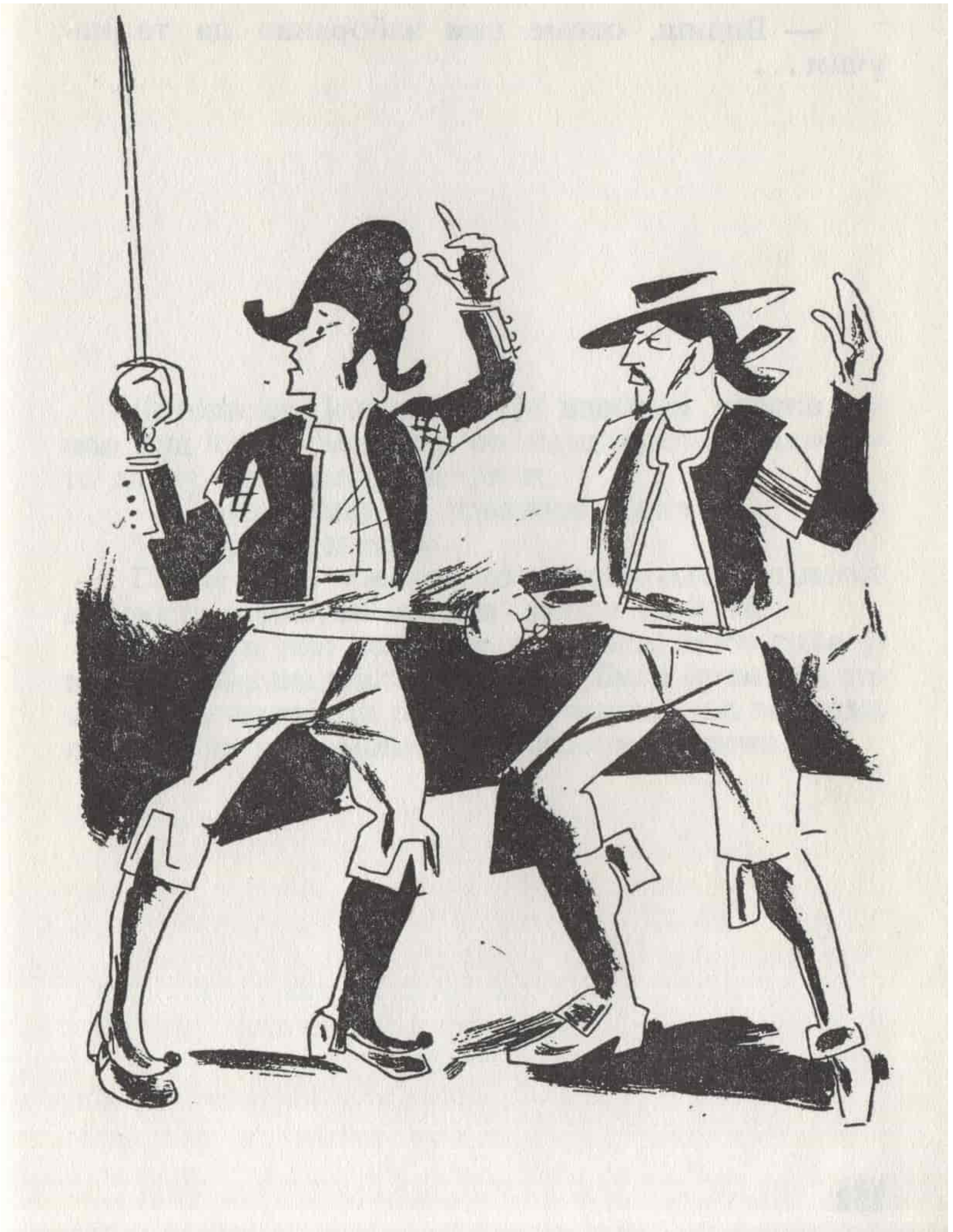
— Šta ja dugujem učitelju? Ništa. Da nije bilo moje čvrste ruke, moje pameti i hrabrosti, moj izvrsni učitelj ništa ne bi napravio od mene.

Tako je svuda pričao, dodajući sve više i više, da se učitelj na kraju zaista naljutio.

— Moraćeš da dokažeš da si zaista tako dobar kako pričaš. Sudeći po onome što jednako tvrdiš, izgleda da si sto puta bolji od mene.

— Jedina mi je želja da vas iskušam. No ne znam da li ćete prihvatiti moj izazov.

— Prihvatam — reče učitelj.

Nađoše se jedan pred drugim licem u lice, podignutih sabalja, kada profesor reče:

— Ne sećam se da smo se dogovorili da ću imati dva protivnika.

Hvalisavac okrete glavu da bi video ko će mu to pomagati. Istog trena učitelj polete i probode ga.

— Vidiš, ovome sam zaboravio da te naučim...

ADVOKAT I PROTIVNICI

Dogodi se, jednom, da je izvesnog čoveka gonio sud te on zatraži od najpoznatijeg advokata da mu pomogne u raspravi.

— Dogovoreno — prihvati advokat.

Ugovoriše i cenu.

Posle toga, čovekov protivnik ode kod istog advokata i ponudi mu ćup srebra da ćuti.

Svanu i dan rasprave i advokat doće grla uvijena debelim šalom. Kada je bilo vreme da govori, pretvarajući se da je promukao, on znacima objasni da neće moći da prozbori ni reči.

DOSETLjIVOST I POHLEPA

Bio jednom neki seljak po imenu Luis Mančego, miroljubiv čovek, neprijatelj bilo kakvih sukoba, omiljen svuda gde se pojavi.

Jedne zimske večeri, mokar i promrzao zbog jake snežne oluje koja ga je pratila na putu, uđe u krčmu u Altabueju.

— Vi drhtite, dobri čoveče — reče mu krčmarica. — Sedite pored ognjišta, ja ću dodati drva da bolje gori. Začas ćete se osušiti i ugrejati.

— Ne znam kako da vam zahvalim — odvrati Luis Mančego.

Tako on sede pored vatre. Ali uskoro nekolicina ratara iz sela učiniše isto. I ne samo da su zauzeli najbolja mesta već su počeli i da dosađuju putniku galamom. Da su bar dozvolili da se ugreje ...

Videvši ga tužnog i neraspoloženog, krčmar ga upita da nije imao neku nevolju na putu kad mu je lice tako sumorno.

— Kako da mi bude lice veselo? — odgovori Luis Mančego. — Pošto sam kasno stigao i živ se smrzao, primetio sam da mi nedostaje deset eskudosa koji su mi poispadali uz put. To nije sve, izgubio sam još nekoliko reala i dva zlatna dukata.

Svi radnici naćuliše uši.

— A to se desilo kad sam otprilike na kilometar i po odavde morao da stanem i popravim pertlu koja se pokidala. Tu, pored jednog usamljenog oraha, sigurno mi je novac ispao. Ali danas ne mogu da se tamo vraćam, toliko sam iscrpljen da nisam u stanju ni da se pomerim. Poći ću sutra, ako budem živ.

Čuvši to, svi radnici, jedan po jedan ili dvojica po dvojica, počeše da ustaju i odlaze, slepo verujući u priču Luisa Mančega.

Uskoro je njemu ostalo celo ognjište i mogao je prijatno da provede noć. Pohlepnici se, promrzli i jadni, vratiše ujutru ne našavši novac.

KALUĆER I ZVONAR

Jednom dvojica kaluđera koji su delili ćeliju počeše da se raspravljaju. Jedan je prezirao i omalovažavao Adama zato što nije odoleo tako malenom iskušenju.

Zvonar, koji je čuo razgovom, pomisli u sebi:

— Ovoga treba naučiti pameti. Vredelo bi ga poniziti.

Odmah uhvati miša, stavi ga u rupu u zemlji i poklopi je kamenom. Zatim, kada je kaluđer izašao u dvorište, zvonar mu reče:

— Budite obazrivi, velečasni, i nemojte slučajno da podignete ovaj kamen.

Ta primedba probudi u kaluđeru silnu radoznalost tako da je jedva čekao da podigne kamen. Miš je, naravno, odmah šmugnuo.

Kada je zvonar saznao šta se dogodilo, rekao je kaluđeru:

— Prebacivali ste Adamu što nije odoleo malom iskušenju a vi niste mogli da odolite još manjem. Zato ne zamerajte mnogo drugima, jer je ljudska priroda slaba i nemoćna da odoli bilo kakvom iskušenju.

RAZUM I SKROMNOST

Bili jednom mudrac i 1kralj koji su živeli u najvećoj slozi i sva pitanja su rešavali zajednički.

Jednoga dana mudrac reče kralju:

— Gospodaru, sada će pljusnuti kiša. Onaj kome kapi padnu na ruku, nogu ili bilo koji deo tela, istog trena će poludeti.

— Ako je tako, hajde da se sklonimo na neko mesto gde nećemo pokisnuti — odluči kralj.

Kako je kiša bila vrla jaka, skoro svi u gradu pokisnuše i počeše da čine ludosti. Pošto su se mudrac i kralj držali po strani i jedini nisu pravili gluposti, svi počeše da viču za n>ima:

— Gledajte ovu dvojicu! Baš su smešni! Nema šta, ludi su!

BOGATI TVRDICA

Jedan veoma bogat čovek, ali mnogo škrtiji nego što je bogat, čuvao je u svojoj kući sanduk pun zlatnih dukata i dragulja. Najveća sreća mu je bila da svakodnevno silazi u podrum, otvara kovčeg i zagnjuri ruke u svoje blago, uzbuđeno gledajući svetlucanje dragulja.

Ali, jednoga dana je bogati tvrdica pozvao na ručak rođake i prijatelje, te u žurbi oko pripremanja gozbe nije stigao da obiđe svoje blago. Za vreme gozbe stalno je mislio na njega i nije mogao da se skrasi na stolici. Na kraju ustade i reče gostima:

— Samo vi jedite, brzo ću se ja vratiti.

Odmah se sjuri u podrum sa blagom, užagrenih očiju od tvrdičluka i drhtavih ruku kao uvek. Podiže poklopac ali nije još ni stigao da zagnjuri ruke u zlato, poklopac pade i priklješti mu glavu.

Kada gosti završiše sa jelom i pićem, setiše se i gospodara kuće.

— Dugo ga nema. Šta li je s njim?

— Šta može biti — odgovori neko, sasvim mirno.

— Na svaki način — reče drugi — moraćemo da ga potražimo.

A onda se svi gosti rastrčaše po kući. Kada su najzad sišli u podrum, nađoše tvrdicu, mrtvog.

Najmudriji od okupljenih ljudi reče ostalima:

— Neka vas ovo što vidite pouči. Za neke, gde im je blago — tu im je i srce.

Samo je najdobrodušniji čovek tužno klimnuo glavom.

VOJNIK I OLUJA

Nebo se odjednom naoblačilo. Vetar je besno fijukao.

— Teško nama! Svi ćemo se podaviti ako se ovo nastavi — uzviknuo je jedan stari mornar.

— Podavićemo se kao muve! — zacvileo je drugi.

— Brod počinje da puca!

Samo jedan čovek, vojnik, nije se žalio. Seo je, raspakovao torbu i slatko jeo.

— Jesi li poludeo? — povika mu jedan mornar. — Zar ne shvataš da ćemo ovakog trenutka potonuti?

Jedan stari morski vuk pridruži mu se pevajući:

— ,Šta nameravaš, vojniče,

jedući tako veselo?1

Upitani odgovori:

,Treba nešto da pregrize onaj koji će se vode napiti.

SLUGA I GOSPODAR SPADALO

Neki oholi plemić uzeo je za slugu jednog priprostog mom1ka po imenu Pedro.
Da bi se našalio sa momkom, dao mu jednoga dana dva dinara i naredio sledeće:
— Idi na pijacu i donesi mi za jedan dinar jaja i za drugi aja.
Siroti mladić je kupio jaja i primetio da mu se svi smeju kada traži aja za dinar.
Tada je stavio jaja u ogrtač i pokrio ih trnjem.
Kada je stigao kući, gospodar ga upita:
— Šta? Već si doneo sve što sam naručio?
— Da gospodaru; ostaje vam samo da to izvadite iz mog ogrtača.
Plemić zavuče ruku i istog trena zakuka:
— Aja! Aja!

KAKO SU SE DVA STARCA RASPRAVLjALA

U knjizi Život svetih otaca, na jednom mestu se govori o dvojici staraca koji su delili istu ćeliju i nikad nisu pronašli razlog za raspravu.

— Ovo ne može dalje ovako — rekao je jedan od njih dvojice. — Hajde da zametnemo kavgu.

— Kako hoćeš. Samo, reci mi, kako da to izvedemo!

— Stavićemo jednu ciglu meću nas i svako će govoriti da je njegova, tako ćemo se posvađati i saznati kako to izgleda, kad u ovako poodmaklim godinama nismo uspeli da to iskusimo.

Staviše ciglu na sredinu stola i jedan povika:

— Moja je.

Drugi odgovori:

— Mislim da je moja.

Zainati se prvi:

— Ne može biti tvoja kad meni pripada.

— Pa, ako tebi pripada, onda je uzmi.

I ne uspeše ni tada da se posvađaju.

DEČAK I LOPOV

Lutao jednom neki lopov u blizini sela i obazirući se na sve strane, govorio sam sebi:

— Šta bih mogao da ukradem danas?

Tada opazi kako na bunaru čuči neki dečak.

— Teško meni! — plakao je. — Šta ću sad?!

Lopov ga radoznalo upita:

— Zašto tako očajavaš?

— Teško meni! Poslali su me po vodu sa srebrnim bokalom i možda zato što je bio pretežak, pokidalo se uže i bokal je sada na dnu bunara. Ako se vratim kući bez njega, premlatiće me.

Lopov se ražali i predloži da on potraži bokal. Brzo se svuče i poče da se spušta u bunar. Posle jednog časa uzaludnog traganja, tresući se od hladnoće, iziđe na površinu.

Dečaka nigde nije bilo.

— Taj mangup me je dobro povukao za nos! — uzviknu van sebe od besa.

OTAC I SINOVI

Neki seljak predoseti da mu se bliži smrt, pozva sinove i reče im:

— Pošto me gospod zove sebi, otkriću vam jednu tajnu: u vinogradu je zakopano silno blago.

To je bilo sve što je samrtnik rekao. Posle sahrane, sinovi počeše temeljno da prekopavaju vinograd.

— Sve je uzalud! — jadikovali su.

Najzad zaključiše da blaga uopšte nema. Te godine vinograd je rodio bolje nego ikad ranije, te najstariji brat reče ostalima:

— Braćo, sad sam tek otkrio kakvo blago nam je ostavio otac. Iskustvo nam je pokazalo da nema većeg blaga od našeg rada.

POGOVOR

Jednostrani zaključak mudre lisice iz Sen Egziperijeve priče „Mali princ", da se istina ne može sagledati očima, već samo srcem, u španskoj bajci, tako silovito životnoj, prenet je sa subjektivnog na objektivni plan stvarnosti i na njemu, u dodiru sa neposrednim iskustvom, proširen je i obogaćen.

U Španskoj bajci, razlozi srca ne isključuju razloge logike i intelekta, u njoj se nikad ne zanemaruje osećajna, nežna, strasna priroda one osobene i humane veze sa stvarnošću koju čovek iz naroda i u najtežim trenucima ne prekida. Za narodnog pripovedača Španije obični ljudi, domaće životinje, poljsko cveće, male stvari kakve su pogača, jabuka, ćilim, češalj, ukosnica, đerđev, kutija za igle, sastavni su deo jednog volšebnog, jedinstvenog, sanjanog i nedosanjanog čarobnog sveta, ali zato ne i manje istinitog, manje stvarnog, manje verovatnog čovekovog sveta.

U svakodnevici, nikako izvan nje, gnezdi se čudesno, u okrilju stvarnosti i po ugledu na tu stvarnost oblikuju se naši snovi. U svakoj najmanjoj čestici prirode krije se iskra onog mitskog plama u kome se neposredno ispoljava uzvišeno i božansko. To gotovo panteističko shvatanje može se uzeti kao polazna tačka svih povesti koje su se usmenim predanjem prenosile s kolena na koleno, na tlu Iberijskog poluostrva.

Narodni pripovedač u Španiji navikao je da se smatra sastavnim delom prirode. On je zadivljeni posmatrač ali i smeli učesnik tog čuda koje se neprestano zbiva, a koje se zove život. Njegova ljubav prema životu tako je čista, tako neoskrnavljena kao ljubav deteta, spremna da plane svim žarom prilikom svakog novog iskustva, svakog novog uzbuđenja. Upravo ta ljubav, izražena u hiljadu različitih ljubavi, prema unesrećenom ljudskom biću, prema ranjenoj zveri, ljubavi prema ptici, prema zvezdi, prema cvetu, neprestano ozaruje i napaja špansko narodno predanje. Ispunjen tom ljubavlju, narodni pripovedač tako duboko, tako iskreno učestvuje u svakoj manifestaciji života, njome se oduševljava i stoga je ogrće bajkovitim sjajem.

Do osobenog susreta dva sveta, sveta mašte i sveta stvarnosti, koji su inače tako daleki i tako različiti — u španskoj bajci dolazi spontano zato što su oba podjednako bliska i draga pripovedačevom srcu. No povremeno nam se ipak može učiniti da su ta zbližavanja proizvoljna, da su, opako neobična, potpuno van iskustvena. Međutim, kada ih pažljivije istražujemo, dolazimo do saznanja da nije tako, već da zakon kojima se one potčinjavaju spada u dimenziju koja se razlikuje od dimenzije uobičajene logike: na talasu uzbuđenja ili na stazama sećanja, narodni umetnik ponovo nalazi i spaja odlomke jedne vizije koja izvire iz njega, ali i iz stvarnosti koja ga okružuje, i skladno ih uobličava u bajci. Ta vizija je tako puna neposrednog iskustva, a s toga i tako silno ubedljiva, da slika života, uklopljena u složenu igru odnosa, ne uspeva samo da postane konkretna i moguća istina već i apsolutni simbol, oslobođen svakog odnosa, vanvremensko, prema tome uvek aktuelno, životno načelo.

Istovremeno sanjar silne moći naslućivanja i oštroumni posmatrač objektivne stvarnosti, narodni pripovedač sa Iberijskog poluostrva, doživljava stvarnost kao bajku, zaogrće u poetsko ruho ljude, životinje, stvari iz svakodnevnog života i uvodi ih u atmosferu tajne i čuda koju oseća oko sebe. Osećajnost španskog naroda, potkrepljena živom maštom, svaki utisak pretvara u kaleidoskop slika koje su spojene jedna s drugom, koje su proistekle jedna iz druge, koje se međusobno dopunjuju i upotpunjuju. Zar skromna njiva sa zemljom peskušom, tako često viđena i svima znana, nije čudesna kad po njoj povede volove orače bubamara, bubica i devojčica Mara, zar kamenito bespuće kojim sažaljiva princeza traga za žrtvom jedne kobi, nije čarobno pod srebrnim odsjajem zvezda koje su od iskona bile vodiči velikih tragača? Ptica u stotinu boja, koja se tako često susreće u velikim šumama, postaje basnovita kad počne da se pogledom dogovara sa princezom, žrtvovanom silama Zla.1 U vatri koja tako poznato, tako prisno gori na domaćem ognjištu u seoskoj kući, dešavaju se neobične stvari. Karanfili sa prašnjavih drumova Kastilje pretvaraju se u mladiće koji vape za pomoć protiv nepravde. I odjednom negde zarudi zora, u siromašnoj okućnici zakukuriču pevci i gle čuda, služavčica sa belog imanja pere rublje, ljušti krompir, timari stoku, ali ujedno i razume govor ptica, vidi njihove suze svima neviđene, sporazumeva se sa travom, mesecom, okeanom. Vetar je s njome u dosluhu, plam voštanice pomaže joj da nađe muža.

U bajkama španskog naroda, upečatljivo su se stopile prolazne, zemaljske sa velikim, apsolutnim istinama, tako da se njihov aktuelni, neposredni smisao, ne može odvojiti od simboličkih vrednosti. No narodni pripovedač ne stvara, kako bi nam se to moglo učiniti, samo prirodnim darom i dušom otvorenom za spokojnu i ozarenu radost. Silna strast sa kojom je krajnje pojednostavljivao elemente svoga stila, dokaz je njegove racionalnosti, njegove strogosti i smisla za stilizacijom. Sadržaji se veoma često, prema nekoj unutrašnjoj logici, odvijaju kao varijacije na jednu temu. Primetna su ponavljanja koja pojačavaju dramatičnost zbivanja u bajci („Mladi kralj i Ružica", „Princeza i uspavani kralj"). Čarobni paravan elegancije u bajki je prirodna i neposredna igra. No u prirodnoj težnji za stilizacijom, za igrom, to jest za estetičkim udaljavanjem od dokumentarnosti, u očiglednoj lakoći sa kojom se ta težnja ostvaruje i razvija u bogatoj potki šarenih slika, krije se i jedna potajna opasnost. Postoji, ipak, bojazan da se bajka, u traganju za dekorativnim ritmom koji je sam po sebi elegantan i apstraktan kao kakva zvučna arabeska, suviše ne odvoji od racionalnog poznanja. Jer arabeska je po pravilu lišena sokova i raspoloženja koji se hrane onom neprestanom razmenom slika u uzbudljivoj stvarnosti života.

A u španskim bajkama sve teče po jednom ritmu gotovo muzičke prirode koji traži da se veoma tačno utvrdi, gotovo predvidi put koji treba preći. To, po stilu, veoma mnogo podseća, na razvijanje melodije. Već na prvi pogled je uočljivo da se u bajci ispričanoj na kastiljanskom jeziku, zone svetlosti, neprestano smenjuju sa zonama senki. („Pastirica i kraljević vuk", „Lepa Marija i tri karanfila", „Princeza Medena i ptica u stotinu boja"). Melodično sjedinjavanje sklada i nesklada u jedinstveno uzbuđenje kao u kakvoj patetičnoj simfoniji, posebna je osobina usmenog predanja španskog naroda. No brižljivi posmatrač u njemu; iznad apstraktnih, estetičkih vrednosti, otkriva onu veličanstvenu želju slikanja kako svirepe, tako milosrdne — dakle svestrane istine koja obuhvata i život i smrt, i greh i iskupljenje.

Međutim, fabulu španskih bajki, katkad nalazimo i u drugih naroda, ali ritam je ovde osoben, on je sastavni deo zvučnog iberijskog narečja. Jer ove bajke koje su šiknule iz samog srca naroda, bez sumnje potiču iz onog pradavnog vremena kada još nije postojala pisana književnost zvaničnog kastiljanskog jezika.

U praskozorje XII veka, bajke španskog naroda počinju da se pevuše i njihov ritam prate zvuci kastanjeta. Tako se najzad pretvaraju u takozvani Romansero, a kasnije u Kansonijero. U to vreme, usmeno predanje se preplića sa književnošću učenih ljudi, no ono je još uvek mnogo bogatije i značajnije od zvanično priznate književnosti.

Prvo pisano delo španske književnosti je „Sap1ag Je t1o SGs1“ (1140), u trp pevanja, o životu Rija ili Rodrigeza Diaza de Bivara koga su Arabljani zvali Sid, a Španci Kampeador. To je junak sa još uvek narodskim osobinama, oličenje je hrabrosti, poštenja i muške snage. Ta ličnost je prethodno opevana u mnogim narodnim pesmama koje su prvi put sabrane 1550. godine i nazvane Romansero.

Romanserosi su, prema tome, samo ostaci usmenih priča na narodskom jeziku, bolje rečeno, izobličeni ostaci bajki, legendi i basni koje su prezreli i okrenuli se zanatski sačinjenoj poeziji žonglera.

Međutim, stvarnost naroda, tako bogata problemima, težnjama, protivrečnostima, razlikama, nalazila je i dalje izraz u svojevrsnom predanju i odnosila pobedu nad književnošću učenih. Književnici su iz narodne bajke crpli životne sokove i nadahnuće, ne uspevši da sačuvaju njenu izvornost, niti da se ikad dovinu do lepote njenog iskaza i čarobne širine njene osećajnosti.

Jugana STOJANOVIĆ